

Primorski dnevnik, Trst

- Peter Verč. »Tudi slab zakon je dober, a čas je za sveže zamisli«: intervju – Miha Zobec nagrajenega diplomslega dela o Slovencih v Italiji. Primorski dnevnik, 6.4.2018, št. 80, str. 3
- Pirjevec izgubil odškodninsko tožbo: Slovenija – proti Boštjanu M. Turku. Primorski dnevnik, 6.4.2018, št. 80, str. 3
- Sara Sternad. Novim izivom nasproti: Dolina – 13. zasedanje koordinacije Agraslomak. Primorski dnevnik, 7.4.2018, št. 81, str. 3
- Središčna vloga Čedad pri promociji slovenščine in furlanščine: Čedad – sejem založništva v jezikih dežele Furlanije - Julijske krajine. Primorski dnevnik, 7.4.2018, št. 81, str. 18
- Bojan Brezigar. Črni četrtek Mariana Rajoya: Katalonija – po izpustitvi Charlesa Puidgedemonta iz nemškega zapora. Primorski dnevnik, 8.4.2018, št. 82, str. 2
- Sanela Čoralić. Romi – še vedno v labirintu stereotipov: intervju – statistiv in epidemiolog Lorenzo Monasta. Primorski dnevnik, 8.4.2018, št. 82, str. 8
- V Irski republiki do leta 2040 200 novih šol z irskim učnim jezikom: ambiciozem program za zagotovitev pouka v irščini četrtini vseh otrok. Primorski dnevnik, 8.4.2018, št. 82, str. 13
- Resolucija parlamenta proti dvojezičnemu pozdravu zgovoren primer skrajnosti v kanadski frankofoniji. Primorski dnevnik, 8.4.2018, št. 82, str. 13
- Petra Vidrih. Neprizanesljiva fotografija slovenske manjšine v FJK : Dežela - predstavili so zbornik z referati in razpravo novemberske deželne konference. Primorski dnevnik, št. 83 (10. apr. 2018), str. 3
- Ivan Žerjal. Slovenske letake po celotni občini! : Trst - prefektinja Annapaola Porzio pisala županu Robertu Dipiazzi. Primorski dnevnik, št. 83 (10. apr. 2018), str. 4
- Stojan Spetič. Kako odslej doseči izvolitev Slovence v italijanski parlament. Primorski dnevnik, št. 83 (10. apr. 2018), str. 18
- Petra Vidrih. Spodbudni premiki kljub nesklepčnosti : Dežela - na seji paritetnega odbora razpravljali o slovenščini v javni upravi. Primorski dnevnik, št. 84 (11. apr. 2018), str. 1, 3
- »Dežela potrebuje odbornika, ki bi se ukvarjal le z manjšinami«: FJK – zadnja seja posvetovalne komisije pred volitvami. Primorski dnevnik, št. 84 (11. apr. 2018), str. 3
- Ivan Žerjal. Slovenščina na italijanskih nižjih srednjih šolah je polnopraven drugi evropski tuj jezik : Rim, Trst - pozitiven odgovor ministra za šolstvo na prošnjo ravnateljcev šol Iqbal Masih in Giovanni Lucio. Primorski dnevnik, št. 85 (12. apr. 2018), str. 5.
- Sandor Tence. "Manjšina zaspala, ker se ne čuti več ogroženo" : SKGZ - kritična in samokritična stališča predsednika Rudija Pavšiča. Primorski dnevnik, št. 85 (12. apr. 2018), str. 4.

Delo, Ljubljana

- **Komu najbolj koristijo migracije. C. R. Delo, 06.04.2018, str. 1**

Azil in zakonodaja Gorivo za politični motor populistov in mega posel za tihotapce

Ljubljana – Politika odprtih vrat v Nemčiji se zaostruje, podobno tudi v Sloveniji vodilna opozicijska stranka SDS zahteva zaostritev državne politike na tem področju. Migracije pa niso samo politično vprašanje, z njim se ukvarja tudi Evropol. Migracije so zelo kompleksen varnostni in humanitarni izziv za celotno Evropo in tudi Slovenijo, ki je staro celino že globoko razklal. Iztok Prezelj, strokovnjak za nacionalno varnost z ljubljanske fakultete za družbene vede, ugotavlja, da bo odnos do migracij pomembna predvolilna tema tudi v Sloveniji. Da bo res tako, je s svojo predvolilno retoriko nakazalo že več strank z desnega političnega spektra.

SDS bo zahtevala sklic izredne seje državnega zbora za obravnavo priporočil vladi za ukinitev kvot za sprejem prosilcev za azil in zaostrovanje zakonodaje za mednarodno zaščito in migracije.

S poceni retoriko na vrh

»Ljudje, ki bodo zagovarjali različne poglede, se ne bodo poslušali med seboj, vsak bo govoril svoje, nekateri aktivistično, nekateri iz nekih drugih motivov,« napoveduje Prezelj. Čeprav si ne zatiska oči, da so teroristi migrantsko krizo leta 2015 izrabili, da so v množico migrantov skrili tudi teroriste, Prezelj svari pred poenostavljenimi trditvami, da so tujci grožnja, da se ne integrirajo in da jemljejo službe. S takšno retoriko je zelo preprosto pridobiti volilne glasove in tudi Slovenija je ranljiva na tovrsten populizem. Ko pa takšni »rešitelji« zapletenih problemov po demokratični poti pridejo na oblast, se demokratični proces znajde pred tveganjem, da se ujame v lastno zanko.

Tudi kriminalci kujejo dobiček

Ne le populist, tudi mednarodne mreže tihotapcev ljudi kujejo velikanske dobičke z migracijami. Evropski varnostni organi sledijo najmanj 65.000 tihotapcem migrantov, to je dvakrat več kot na vrhuncu migrantske krize pred tremi leti. Kar 63 odstotkov tihotapcev je iz evropskih držav, med njimi 45 odstotkov iz balkanskih.

- **Puigdemont je izpuščen. STA. Delo, 06.04.2018, str. 1**

Pogojno. Nekdanji katalonski predsednik je prost

Sodišče v nemški zvezni deželi Schleswig-Holstein je nekdanjega katalonskega predsednika Carlesa Puigdemonta ob plačilu varščine pogojno izpustilo iz pripora. Španiji ga lahko izročijo samo na podlagi obtožb zlorabe javnih sredstev, ne na podlagi obtožb upora, saj upor v nemški zakonodaji ni opredeljen kot kaznivo dejanje. Tako je podpornik Puigdemonta pred zaporom v Neumünstru čakal na prihod voditelja iz pripora.

- **Migranti kot vaba za neopredeljene. Barbara Hočevar. Delo, 06.04.2018, str. 2**

Migracije in politika. Zelo ranljiva tema v vsakem predvolilnem procesu – Iztok Prezelj, strokovnjak za nacionalno varnost, o tem, kako bo vplivala na volitve pri nas

Ljubljana – SDS bo zahtevala sklic izredne seje državnega zbora za obravnavo priporočil vladi za odpravo kvot za sprejem prosilcev za azil in za zaostrovanje zakonodaje, povezane z mednarodno zaščito in migracijami. Da je ta tema aktualna z več vidikov po vsej EU, kaže tudi podatek Europolu, da evropski varnostni organi sledijo več kot 65.000 tihotapcem ljudi, kar je še enkrat več kot na vrhuncu migrantske krize.

Tihotapljenje ljudi velja za eno najhitreje rastočih dejavnosti organiziranega kriminala, po ocenah poznavalcev vredno več milijard evrov. Kar 63 odstotkov tihotapcev, ki izkoriščajo upanje ljudi, da bodo na stari celini našli varnost in boljše življenje, je iz evropskih držav.

Migracije so zelo kompleksen varnostni in humanitarni izziv za Evropo in tudi za Slovenijo, se strinja dr. Iztok Prezelj, strokovnjak za nacionalno varnost z ljubljanske fakultete za družbene vede.

Že dalj časa se napoveduje nov migrantski val. Se mu zdi mogoč? »V Sredozemskem morju se pritisk nikoli ni končal, na balkanski poti pa je njegov vrhunec zagotovo minil. Mislim, da se v kratkem ne more ponoviti kaj takega, kot se je dogajalo leta 2015, ker verjetno nihče iz Evrope ne bo več migrantov povabil tako, kot jih je nemška kanclerka. Vendar se ta pritisk nikoli ne bo nehal. Migracijski val se bo ponovil, a ne v tako drastični obliki in v tako kratkem času.«

Teško bo zagovarjati sredinsko pot

Za strankarsko sfero je v zadnjem času značilna polarizacija pri tem vprašanju. Migracije so zelo ranljiva tema v vsakem predvolilnem procesu in zagotovo se bodo morale tudi stranke iz centra opredeliti do tega, je prepričan. Slovenija se je, tako kot Evropa, že razdelila na dva dela – liberalnejši bi vsem migrantom dal vse pravice, zaskrbljeni del državljanov pa izhaja iz tradicionalno usmerjenih desnih vrednot in izpostavlja pomisleke v zvezi z integracijo, ekonomskimi učinki in varnostjo. »Pri teh volitvah ne bo nič novega, vprašanje se bo odprlo in zelo težko bo zagovarjati neko sredinsko pot. Pričakujem podoben diskurz kot ob migracijski krizi leta 2015. Ta zgodba je razklala Evropo in Slovenijo in ju bo tudi v prihodnosti. Ljudje, ki bodo zagovarjali različne poglede, se ne bodo poslušali med seboj, vsak bo govoril svoje, eni aktivistično, eni iz nekih drugih motivov,« meni Prezelj. Taka debata bo po njegovem najbolj vplivala na neopredeljene, ki pa jih je veliko.

V več evropskih državah se kaže trend, da se parlamenti oziroma vlade sučejo v desno. »Pri tem se evropski demokratični proces ujame v lastno zanko, na prav tisti točki, na kateri je ranljiv. Če pride skozi demokratični proces na oblast avtokrat ali avtokratska stranka, ima demokracija hud problem, ker njene prvine ne bodo upoštevane pri vodenju te države. Če pogledamo Turčijo, je bil Erdoğan na začetku najbolj sprejemljiv za zahodne države, pojavljal se je kot reformator in kot vizija Turčije, potem pa se je, zaradi notranjih in tudi zunanjih elementov, spremenil v človeka, ki z najvišjega vrha ogroža samo demokracijo v Turčiji.« Tudi Orbanu so se mnogi najprej smejali, ko je predlagal postavitve ograj. Potem so ga začeli kritizirati in napadati, a je zdržal in ima podporo znotraj Madžarske. »Pri tem se seveda vprašaš, kaj pa je demokratično urejanje migracij. Ali to pomeni etično in v skladu z mednarodnimi predpisi? Ali pa je to mogoče v skladu s tem, kar bodo ljudje volili? Tako pridemo do populizma. Vse stranke se srečajo z izzivom, da bi postale populistične, ker bodo dobile več volivcev. S poenostavljenimi trditvami, da so tuji grožnja, da se ne integrirajo, da jemljejo službe, je zelo lahko pridobiti glasove.«

Tudi Slovenija je ranljiva za tak populizem. Ekstremni scenariji migracij, ko pride 10.000 migrantov in se porabi milijon evrov na dan za njihovo oskrbo, kot se je zgodilo leta 2015, so tako izredna okoliščina, da je nobena država dolgoročno ne more ne podpreti ne prenesti. V ekstremnem scenariju smo vsi zelo konservativni, opozarja. »Večinoma pa ne govorimo o tem. Ko bodo volitve, moramo zelo paziti, da se ne zlorablja običajne situacije, kot jo imamo, z ekstremno, kakršna je bila ob krizi. Ker če urejaš nekaj vsakdanjega v skladu z nečim izjemnim, kar se zgodi enkrat na 50 let, imaš hud problem. Kdor bo hotel zlorabljal to temo za nabiranje točk, bo počel prav to.«

- **Do kod smejo priti tuji agenti. Suzana Kos. Delo, 06.04.2018, str. 2**

Zadnji konec tedna je Italijo razburil vdor francoskih oboroženih obmejnih policistov v prostore italijanske humanitarne organizacije v mestu Bardonecchia blizu Torina. Francozi so zasledovali nigerijskega migranta, ki je bil osumljen trgovanja z drogo, pri tem prešli državno mejo in oboroženi vstopili v prostore neke humanitarne organizacije. Migrant je moral opraviti tudi test na droge.

Razburjenje, ki je nastalo po tem francoskem vdoru na ozemlje sosednje države, je preraslo v pravi mali diplomatski spor med državama. Povzročilo ga je dejstvo, da so Francozi v akcijo čez mejo šli, ne da bi pred tem o svoji nameri obvestili italijanske kolege. Italijanska vlada je zaradi tega na zagovor poklicala francoskega veleposlanika, zunanje ministrstvo pa je presodilo, da gre za »resen primer in popolnoma neupravičeno ravnanje«. Francoska vlada je očitke zavrnila in pojasnjevala, da so njihovi obmejni agenti na vlaku, ki je peljal iz Francije v Italijo, opazili moškega, ki so ga sumili tihotapljenja drog.

Do 30 kilometrov od meje

V skladu z meddržavnimi sporazumi lahko policisti tujih držav določene dejavnosti opravljajo tudi pri nas. Doslej incidentov, kakršen se je zgodil konec prejšnjega tedna med Francijo in Italijo, pri nas nismo zaznali, so nam povedali na generalnem policijskem uradu. Koliko je takšnih prehodov meje, ni znano. Na policiji pravijo, da ne vodijo enotne evidence prehodov

meje, ki jih opravijo pripadniki kake tuje policije na podlagi sprejetih sporazumov s sosednjimi državami. Sporazume je Slovenija sklenila z Italijo, Avstrijo in Madžarsko.

Dokumenti med drugim določajo, da lahko policija tuje države na območju Slovenije tudi zasleduje, a to ji je dovoljeno največ do 30 kilometrov od državne meje. Tujcem sta dovoljeni med drugim tajno opazovanje in sledenje, vendar mora to Slovenija na temelju vnaprej poslanega zaprosila seveda odobriti. Sporazumi tujim varnostnim organom omogočajo tajno opazovanje in sledenje tudi brez vnaprejšnje odobritve, če je to nujno, a mora biti naša stran o tem nemudoma obveščena. Tujim agentom pa ni dovoljeno vstopanje v stanovanja in na javno nedostopne kraje, v javno dostopne delovne, obratovalne in poslovne prostore pa je dostop mogoč med njihovim delovnim oziroma obratovalnim časom.

- **Brglez in Erjavec gonilna sila za priznanje Palestine. Zoran Potič. Delo, 06.04.2018, str. 2**

Državni zbor. Dinamičen dan na OZP zaradi Palestine je popestril še obisk veleposlanika ZDA Brenta Hartleyja Ljubljana – Priznanje Palestine po včerajšnjem dogajanju v državnem zboru očitno ni nedolžna zadeva. Ali bodo odločali o tem vprašanju, bo znano danes dopoldne, saj OZP včeraj zaradi nesklepčnosti ni mogel končati dela. Dinamiko je dodatno začinił še obisk veleposlanika ZDA pri predsedniku DZ Milanu Brglezu, po neuradnih informacijah se je Brent Hartley pozanimal o postopku priznanja Palestine.

Včerajšnja seja odbora za zunanjo politiko (OZP) se je sprevrgla v pravo politično dramo, saj ni pokazala le ostre razpoke med zagovorniki in nasprotniki priznanja Palestine, temveč tudi globoko razklanost v stranki SMC. Na stran priznanja Palestine so se postavile politične skupine SD, Desusa in Levice ter del SMC (Milan Brglez, Izidor Shaker Kamal), na drugo pa predsednik OZP Jožef Horvat, štirje poslanci SDS in štirje poslanci SMC.

Jedro spora je nastalo v sredo, ko je predsedujoči OZP Horvat brez razprave izsilil glasovanje o sklepu, da zaradi nejasnega stališča vlade ne morejo sprejeti odločitve o priznanju Palestine kot neodvisne države. Ko se je zdelo, da je s tem že konec zgodbe, je zadeve v svoje roke vzel predsednik državnega zbora Milan Brglez, ki je na osnovi 48.a člena poslovnika državnega zbora Horvata najprej pisno pozval (sklep o tem mu je Brglez prinesel kar med vodenjem seje OZP, na kateri so obravnavali ukrepanje vlade v primeru Skripal), naj znova skliče sejo odbora za zunanjo politiko in vsebinsko odloči o pobudi, ki jo je sprožila poslanska skupina Levice. Horvat je zahtevo predsednika DZ zavrnil, nato pa je Brglez na pobudo poslanske skupine Levice sam sklical sejo, vodenje pa je po poslovniku prevzela podpredsednica odbora Julijana Bizjak Mlakar (Desus).

SDS in del SMC obstruirala sejo

Glede na dosednji potek dogodkov na OZP je bilo pričakovati, da bo potek seje razburljiv. In vsa pričakovanja v to smer so bila izpolnjena. Horvat je zaradi Brglezovega posredovanja ostro protestiral, pri tem si je pomagal s pravnim mnenjem zakonodajno-pravne službe DZ, da predsednik DZ nima pravne podlage za sklic odbora na takšen način. Četverica poslancev SDS, tudi predsednik stranke Janez Janša, je delo odbora obstruirala s pjasnilom, da ne morejo sodelovati, ker da odbor ni bil sklican zakonito. Kmalu po začetku so sejo zapustili tudi štirje poslanci SMC.

Ta skupina poslancev je bliže stališču predsednika vlade v odstopu Mira Cerarja, ki načeloma podpira priznanje Palestine, a na podlagi vseh informacij misli, da čas za takšen korak še ni dozorel. Tako je mogoče razumeti tudi zadnje dogajanje na vladi, saj je Cerar večkrat zahteval dopolnitev poročil ministrstev, ki so ocenjevala morebitne posledice priznanja Palestine, po odstopu pa je zavzel stališče vladne zakonodajne službe, da sklep o priznanju Palestine ne sodi med tekoča opravila vlade v odstopu. S tem se ne strinjata predsednika Desusa Karl Erjavec in SD Dejan Židan. Erjavcu na včerajšnji seji vlade ni uspelo, da bi vlada le podala svoje mnenje, tako bi lahko končno odločitev sprejel državni zbor na današnji izredni seji DZ. Zataknilo se je pri banalnem razlogu: ni mu uspelo pravočasno priti na sejo vlade, ki se je včeraj končala že po slabi uri. Kakšen bo razplet na OZP, bo znano danes po osmi uri. A možnosti, da bi Palestino priznali še v tem mandatu, je zelo malo.

- **Novi notranji minister je vznemiril socialdemokrate. Barbara Kramžar, dopisnica. Delo, 06.04.2018, str. 6**

Politika priseljevanja. Horst Seehofer je predlagal stroge pogoje za družinske člane beguncev s pravico do subsidiarne zaščite

Berlin – Nekdanji bavarski premier Horst Seehofer je od začetka begunske krize ostro napadal politiko odprtih vrat kanclerke Angele Merkel, kot novi nemški notranji minister pa hoče ukrepati. Predlagal je številne omejitve za priseljevanje družinskih članov beguncev s pravico do subsidiarne zaščite.

Konservativna Nemčija, prestrašena zaradi vzpona nacionalistov na zadnjih parlamentarnih volitvah, bi rada hitro omejila posledice gigantskega navala ljudi iz drugih kultur in ver, ki se že kažejo v nemški družbi. Mnogi, ki so se zatekli v Nemčijo po letu 2015, se poskušajo integrirati v nemško družbo, veliko je tudi takšnih, ki se ne, in mediji so polni skrb zbujujočih poročil o porastu napadov z noži, ubojem in terorističnih napadov. Sociologi opozarjajo, da so za te zločine velikokrat krivi mladi moški, ki so v vseh družbah bolj nagnjeni k impulzivnim dejanjem, in tudi zato se nekateri zavzemajo za prihod njihovih družin. Verjamejo, da bi normalnejši način življenja prispeval k večji integraciji, toda zagovornice ženskih pravic, med njimi tudi številne s priseljenjskimi koreninami, islamske družine pogosto vidijo kot del problema. Navajajo nasilje do hčera, ki prevzemajo zahodni način življenja, in osamitev takšnih družin od nemške družbe.

S tem se očitno strinja novi notranji minister Horst Seehofer, ki bi rad čim bolj omejil begunski val. Zagovarja izgon vseh, ki nimajo pravice do azila v Nemčiji, lotil se je tudi sorodnikov tistih, ki imajo pravico do subsidiarne zaščite. Tisti, ki so pribežali pred osebnim preganjanjem, bodo še naprej imeli pravico do azila, za begunce pred vojnami pa bi rad bavarski politik definicije najožjih družinskih članov omejil na zakonca, starše mladoletnih otrok in neporočene mladoletne otroke. Predlagal je prednostno obravnavo tistih, ki živijo na ogroženih območjih in ne v begunskih taboriščih v soseščini Sirije ali Iraka, proučili naj bi tudi, ali je bila selitev dela družine zavestna ali so bili v to prisiljeni.

»Pozitivni prispevek« nemški družbi

Če se bodo s Seehoferjevim zakonskim predlogom strinjali drugi deli nemške vlade, bodo oblasti preverjale tudi sposobnost samostojnega preživljanja družinskih članov in napredek pri učenju nemškega jezika. Oboje naj bi dokazovalo zainteresiranost tujcev za integracijo in pripravljenost na »pozitiven prispevek« nemški družbi.

Tema je vznemirila socialdemokrate, ki so se s konservativno unijo dogovorili za sprejem 1000 ljudi na mesec iz človekoljubnih razlogov po 1. avgustu. Podpredsednik SPD Ralf Stegner je CSU, iz katere izhaja Seehofer, očital izgubo črke »C« in s tem krščanske usmerjenosti ter zahteval celovito izpolnitev koalicijskih dogovorov. Javnomnenjske raziskave kažejo, da čedalje več Nemcev nasprotuje priseljenskemu obremenjevanju sistemov socialnega varstva ter prevladi njihove kulture in načina življenja. Ker so bili po drugi svetovni vojni mnogi begunci, še vedno hočejo pomagati, a le tistim, ki res potrebujejo pomoč. Od vlade pričakujejo rezultate, pa čeprav jih velika večina nasprotuje nacionalističnemu izrazoslovju. To je izkusil tudi Seehofer, ki je na začetku mandata sprožil razpravo o tem, ali islam sploh sodi v Nemčijo, in povzročil strm padec priljubljenosti CDU/CSU. Kanclerka Angela Merkel je hitro zagotovila, da tudi islam sodi v Nemčijo, in konservativna unija se lahko spet veseli na zadnjih volitvah doseženih odstotkov, Seehofer pa zadnje čase manj polemizira v javnosti, a zato bolj ukrepa.

Nemška zvezna agencija za delo je lani septembra naštel več kot 900.000 begunskih prejemnikov socialne pomoči. To ni le negativno, saj v Nemčiji te ljudi usposablja za delo. Notranji minister bi rad onemogočil prihod družinskih članov beguncev, ki ogrožajo varnost države, grozijo s političnim ali verskim nasiljem ter se zavzemajo za vojne zločine ali terorizem. Nekateri bi k temu prišteli še antisemitizem, ki je pogosto del politične socializacije v domovinah prebeglih v Nemčijo.

- **Orbán le čudež lahko prepreči zmago. Peter Rak. Delo, 07.04.2018, str. 1**

Volitve na Madžarskem. Fidesz po anketah prepričljivo vodi, na drugem mestu ultra desni Jobbik

Budimpešta – O jutrišnji zmagi Viktorja Orbána in njegove stranke Fidesz na madžarskih volitvah ni dvoma, vprašanje je le, koliko poslanskih mandatov bodo osvojili. Po zadnjih anketah bi za Orbána glasovalo okoli 43 odstotkov volivcev.

V kombiniranem volilnem sistemu pomeni okoli 120 poslanskih mest v 199-članskem parlamentu. Na drugem mestu je ultra desna stranka Jobbik z 22 odstotki glasov, šele nato se zvrstijo stranke iz liberalnega in levega tabora. Zavezništvu madžarskih socialistov (MSZP) in stranke Dialog (PM) ankete napovedujejo 11 odstotkov glasov, Demokratiški koaliciji (DK) in Zeleni stranki (LMP) pa po osem. Teoretične možnost za preboj v parlament naj bi imele tudi stranka Momentum, satirična Stranka dvorepega psa in stranka Együtt.

Kljub takšnim napovedim nekateri še upajo na preobrat, tudi v Demokratiški koaliciji. Njen predsednik Ferenc Gyurcsány je včeraj dejal, da bi morali v opoziciji, če bi ta dobila večino glasov in bi v to večino spadali tudi poslanci Jobbika, sprejeti sklep, da državo eno leto vodi tehnična vlada. Vendar so to očitno le pobožne želje, večina politikov opozicije si želi, da si Orbán ne bi zagotovil dv tretjinske večine, saj bi to pomenilo le še stopnjevanje njegove politične samovolje in popolno utrditev avtorske oblasti.

- **Lažni prapori. Peter Rak. Delo, 07.04.2018, str. 1**

Tema dneva

Na madžarskih volitvah bo očitno spet slavila desnica. Vendar je to le površna orientacijska oznaka, ki je pravzaprav popolnoma zgrešena, če kje, potem na evropskem vzhodu in jugovzhodu ločnice med levico in desnico ni več mogoče več potegniti. Z zelo redkimi izjemami so stranke postale povsem neprepoznaven politični hibrid, ki si arbitrarno in pragmatično izposojajo najrazličnejše teme, načela in principe, s katerimi nagovarjajo volivce, pri tem pa neredko zaidejo v absurda nasprotja s samimi seboj.

Viktor Orbán v isti sapi snubi revne in deprivilegirane ter domače oligarhe, predstavlja se kot branik evropske civilizacije in ostro nasprotuje politiki Evropske unije, nastopa v imenu obrambe vere, čeprav ga za to nihče ni pooblastil in so mu to jasno povedali tudi v najvišjih krogih madžarske cerkve. In to tako katoliške kot protestantske. Tu je še izpostavljanje nacionalne samobitnosti in etnične homogenosti, čeprav ima država veliko manjšin, pa kategorično nasprotovanje sprejemu enega samega migranta, medtem ko velik del finančnih in drugih poslov v Budimpešti opravljajo Kitajci, ki jih je tam že več kot sto tisoč. In boj proti »globalizmu« ter načela samozadostnosti in avtarkije, čeprav prav nič ne pomišlja, da ne bi prijateljeval z Rusi, ki so bili še nedolgo tega na Madžarskem okupator.

Veliko večja nevarnost kot poljubno politično etiketiranje se zato skriva v popolni uzurpaciji oblasti in podrejanju vseh družbenih sistemov in podsistemov. Ali ti procesi potekajo pod navideznim praporom desnice ali leve je pravzaprav povsem nepomembno, dejstvo je, da tranzicijske države v primeru nadaljevanja takšnih trendov za nedoločen čas lahko pristanejo v kvazi demokratskih, avtoritarnih ali celo diktatorskih režimih. Ali pa se iz te pasti sploh nikoli več ne izvlečejo.

- **Priznanja Palestine v tem mandatu ne bo. Katarina Bulatović. Delo, 07.04.2018, str. 2**

Državni zbor. Brglez izredno seje odpovedal, za SMC niso izpolnjeni pravni pogoji

Ljubljana – Pet poslancev največje vladne stranke SMC je umaknilo podpise k zahtevi za sklic izredne seje državnega zbora, na kateri bi poslanci odločali o priznanju Palestine kot neodvisne in suverene države. Ideja o tem je v času te vlade dokončno pokopana.

Pravni pogoji, ki bi omogočili nadaljevanje procesa za priznanje Palestine, niso izpolnjeni, je povedala vodja poslanske skupine SMC Simona Kustec Lipicer. Predlog priznanja države ponavadi obravnava vlada, ta pa ga v odločanje predloži državnemu zboru na podlagi zakona o zunanjih zadevah. Zato so se poleg nje še štirje poslanci SMC odločili, da umaknejo podpise k zahtevi za sklic izredne seje državnega zbora. »Obžalujem, da nam rešitve ni uspelo najti. V stranki smo soglasni, da je priznanje Palestine politično potrebno,« je dodala.

Levica: Izmikajo se odgovornosti

S sklicevanjem, da je za priznanje države nujen sklep vlade, se stranka SMC izmika odgovornosti, je komentiral Matej T. Vatovec, poslanec Levica, ki je priznanje Palestine predlagala. »Priznanje so načelno podprli, vendar od besed niso prešli k dejanjem. S tem so na koncu mandata pokazali, da v resnici niso drugačni od uveljavljenega političnega esteblišmenta,« je povedal.

Kritičen je bil tudi zunanji minister v odstopu Karl Erjavec, ki je priznanje Palestine kot suverene in neodvisne države napovedal pred tremi meseci in pol, s čimer bi po njegovem »spodbudili nadaljevanje bližnjevzhodnega mirovnega

razpleta«. V stranki SMC je po njegovem nastal razkol, zato na vladi ni mogoče doseči predloga o priznanju. Dodal je še, da je za to kriv tudi odstop Mira Cerarja.

Horvatu grozili

Predsednik odbora za zunanjo politiko Jožef Horvat (NSi) umik podpisov poslancev razume kot podporo Cerarju. Povedal je še, da je po sredini seji odbora prejel anonimno grozilno elektronsko sporočilo, v katerem so mu očitali, da zavira priznanje Palestine, o čemer je obvestil policijo. Na sredini seji OZP je predsedujoči Horvat brez razprave izsilil glasovanje o sklepu, da zaradi nejasnega stališča vlade ne morejo sprejeti odločitve o priznanju Palestine. Predsednik državnega zbora Milan Brglez je nato sklical nujno sejo, ki pa je bila nesklepčna. S čakanjem »na primernejši čas« za priznanje Slovenija ostaja ena od 57 držav Združenih narodov med 193, ki se za to niso odločile.

- **Madžari ne dvomijo, da bo jutri zmagal Fidesz. Peter Rak. Delo, 07.04.2018, str. 3**

Volitve. Opozicija bo, kot kaže, zadovoljna, če Viktor Orbán ne bo dosegel dvetretjinske večine v parlamentu Budimpešta – Jutrišnje volitve na Madžarskem ne bodo, tako kot v Rusiji, samo formalnost, vendar skoraj ni dvoma, da bosta spet slavila Viktor Orbán in njegova stranka Fidesz. Glede na madžarski kombinirani volilni sistem je sicer težko napovedati število njihovih sedežev v novem sklicu parlamenta, gotovo pa jih bo veliko več kot polovica.

Madžari namreč glasujejo »dvojno«, saj en glas namenijo lokalnemu kandidatu, drugega pa stranki oziroma se dobra polovica od 199-članskega parlamenta voli po večinskem, preostanek pa po proporcionalnem modelu. Že v primeru 50-odstotne podpore bi si Fidesz glede na model izračunavanja poslanskih mandatov zagotovil dvetretjinsko večino, četudi med preostalimi strankami nima nobenih zaveznikov; edina izjema je Krščansko-demokratska ljudska stranka (KDNP), ki pa je samo Fideszova satelitska stranka, ustanovljena zgolj za nabiranje glasov in formalni videz bolj demokratičnega koalicijskega vladanja.

Na volitvah bo sicer nastopilo kar okoli štirideset strank, med njimi bodo tudi eksotične kot, denimo, Stranka dvorepega psa ali Stranka za športno in zdravo Madžarsko, kar dve stranki pa – vsaj glede na njuno ime – nagovarjata iste volivce, saj se prva imenuje Stranka za revne, druga pa Stranka za vse revne. Čeprav ni skrivnost, da nekateri stranke ustanavljajo zgolj zato, da prejmejo državna sredstva ali je v ozadju namera, da se glasovi volivcev še bolj razpršijo, kar ustreza predvsem Fideszu.

Kdo bo skočil čez parlamentarni prag?

Poleg Fidesza je tako le še nekaj strank, ki se jim bo najverjetneje uspelo prebiti čez petodstotni parlamentarni prag (v primeru koalicije dveh strank je ta prag postavljen na deset odstotkov, treh ali več pa na 15 odstotkov), in to so Jobbik, zavezništvo madžarskih socialistov (MSZP) in stranke Dialog (PM) ter Demokratska koalicija (DK) in Zelena stranka (LMP). Opozicija je bila pred dvema mesecema sicer zelo navdušena zaradi poraza Fidesza na lokalnih volitvah v nekaterih mestih, nekateri komentatorji so poudarjali, da je Orbán vendarle premagljiv, vendar vzrokov za njihov optimizem ni veliko. Prvi korak opozicije bi namreč moral biti dogovor o skupnih kandidatih, vendar dogovora ni bilo, četudi so pogajanja potekala celo med tako različnima strankama, kot so izrazito desni Jobbik in madžarski socialisti.

»Politična pedofilija«, korupcija, zloraba financ

Člani Jobbika, ki so še pred nekaj leti zažigali zastave Evropske unije in predstavljali izrazito antiromsko in antisemitsko politiko, so se temeljito reformirali, številne najradikalnejše člane so izključili, predsednik stranke Gábor Vona se je za svoje izjave tudi opravičil. Vendar sporazuma ni bilo, socialisti in stranka Dialog so imeli preveč pomislov, prav tako vodstvo Jobbika, ki se je bilo pripravljeno resno pogovarjati le z lani ustanovljeno stranko Momentum in Zelenimi. Orbán kljub ugodnim predvolilnim napovedim in skoraj popolni dominaciji nad elektronskimi in tiskanimi mediji, ničesar ne prepušča naključju. To dokazuje tudi nedavni primer, ko mu je nacionalni volilni odbor (OVB) izrekel globo v višini tisoč evrov, ker je na svojem facebook profilu objavil videoposnetke, kako se v predvolilnih nastopih rokuje z otroki v vrtcu in šoli. Odbor je bil sicer do zdaj s Fideszom precej popustljiv, volilno določilo, da je izpostavljanje otrok v politični kampanji prepovedano, pa so tokrat le upoštevali. Opozicijski mediji – ti so bolj ali manj omejeni na medmrežne portale – so njegovo potezo označili za »politično pedofilijo« ter za še enega v vrsti predvolilnih škandalov Fidesza, kjer ni manjkalo utemeljenih sumov o korupciji in zlorabi finančnih sredstev za kampanjo.

Sicer pa Orbán tudi letos stavi na enake teme kot na volitvah pred štirimi leti, in to so problematika migracij ter ohranitev madžarske nacionalne, politične in kulturne samobitnosti. Osrednjo ost kritike spet usmerja v Georgea Sorosa (kot krožijo informacije naj bi imel seznam dva tisoč Madžarov, ki naj bi bili kot »agenti« na Sorosevem plačilnem seznamu) ter ekspanzijo »globalizma«, to svojo agendo pa poljubno širi s stigmatizacijo vseh nevladnih organizacij. Pravzaprav so vse ravni sistema kontaminirane s političnimi kadrovanji, vse do imenovanja prvih mož v gledališčih, muzejih in galerijah. In tu je še njegovo antievropsko stališče, češ da EU in njene samooklicane elite niso sposobne zaščititi tradicionalnih evropskih vrednot, zato vztraja pri prijateljevanju z Vladimirjem Putinom, čeprav je bilo v zadnjem letu več množičnih demonstracij proti novi madžarski navezi z Rusijo.

»Zaščita« krščanske vere

Posebno poglavje je Orbánova teza o zaščiti krščanske vere, ki je prav tako naletela na ostre kritike, ne nazadnje je Orbán protestant, teh pa je na Madžarskem trikrat manj kot katolikov. In tudi med protestanti ni slišati posebnega navdušenja nad izvajanjem prvega moža Fidesza. Pred kratkim se je oglasil škof madžarske evangeličanske cerkve Tamás Fabiny. »Lepo, da je glas kristjanov po štiridesetih letih prisilnega molka pod komunizmom spet mogoče slišati v javnosti, vendar gre pri Fideszu za profanizacijo vere v politične namene in za zlorabo verskih naukov«, je dejal Fabiny, ter dodal, da niso prav nič hvaležni Orbánu za njegovo domnevno zavzemanje za ohranitev krščanske identitete, saj je to naloga cerkve in ne političnih strank. Kar se tiče migracij pa je Fabiny opozoril, da se je potrebno jasno distancirati od antimigrantske histerije. Kakšne razsežnosti je dobila je škof ilustriral s prigodo nekega luteranskega pastorja, ki je bil ob obisku neke vasi najprej označen za migranta in bil od vaščanov deležen vse prej kot prijaznega sprejema, dokler se nespোরazum ni razjasnil.

Kakorkoli že, vse razen jutrišnje gladke zmage Fidesza bi bilo presenečenje, neenotna opozicija pa si bo prizadevala vsaj nekoliko omejiti samovoljo dominantne stranke. Očitno bodo zadovoljni, če Orbán ne bo dobil dvetretjinske večine, saj bi bil

v tem primeru omejen vsaj pri nadaljnjih spremembah ustave, volilne zakonodaje ter pri posegih v pristojnosti sodstva, predvsem ustavnega sodišča.

- **Prvi posveti o sestavi vlade niso bili uspešni. S. V. Delo, 07.04.2018, str. 3**

Italija po volitvah. Predsednik republike pričakuje, da bodo stranke premor izkoristile za odgovorno oceno Prvi formalni pogovori o sestavi nove vlade niso prinesli napredka, je po dvodnevni posvetih dejal predsednik republike Sergio Mattarella. V četrtek je na Kvirinalu sprejel voditelje glavnih parlamentarnih strank.

Predsednik, ki se je sestal s predstavniki Lige, Gibanja 5 zvezd, Demokratske stranke in Naprej, Italija, je stranke pozval k odgovornosti, novi krog pogovorov se bo nadaljeval prihodnji teden. Nekaj dni si bom pustil za razmislek, je vmesni oddih pojasnil Mattarella in izjavil, da bi ga politične stranke lahko izkoristile za »odgovorno oceno nastalih razmer«.

Prve predsednikove konzultacije o sestavi rimske vlade in srečanje z vodilnimi strankami je bilo osredotočeno na evropske zaveze, so komentirali v italijanskem časopisu. Te so gospodarske in povezane z javnimi financami v skladu z evropskimi merili; in politične obveze, te se nanašajo na evropske pogodbe oziroma vsa področja, na katerih si Italija ne more privoščiti negotovosti zaradi dolgotrajnega postopka brezvladja.

Oddih

Na dvodnevni srečanjih s šefom države politični voditelji niso odstopili od svojih prvotnih stališč, njihove očitno nasprotujoče si zahteve blokirajo sestavljanje vlade. »Skladno s pravili demokracije je za povezavo različnih političnih strank v koalicijsko potrebno določeno strinjanje. Tega pogoja za zdaj ni.« »Prihodnji teden bom začel nov krog posvetovanj in videl, ali je kaj več možnosti za sestavo vlade, ki se zdaj ni pokazala,« je v predsedniški palači po srečanjih povedal predsednik republike.

Takšen izid prvih povolilnih posvetovanj ni presenetljiv, jasno je, da je to šele uvertura mukotrpnega procesa, od vsega začetka je bilo pričakovati, da bodo pogajanja težka in dolgotrajna, potem ko 4. marec ni prinesel nedvoumnega zmagovalca. Volitve so preoblikovale politično geografijo Italije, do takrat vladajoča Demokratska stranka je zaradi slabih gospodarskih kazalnikov in nezakonitega priseljevanja utrpela hud poraz. Zmagovalka je Gibanje 5 strank, še več glasov skupaj ima desnosredinska koalicijska, zaradi takega volilnega izida bo zelo težko sestaviti vlado.

Voditelj Gibanja 5 zvezd Luigi Di Maio je v četrtek, po srečanju na Kvirinalu, ponovil svoj poziv h koalicijskemu sporazumu po vzoru nemškega, bodisi s skrajno desno Ligo bodisi z Demokratsko stranko. Ne predlaga vladne koalicije, ampak »vladno pogodbo za spremembo Italije.« Obe stranki ponujeno zavračata: Demokrati hočejo v opozicijo, medtem ko prvak Lige Matteo Salvini ne privoli v razdrtje desnosredinskega zavezništva s stranko Naprej, Italija Silvia Berlusconija. Salvini ponavlja svojo povolilno mantro o »trdni« desnosredinski povezavi, ki da »ji je več do političnih programov kot do ministrskih položajev«.

Antipatija

Animoznost je največja in vzajemna med političnima strankama 31-letnega Di Maia in 81-letnega nekdanjega trikratnega premiera, drug z drugim nočeta imeti nič. Gibanje si je zgradilo svojo politično podobo na nasprotovanju eliti in establishmentu, obljubljalo je očiščenje, zanj je ostareli nekdanji predsednik vlade in medijski mogotec poosebljen prav tega.

V nastali politični konstelaciji bi lahko imela vlogo jezička na tehtnici poražena Demokratska stranka, njeni parlamentarni glasovi bi zadoščali tako za vlado z desno sredino kot za tisto s protisistemskim Gibanjem 5 zvezd. Demokrati pa ne nameravajo sodelovati v vladni garnituri, je v četrtek izjavil prvi mož stranke Maurizio Martina, ki jo vodi po odstopu Mattea Renzija.

Predsednik Mattarella je konzultacije začel že v sredo, ko se je sestal s predsednico senata Elisabetto Alberti Casellati in predsednikom poslanske zbornice Robertom Ficcom ter predstavniki manjših strank, pa tudi s svojim predhodnikom Giorgiom Napolitanom.

- **Izbrisano ljudstvo. Tekst: Boštjan Videmšek. Delo, Sobotna priloga, 07.04.2018, str. 1**

Minuli petek so prebivalci območja Gaze, največjega odprtega zapora na svetu, začeli obhajati sedemdeseto obletnico nakbe (arabsko: katastrofa), veliko tragedijo palestinskega ljudstva, ko je bilo med ustanavljanjem izraelske države z domov pregnanih 700.000 ljudi. To je bil prvi dan Velikega pohoda povratka, ki bo trajal šest tednov – vse do 15. maja, datuma ustanovitve Izraela. Tedaj se je tragedija Palestine in Palestinev dejansko šele začela.

Tisoče neoboroženih ljudi se je približalo izraelski »meji«: visokemu betonskemu zidu, bodeči žici in stražnim stolpom – okupacijski infrastrukturi, ki boleče spominja na neke druge čase. Izraelske oblasti so na že tako popolnoma militarizirane robove območja Gaze, ki je že enajst let pod vojaško in ekonomsko blokado, v zadnjem desetletju pa je doživelo (in preživelo) že tri izraelske vojaške intervencije, tik pred začetkom protestov poslale sto dodatnih oostrostrelcev. Najvišji izraelski politiki so palestinskim protestnikom, udeležencem Velikega pohoda povratka, (za)grozili vnaprej. Grožnje so hitro uresničili. Vojaki so – sledeč ukazom in, kot navaja poročilo organizacije Human Rights Watch, neogroženi – začeli streljati. Ubitih je bilo 18 protestnikov. Ranjenih je bilo okoli 1500, med njimi polovica s strelnim orožjem. Dvajset ljudi je še vedno v kritičnem stanju. In to je bil šele prvi dan protestov. Ti so se včeraj – z novimi grožnjami izraelskega političnega vrha – nadaljevali.

Bolj neposredne podobe razmer v Izraelu in Palestini si ni mogoče zamisliti. Na eni strani ena najbolj modernih in močnih svetovnih vojsk ne kaznovano in s polno politično podporo skrajno desne vlade Benjamina Netanjahuja ter širše mednarodne skupnosti sistematično pobija protestnike. Na drugi strani desetisoče ljudi, ki po dolgih letih životarjenja v oblegani sredozemski konzervi lahko izgubijo le še življenje, obeležuje še edino, kar je ostalo od njihove domovine – spomin, ideja, metafora, neoprijemljivo, že skoraj metafizično identiteto. Na eni strani globalna gospodarska in tehnološka sila, ki na razkosanem bližnjem vzhodu oblikuje nova nenačelna zavezništva (denimo s Saudsko Arabijo), na drugi množica obubožanih, ponižanih in brezpravnih ljudi, ki ne živijo le pod blokado in večno grožnjo letalskih napadov, ampak tudi pod avtoritaro vladavino islamističnega gibanja Hamas. To se – v odsotnosti vsakršnega oprijemljivega političnega načrta in

kredibilnosti med palestinskimi politikami tako na Zahodnem bregu kot v Gazi – napaja iz tragedije lastnega ljudstva, hkrati pa Izraelu samo po sebi ponuja alibi stopnjevanje terorja. Na vseh ravneh.

Palestinsko ozemlje se je krčilo in krčilo. Palestine nikoli ni bilo manj. Palestinsko vprašanje, dolga desetletja predvsem v arabskem svetu zlorabljeno za utrjevanje avtoritarnih režimov, nikoli ni bilo geostrateško manj pomembno kot danes. Že vsaj od leta 2001, ko je na okupiranem Zahodnem bregu zrastel zid, je popolnoma jasno, da tako imenovana rešitev dveh držav ni mogoča. Tedaj, po drugi intifadi, je kraja palestinske zemlje in vode dobila silovit pospešek. Izraelske oblasti so postopno gradile sistem »modernega« apartheid. Sledila je še »aneksija« vzhodnega Jeruzalema, nesojene prestolnice nesojene palestinske države.

Palestincem so se z desetletji odrekli tudi arabski bratje. Na čelu z Egipčani, ki na pogon bogatega plinskega dogovora z Izraelom »tvorno« sodelujejo pri blokadi območja Gaze. Danes so Palestinci, večni begunci, politično bolj osamljeni kot kadar koli, hkrati pa nekaj takega kot »palestinsko stališče« že dolgo ne obstaja več. Dolga leta izraelske politike apartheid ter politike »deli in vladaj« so namreč nepovratno razklala palestinsko politično in družbeno tkivo – dejansko ni nikogar več, ki bi v mednarodni skupnosti lahko kredibilno zastopal »palestinsko vprašanje«. Izraelu se lahko le smeji.

Rešitev dveh držav je bila vedno le retorična figura, s katero se je v nekoliko drugačnem razmerju moči v regiji in svetu pri življenju – vsaj v teoriji – ohranjalo bližnjevzhodni mirovni proces, nekakšno »pogajalsko valuto«. Tega je dokončno pokopala – s to potezo je le iskreno izrazil odnos ameriške zunanje politike do Palestine – odločitev predsednika Donalda Trumpa, da veleposlaništvo Združenih držav iz Tel Aviva preseli v Jeruzalem, čustveno jedrsko bombo. Palestina je bila tako dokončno zbrisana s političnega zemljevida sveta, zdi pa se, da bo iz zavesti mednarodne skupnosti kmalu izbrisano tudi trpljenje palestinskega prebivalstva.

Klavrno propadel poskus slovenskega priznanja Palestine kot neodvisne in suverene države, posledica močnega izraelskega in ameriškega lobiranja ter neobstoječe slovenske zunanje politike, je zategadelj le še ena drobna alineja v izbrisu ljudstva, katerega tragedija je – to nikakor ni primerjava – posledica neopisljive tragedije nekega drugega ljudstva.

Ne, Palestine ni več.

- **Danes je že skoraj dovolj, če si glasen. In Orbán je zelo glasen. Intervju: Stefano Bottoni, Italijansko-madžarski zgodovinar. Pogovarjal se je: Peter Rak, Budimpešta. Delo, Sobotna priloga, 07.04.2018, str. 4-5**

Stefano Bottoni, italijansko-madžarski zgodovinar

»Veličastna evolucijska revolucija, mirna, vztrajna in inventivna državljanska neposlušnost, ki je sesula stare avtoritete in izoblikovala nove politične elite.« Tako je Timothy Garton Ash evforično opisal politično dogajanje leta 1989 na vzhodu in jugovzhodu Evrope in pri tem citiral slavno napoved o koncu zgodovine, ki jo je prav tega leta podal Francis Fukuyama.

V knjigi Dolgo pričakovani Zahod: Zgodovina vzhodne Evrope od leta 1944 je Ashevo oceno navedel tudi italijansko-madžarski zgodovinar Stefano Bottoni. In jo obenem korigiral s precej starejšo konstatacijo političnega analitika Istvána Bibá, da se vedenjski modeli političnih elit vzhodne Evrope že od nekdaj gibljejo na dveh skrajnih polih – nerefektivnem, mimetičnem posnemanju tujih vzorcev ali zaprtem protekcionističnem nacionalnem egoizmu. Očitno je bil Bibó bolj luciden in vizionarski kot Ash, današnji razvoj dogodkov je potrdil njegove teze.

Bottoni, ki je profesor na raziskovalnem inštitutu oddelka za zgodovino na madžarski akademiji znanosti, poudarja, da se je vzhod Evrope danes znašel v neoprijemljivem, fluidnem polju popolne politične in družbene negotovosti. Na eni strani zahodna Evropa, katere dobrobiti državne blaginje, političnih svoboščin in državljanske iniciative zanje ostajajo nedosegljive, na drugi agresivna Rusija, ki si poskuša ponovno zagotoviti svoj vpliv. Rezultat te razpetosti so bodisi improvizacija bodisi avtoritarni model vladanja oziroma specifičen hibrid obeh principov – ki bo na Madžarskem tudi po volitvah 8. aprila očitno dominiral, saj o zmagi Fidesza in Viktorja Orbána ni nobenega dvoma.

Ljudje imajo radi poenostavljene razlage, vendar problematike vzhodne Evrope, kjer z izjemo medvojnje Češkoslovaške nikoli ni bilo tradicije parlamentarne demokracije, komunistični režim pa je vse družbene konflikte in travme še poglobil in obenem njihovo reševanje za pol stoletja zamrznil, ni mogoče analizirati z enostavnimi formulami?

Zagotovo ne. Na Madžarskem živim že šestnajst let, vendar še vedno povsem ne razumem zapletenega mehanizma notranjega ustroja tukajšnje družbe. Tradicija avtoritarnosti in osrednjega centra moči je na Madžarskem že stalnica, regent Miklós Horthy, komunistični lider János Kádár in Viktor Orbán so sicer tako po politični opredelitvi kot po značaju zelo različne osebnosti, vendar vsi sodijo v polje avtokratskega vladanja, kjer opozicije ni ali pa je omejena na obrobno, skoraj dekorativno vlogo za ustvarjanje privida demokratičnosti. In tukaj je še največja nacionalna tragedija, trianonska mirovna pogodba iz leta 1920, s katero so Madžari izgubili dve tretjini ozemlja in tretjino prebivalstva, predvsem pa svoj imperij, zato ta dogodek vse politične stranke še danes redno izpostavljajo ob tako rekoč vsaki priložnosti. Obdobje Avstro-Ogrske ima večina tukaj še vedno za madžarsko zlato dobo, ki se nikoli več ne bo ponovila, sedaj pa so obsojeni na status obrobne, povsem nepomembne države.

Avstrijski del monarhije je takrat izgubil še več ozemlja, vendar je Avstrijcem uspelo ustvariti izjemno državo blaginje.

Za Madžare je to svojevrstna travma, na Avstrijo gledajo z mešanico zavisti in jeze. Podobno zdaj tudi na Slovake, ki so ekonomsko uspešnejši, pa čeprav so bili pred stoletjem veliko bolj revni in tudi pod njihovo nadvlado.

Orbán poskuša ta občutek inferiornosti kompenzirati z višegrajsko skupino?

Nedvomno njegove ambicije presegajo zgolj madžarske okvire, in to ne z mislijo na kakšno visoko pozicijo v Bruslju, temveč kot alternativa klasični evropski viziji. Nastopa kot apologet tradicionalnih vrednot in kot takšen želi biti spoštovan in upoštevan v širših okvirih, zato poskuša v svoj krog pritegniti čim več držav, da bi si zagotovil sklenjeno zavezniško linijo od Baltika do Romunije. Tukaj bi morda lahko potegnili vzporednico z Nicolaejem Ceaușescom, ki je kljub neznatni ekonomski, politični in vojaški teži Romunije poskušal državo spraviti na evropski in celo svetovni politični zemljevid. To mu ni uspelo, njegov karakter ni bil voditeljski, tudi okoliščine so bile drugačne; danes je že skoraj dovolj, če si glasen. In Orbán je zelo glasen. Zato ima nemalo zagovornikov in občudovalcev po vsej Evropi, morda celo več kot na Madžarskem. O tem se lahko prepričate že na njegovem profilu na facebooku, ki je zelo profesionalno zasnovan in je ob madžarskem na voljo tudi v

angleškem jeziku, več kot pol milijona sledilcev pa prihaja z vseh koncev Evrope, od Italije in Nizozemske do Poljske in Rusije.

Naveza na Vladimirja Putina je prav tako nenavadna. Na začetku svoje politične poti se je Orbán profiliral prav z ostro protirusko retoriko.

Gre za splet različnih dejavnikov. Na eni strani izredno nespretno poteze Bruslja, od koder Orbánu zgolj berejo levite in mu grozijo s pravnimi sankcijami, na drugi pa zelo zvit pristop Vladimirja Putina, ki je takoj zaslutil svojo priložnost. Ruski predsednik ima pač zelo pragmatično politično agendo; najprej je prijateljeval z madžarskimi socialisti, nato s skrajno desno stranko Jobbik, ko je ugotovil, da postaja najmočnejši Orbán, pa je takoj ponudil sodelovanje njemu. In predvsem različne skupne poslovne projekte, prek katerih je najlažje skleniti pakt, saj ideologija pri nobenem od teh dveh mož ne igra posebne vloge. Putin je pri številnih Madžarih tudi dokaj priljubljen, saj intenzivnost protiruskih občutij pri njih ni tako visoka kot denimo pri Poljaki. Madžarom imponira njegov imidž velikega in odločnega nacionalnega voditelja, prav tako nekatera njegova stališča, kot so nasprotovanje teoriji spola, homoseksualnosti, istospolnim porokam in splavu. Seveda gre tudi za veliko Orbánovo sprenevedanje, brati se s Putinom, medtem ko je velika večina denarja za gospodarske naložbe in investicije v madžarsko infrastrukturo v zadnjih dvajsetih letih prišla iz Evropske unije. In tukaj je tudi vzvod, kako lahko Bruselj pritisne na madžarskega predsednika vlade – edini argument, ki ga bo razumel, je zmanjšanje dotoka evropskega denarja.

Stare članice Evropske unije so precej pokroviteljsko in zviška v svoj klub sprejele revne bratrance z Vzhoda, storile pa bore malo pri problemih tranzicije?

Zamudile so prvo desetletje, ki se je izkazalo za ključno, zdaj pa so ugotovile, da so se sistemi že utrdili in da se anomalij in demokratičnega deficita ne bo več dalo zlahka odpraviti. Na Zahodu enostavno niso znali pravilno tolmačiti nekaterih fenomenov, recimo izrazov nacionalnega ponosa, ki se je po desetletjih prepovedi spet lahko svobodno manifestiral – sentimentalno obujanje narodove zgodovine in mahanje z zastavami je bilo takoj označeno kot ksenofobni nacionalizem. In v takšnega se je zaradi anemičnosti Evrope na Madžarskem sedaj pojem nacionalnega tudi deformiral, čeprav je težko z gotovostjo reči, kakšno je avtentično razmišljanje vodilne madžarske politične elite in kaj je zgolj priročna propaganda.

Tudi pred tokratnimi volitvami stranka Fidesz presenetljivo uspešno v ospredje spet postavlja problematiko migrantov, čeprav ta tema za Madžarsko sploh ni več relevantna.

Takšna retorika je še vedno učinkovita, saj nagovarja različne sentimente, predvsem domoljubnega, po anketah ga je glede tega vprašanja podprlo tudi devetdeset odstotkov tistih, ki sicer redno volijo levico. Večina volivcev Fidesza prihaja s podeželja, ne iz Budimpešte in večjih mest, in prav v ruralnih okoljih se počutijo najbolj zapostavljeni in pozabljeni, revščina je še zlasti na jugovzhodu na meji z Ukrajino in Romunijo zelo velika. V potencialnih migrantih še vedno vidijo nevarnost, da se njihov položaj še poslabša. Sicer pa Fidesza ne moti okoli sto tisoč Kitajcev, ki na Madžarskem v skladu z njihovimi navadami živijo v vzporednih, vase zaprtih družbenih skupnostih, medtem ko iz kvote migrantov niso pripravljene sprejeti niti enega.

Res pa učinkovitost migrantske teme slabi, tudi med Madžari se vse pogosteje pojavljajo pomisleki, češ, saj je v redu, če rešujemo Evropo pred tujo invazijo, ampak predvsem si želimo ureditev čisto konkretnih eksistenčnih problemov doma. Orbán nima nobenega programa socialne politike, ki bi blažil socialne stiske, enotna davčna stopnja je pisana na kožo oligarhom in povzpeticom. Teoretično je finančna podpora družinam sicer zgledna, vendar morajo biti v družini najmanj trije otroci, kar pomeni, da je do nje upravičena le peščica.

Tudi v stranki Jobbik, ki je bila glede tega vprašanja nekdaj še veliko bolj radikalna, so nedavno izjavili, da so za Madžarsko bolj kot migracije nevarne emigracije.

Kar je povsem točno. Izseljavanje, še zlasti mladih, je dobilo izjemne razsežnosti, marsikdo odide že na študij v tujino, saj si tako zelo izboljša možnosti nadaljnje kariere. Samo v Londonu živi dvesto tisoč Madžarov, nekaj sto tisoč tudi po drugih evropskih prestolnicah, kar polovica mladih pa je izrazila namero, da državo zapusti takoj, ko se jim bo ponudila priložnost. Prav zaradi emigracij in pomanjkanja delovne sile se lahko Madžarska pohvali z izredno nizko stopnjo brezposelnosti, ta znaša le okoli dva odstotka, prihodnost pa je zaradi katastrofalnih demografskih kazalcev povsem negotova.

Jobbik je po anketah priljubljenost druga na lestvici med strankami, kar pomeni, da alternative Fideszu pravzaprav ni?

Res je ni, socialisti so se s katastrofalnim vodenjem vlade med letoma 2004 in 2009 povsem kompromitirali, druge stranke so majhne in šibke, poleg tega pa ne kažejo nobene pripravljenosti za predvolilne koalicije. Jobbik je pravzaprav Fidesz 21. stoletja, prihodnost pripada njim, povprečna starost njihovih volivcev je trideset let. Imajo solidne možnosti za zmago na volitvah čez štiri leta, sedaj so se odločili za strategijo čakanja, da se Fidesz počasi sesuje sam vase in kolapsira. Na sedanjih volitvah pa ni dvoma o zmagovalcu, zelo bi bil presenečen, če ne bi Fidesz zasedel najmanj 100 od 199 sedežev v parlamentu.

Glede na to, da ima vodilna stranka popoln nadzor nad mediji, drugi tako nimajo priložnosti predstaviti svojih stališč?

Z ukinitvijo dnevnika Népszabadság so ostali le še lokalni časopisi z zelo nizko naklado, medtem ko vse televizijske in radijske postaje obvladuje Fidesz. Celotni športni kanali imajo vsakih trideset minut premor, v katerem se vrtijo Fideszovi propagandni spoti, ki so neredko tudi izrazito sovražni. Edina izjema je RTL, ki je sicer komercialna televizijska postaja, vendar predvaja tudi novice, ki so do Orbánove stranke zelo kritične. Oziroma se je v zadnjih dveh letih ta kritičnost nekoliko omilila, ker je bil Orbán uspešen pri nemških lastnikih z zahtevo po zamenjavi direktorja, vendar je to še vedno edina televizijska postaja na Madžarskem, ki brez pomislekov objavi tudi zelo ostre ocene potez vlade in dominantne stranke.

Zadnja prava trdnjava medijske svobode je medmrežje, in sicer predvsem največji in najstarejši madžarski internetni portal index.hu, ki ima okoli milijon rednih bralcev. Vendar se prav lahko zgodi, da bo Orbán posegel tudi na to področje. Že nekajkrat je v svojih govorih poudaril, da bo treba »nekatero zadevo urediti administrativno, politično in po sodni poti«, kar v prevodu pomeni, da bo po volitvah poskušal obračunati z vsemi, ki mu še upajo ugovarjati. In Orbán nikoli ne govori neobvezno, vse, kar reče, je odločen tudi izpeljati.

Sem sodijo tudi nevladne organizacije in predvsem Orbánov največji sovražnik George Soros.

Nevladne organizacije vodijo aktivisti in ti seveda morajo biti plačani, saj nihče ne opravlja dela zastonj, torej je nedvomno točno, da jih plačuje Soros. Vendar se je treba vprašati, kakšna bi bila Madžarska, če nevladnih organizacij sploh ne bi bilo, da ne govorimo o potencialni ukinitvi Srednjeevropske univerze (CEU) v Budimpešti, s čimer prav tako grozijo v Fideszu. Izobraževalni sistem v državi je obupen in povsem anahronističen, prav CEU še uspeva dvigovati univerzitetne standarde, ima odličen mednarodni profesorski kader in ne nazadnje tudi največjo in najboljšo knjižnico vzhodno od Dunaja.

Dodatna medijska težava je menda popolna blokada informacij?

Fidesz deluje kot tipična boljševidna stranka, postajajo paranoični, bojijo se lastne sence, zato so informacije strogo selekcionirane. Tudi tuji novinarji zlepa ne pridejo do intervjuja z vodilnimi politikami Fidesza, direktor Orbánovega urada za informiranje Zoltán Kovács takšna neposredna srečanja vedno onemogoči. Madžarski novinarji pa imajo tudi obupen socialni status, plače so izredno nizke, kako so »cenjeni«, pa lepo označuje tudi njihova uradna oznaka medijskih delavcev. Res je status novinarjev povsod po svetu zaradi spremenjene medijske krajine degradiran, vendar so velika peresa pri časopisih, kot so Frankfurter Allgemeine Zeitung, Guardian, Corriere della Sera, Monde ali New York Times, še vedno osebnosti, ki jih povsod sprejmejo s spoštovanjem, tukaj pa so povsem marginalizirani. Tudi insajderskih informacij ni več, tako kot v časih Brežnjeva lahko ugibamo, ali se je tisti, ki je manjkal na kakšnem političnem shodu, znašel v nemilosti in ali bo tisti, ki je stal zelo blizu Orbána, kmalu napredoval na višjo funkcijo.

Ne glede na medijsko blokado je verjetno nerazvit čut za demokratične prvine, ciklično menjavo oblasti in jasno omejevanje politične samovolje tudi problem madžarskega individualnega in kolektivnega značaja?

Madžari sicer tega ne slišijo radi, vendar je Madžarska res precej nenavadna država. Ljudje imajo zelo ambivalenten odnos do politike, prevladujeta apatičnost in malodušje, potem pa naenkrat izbruhne erupcija emocij in stotisoči protestirajo na ulicah. Tako je bilo ob vstaji proti sovjetski okupaciji leta 1956 ali leta 2006, ko so prišli na dan laži in sprenevedanja socialistične stranke. Potem se razmere spet vrnejo v vsakdanje tirnice. Madžari nimajo radi, če jim politika vdira v njihove domove, pravzaprav se od nje najraje distancirajo. Po drugi strani cenijo močne in avtoritarne osebnosti; da bi bili nekaj mesecev brez vlade, tako kot denimo Belgijci ali Nizozemci, ali pa da bi se vlade tako hitro menjavale kot v Italiji, se jim zdi povsem nedoumljivo. Politična kultura in zavedanje pravic, dolžnosti in odgovornosti se pri njih niso razvijali organsko, zato te karakteristike niso pristno ponotranjene, tako da se pogosto odločajo impulzivno in po trenutnem navdihu. V morju slovanskih držav, s katerimi nikoli niso imeli zares prijateljskih odnosov, se počutijo izolirani in osamljeni, zato so tudi introvertirani. Večino teh značilnosti si delijo z drugimi tranzicijskimi državami, zato je nemogoče napovedati, kako se bo ta proces zaključil, vendar posebej optimističen nisem.

Imamo lep primer uspešnega prenosa oblasti iz diktature v demokracijo – Španijo. Je to predvsem zasluga institucije monarhije, ki vendarle predstavlja skoraj brezpogojno avtoriteto?

Zagotovo je monarhija odigrala pomembno vlogo, še bolj pa konkretna osebnost kralja Juana Carlosa. Španci so bili tudi trdno odločeni, da izpeljejo projekt sprave, kar glede na milijon mrtvih v državljanski vojni nikakor ni bila lahka naloga. Predvsem pa so imeli kapitalistični gospodarski sistem in kljub Francovi diktaturi so bili zunanji vplivi vendarle kontinuirani in dovolj močni, da niso zapadli v popolno politično, gospodarsko in kulturno avtarkijo. Na vzhodu in jugovzhodu Evrope je drugače, vsi mislijo in tudi glasno opozarjajo, da se nekaj mora zgoditi in spremeniti, vendar nihče ne ve natančno, kaj, kdaj in kdo naj bi te spremembe izpeljal.

Kako vi s svojim italijanskim temperamentom tukaj funkcionirate?

V redu (smeh). Ker je mama Madžarka, imam seveda tudi nekaj njenega temperamenta, sicer pa je za zgodovinarja po svoje privilegij, da lahko opazuje in raziskuje tako burno zgodovinsko obdobje, kot se je dogajalo v preteklem stoletju in se nadaljuje v današnji čas. In to ne samo v Evropi, temveč v celotnem svetu. Zadeve niso urejene, skladne in harmonične, so pa nedvomno zelo zanimive.

- **Država z začasnim imenom. Tekst: Dejan Vodovnik. Delo, Sobotna priloga, 07.04.2018, str. 17**

Zdi se, da je zgodovina že dolgo največja nesreča Balkana. Ne samo, da je »proizvaja več, kot je zmore prebaviti«, ampak na tem delu Evrope zgodovine pogosto niti ni mogoče ločiti od sedanjosti. Tako kot v Atenah govorijo o Akropoli, kot da je živa, govorijo v Skopju o Aleksandru Velikem, ki da brani makedonski nacionalni ponos pred grškim.

Makedonija že desetletje čaka na vstop v EU in Nato, čeprav je že leta 2008 izpolnila pogoje za vstop v Nato in je od leta 2005 kandidatka za članstvo v EU. Glavna ovira je spor glede imena države z Grčijo. Vlada socialdemokrata Zorana Zaeva, za katero je rešitev spora prioriteta, poskuša tudi s krepitvijo sodelovanja z Grčijo vzpostaviti bolj pozitivno ozračje.

Skupna gradnja transjadranskega plinovoda (TAP), po katerem bo tek el azerbajdžanski plin iz Kaspijskega morja v Zahodno Evropo, je ena od teh akcij krepitve sodelovanja. Z odpravo za Atene spornega poimenovanja skopskega letališča in avtoceste po antičnem bojevniku in osvajalcu Aleksandru Velikem pa je pokazala pripravljenost, da se odreče temu, da je Makedonija njegova edina prava naslednica, kar je vpeljala bivša vlada konservativne VMRO-DPMNE.

Pogajanja o imenu Makedonije pod pokroviteljstvom ZN so tako dobila nov zagon. Po treh letih prekinitve se nadaljujejo od lanskega decembra, na njih pa je posrednik ZN Matthew Nimetz predlagal pet rešitev. Strani sta si posredovali pisne predloge rešitve, zadnje srečanje z Nimezom na Dunaju, na katerem sta sodelovala zunanja ministra Makedonije in Grčije, Nikola Dimitrov in Nikos Kocias, pa se je končalo brez preboja.

Skopje upa na rešitev vprašanja še pred juljskim vrhom Nata, na katerem bi lahko že razpravljali o prihodnosti Makedonije v zavezništvu. Po Črni gori bi tako lahko postala nova članica zavezništva iz regije.

Kot pravi kolegica Jasmina Mironski, donedavna dopisnica agencije AFP, javnomnenjskih anket (skoraj) ni, saj bi preveč očitno pokazale, da je velik del državljanov proti spremembi imena. Ljudje menijo, pravi Mironska, da je sprememba imena neumna in nesprejemljiva. A kaj, ko si vlada to želi rešiti, saj spor traja že predolgo, in sta julij in morebitni vstop v Nato preblizu, da bi se igrali.

Je pa rdeča nit nasprotovanja glede imena tudi dejstvo, da gre za »grške težnje po istoimenski grški pokrajini«, čeprav je ta pokrajina tudi v začasnem imenu – Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija –, pod katerim je bila država leta 1993 sprejeta v ZN in ki ga je priznala tudi Grčija. Spomnimo: spor se vleče že vse od razpada nekdanje Jugoslavije leta 1991,

Grčija blokira nadaljnje približevanje Makedonije Evropski uniji in Natu, članica Združenih narodov pa je lahko postala le pod imenom Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (FYROM).

Iz preteklosti v prihodnost

Makedonija je v izjemno kočljivem položaju. Na notranjepolitičnem področju se nova vlada ubada s korupcijo, ki se je zalezla v vse kotičke družbe in politike. Ob tem mora ohranjati sila občutljivo ravnovesje z albansko manjšino, saj so njene stranke omogočile sedanjemu premieru Zoranu Zaevu, da je sploh prevzel oblast. Hkrati pa mora skrbeti, da makedonska večina ne bo imela občutka opeharjenosti in podrejenosti. Zaev mora Makedoniji povrniti status kredibilne, pravne in demokratične države, ki ga je izgubila v času vladanja Nikole Gruevskega, kar zagotovo ne bo preprosto in hitro. Zdajšnja vlada v Skopju ni v najboljših odnosih z Beogradom in Moskvo, ki sta odkrito podpirala prejšnjo garnituro. V Tirani vihajo nos nad obsodbami v Kumanovu (zaradi terorizma v Kumanovu je sodišče obsodilo osem Albancev na dosmrtno ječo) in govorijo o »politično montiranem« procesu. Atene so bolj zadovoljne s sedanjo, manj nacionalno napihnjeno oblastjo, a zaradi notranjih potreb nič bolj pripravljene na dialog glede imena makedonske države. To pa je glavna ovira za njen vstop v Nato in približevanje EU.

Zaevu in njegovi vladi je povsem jasno, da korak naprej ne bo mogoč brez evropske podpore in razumevanja.

Zanimivo je, da je uradna politika dobesedno preslišala poziv 200 intelektualcev, ki so z javnim pismom Kaj smo naredili in kaj moramo narediti očitali aktualni politiki, da dela po svoje, da razmišlja preveč politično, da ne razmišlja o posledicah ...

Najprej referendum

Poleg tega je težava aktualne oblasti tudi opozicija in še do nedavnega vladajoča konservativna VMRO-DPMNE. Ta v tem trenutku molči. Je sicer za rešitev problema, vendar je treba po njenem o tem vprašanju odločati na referendumu. Tega pa si vladajoča oblast ne želi, saj se zaveda, da je velika večina Makedoncev (mladi, študenti, celo Albanci) proti kakršni koli spremembi, ki bi jo diktirala Grčija. Tudi Biljana Vankovska, varnostna strokovnjakinja in kolumnistka, nasprotuje spremembi imena in dogovarjanju glede vstopa v Nato, saj »to zavezništvo lahko kaj kmalu razpade, tako kot je pred časom Varšavski pakt«.

»V deželi, v kateri je več kot 20-odstotna stopnja brezposelnosti (nekaj čez 200.000 ljudi je prijavljenih na zavodu), inflacija je dvomestna, kjer je bolje biti brezposeln kot zaposlen, saj ti bo v prvem primeru poštar na začetku meseca skoraj zagotovo prinesel pomoč, v drugem pa nikoli ne veš, kdaj boš dobil plačo, je pač težko in ni nenavadno, da si ljudje, zlasti mladi, želijo stran. Čim dlje. S težkim srcem, vendar boljše delo v tujini kot umiranje na obroke doma,« je slišati v Skopju, kjer tudi Vardar postaja še bolj moten, kot je že tako ali tako bil pred časom.

Vloga Slovenije v državi z začasnim imenom pa ni nepomembna; je namreč največja država vlagateljica. Konec leta 2016 je bilo v Makedoniji za 415,5 milijona evrov slovenskih investicij; gre za petodstotno povečanje glede na leto prej. Skupna blagovna menjava med državama je lani dosegla 289,3 milijona evrov, kar je 10,4 odstotka več kot predlani. Uvoz iz Makedonije je lani v primerjavi z letom prej zrasel za 20,8 odstotka, in sicer na 104,1 milijona evrov, slovenski izvoz pa se je okreplil za 5,4 odstotka, na 185,2 milijona evrov.

Zato dvodnevni uradni obisk slovenskega premiera Mira Cerarja v Skopju ni bil nič nenavadnega; tako kot ne, da je Cerar kolegu Zaevu še enkrat povedal, da bo prav Slovenija zagotovila Makedoniji vso podporo pri evropsko-atlantskih povezavah. Bo zgodba o imenu dežele z začasnim imenom le dobila epilog oziroma ali je res v sklepni fazi? Je nedavni prihod grškega zunanjskega ministra Nikosa Kociasa, ki je prispel v Skopje s prvim direktnim letom iz Aten po dvanajstih letih, dober znak? Bo dokument, ki obsega 20 strani in 55 členov in menda pokriva vse sporne teme med državama, podpisan?

Številni v to ne verjamejo, saj predobro vedo, da ko na Balkanu ozeleni trava in se olista drevje, se v ljudeh sprožijo spomini, čustva in stare zamere, ki zimo zgolj prespijo. Na Balkanu je spomin nesmrten, pozabe pa ni. Tudi v deželi ob vse bolj motnem Vardarju.

- **Fideszu manj podpore, kot so kazale ankete. P. R. Delo, 09.04.2018, str. 1**

Madžarske volitve. Po neuradnih rezultatih bo imela nova vlada Viktorja Orbána v parlamentu 116 poslancev

Budimpešta – Izredno visoka volilna udeležba, ki se je približala kar sedemdesetim odstotkom, in dogovor opozicijskih

strank, ki so tik pred zdejci le dosegle delni dogovor o umiku nekaterih svojih kandidatov v korist drugih, sta prispevala k temu, da je stranka Fidesz dobila manjšo podporo, kot so kazale predvolilne ankete.

Zaradi gneče na voliščih – nekatera v Budimpešti so ostala odprta tudi še dve uri po uradnem koncu glasovanja – do zaključka redakcije še niso bili predstavljeni rezultati vzporednih volitev. Prvi so sicer neuradne izide objavili na največjem madžarskem spletnem portalu index.hu, vendar so sami poudarili, da gre zgolj za projekcije na podlagi nepopolnih podatkov. Po njihovih navedbah naj bi si stranka Fidesz Viktorja Orbána zagotovila 116 sedežev, drugouvrščeni Jobbik 34, koalicija madžarskih socialistov (MSZP) in stranke Dialog (PM) 22, Demokratska koalicija (DK) 12, Zeleni (LMP) 11, dva sedeža bosta zasedla neodvisna kandidata, po enega pa poslanec stranke Együtt (Skupaj) in predstavnik nemške manjšine. Po prav tako neuradnih informacijah naj bi Fidesz dobil precej manjšo podporo od pričakovane v prestolnici Budimpešti in v nekaterih večjih mestih, medtem ko naj bi na podeželju zanj glasovalo še nekaj več volivcev kot pred štirimi leti. Kakor koli že, Orbán bo očitno sestavil še tretjo vlado zapored.

- **Največja manjšina v Evropi še vedno pogosto na robu družbe. B. H. Delo, 09.04.2018, str. 4**

Svetovni dan Romov. V državah EU živi šest milijonov Romov. Skoraj povsod se ubadajo s slabimi bivanjskimi razmerami.

Ljubljana – Približno 17 odstotkov prebivalcev EU živi pod mejo tveganja revščine, med Romi pa ta delež presega 80 odstotkov. Skoraj tretjina jih biva v gospodinjstvih brez vodovoda. In to v eni najbogatejših regij na svetu, ob svetovnem dnevu Romov opozarja Agencija EU za temeljne pravice (FRA).

»Rasno sovraštvo, ki se kaže tako v obliki diskriminacije kot tudi zločinov, spodbuja začarani krog izključevanja Romov. Ti ostajajo izobčenci družbe in so deležni stereotipne obravnave, kar je nedopustno,« opozarja Michael O'Flaherty, direktor FRA. V agenciji so pred kratkim objavili raziskavo, v kateri ugotavljajo, da članice EU, kljub nekaterim prizadevanjem, še vedno ne izpolnjujejo številnih zavez za vključevanje največje etnične manjšine v Evropi.

Na vsej celini živi med 10 in 12 milijonov Romov, približno 6 milijonov v EU, mnogi med njimi brez dostopa do osnovnih dobrin in infrastrukture, v razmerah, v kakršnih sicer živijo ljudje v najrevnejših predelih sveta. Pogosto še vedno niso deležni enake obravnave, ki je med temeljnimi pravicami v Evropski uniji, ugotavljajo v Agenciji EU za temeljne pravice. Neurejena bivanjska vprašanja vplivajo na možnost izobrazbe in posledično tudi na brezposelnost, ki je bistveno višja, kot je v povprečju.

Po ocenah različnih inštitucij živi v Sloveniji od 7000 do 12.000 Romov, največ v Prekmurju, na Dolenjskem in v Beli Krajini. Miro Cerar, predsednik vlade, ki opravlja tekoče posle, je na slovesnosti ob svetovnem dnevu Romov dejal, da je romska skupnost pomemben del družbe in multikulturalnosti v Sloveniji, hkrati pa je Rome pozval k vključitvi v vse aktivnosti za izboljšanje njihovega položaja.

Lani so državni organi namenili za romsko skupnost približno 5,8 milijona evrov, nekaj več kot leta 2016, iz integralnega proračuna in sredstev evropskih projektov. Za gradnjo osnovne komunalne infrastrukture v naseljih pa še dva milijona evrov v minulih dveh letih.

Krovni zakon o romski skupnosti iz leta 2007, ki ureja organiziranost na državni in lokalni ravni ter financiranje, se je v določenih delih pokazal kot neustrezen, zato so na uradu za narodnosti pripravili njegovo novelo. Ta se nanaša na sestavo sveta romske skupnosti in urejanje bivanjskih razmer. Direktor urada Stanko Balug upa, da bo novela sprejeta še v tem mandatu, kar pa dejansko ni zelo verjetno.

- **Fideszu »zgolj« navadna večina? Peter Rak. Delo, 09.04.2018, str. 6**

Madžarske volitve. Visoka volilna udeležba in dogovor opozicijskih strank odnesla Orbánu precej poslanskih mest Budimpešta – Po neuradnih podatkih »zgolj« večinska, ne pa tudi dvotretjinska zmaga Fidesza je očitno rezultat izjemno visoke volilne udeležbe, na volišča so množično prihajali tudi nasprotniki Viktorja Orbána. Zoltán Kovács, direktor Orbánovega urada za informiranje, je visoko volilno udeležbo ocenil kot »dokaz, da je demokracija na Madžarskem trdna«.

Vendar je bila to verjetno bolj kurtoazna izjava, saj v stranki Fidesz na tako množični prihod na volišča niso računali oziroma si tega nikakor niso želeli. Svoj glas je oddalo kar okoli sedemdeset odstotkov volivcev, ponekod so zato volišča zaradi gneče ostala odprta tudi po 19. uri, ko bi se moralo glasovanje uradno končati. Zlasti je presenetljiva visoka udeležba mladih, predvsem študentje v Budimpešti in drugih velikih mestih so se očitno odločili v zelo velikem številu oddati svoj glas. S tem so očitno nevtralizirali spremembo volilne zakonodaje, po kateri je Viktor Orbán volilno pravico podelil tudi skoraj 400.000 Madžarom v sosednjih državah, za katere je menil, da bodo naklonjeni predvsem Fideszu.

Poleg tega so se nekatere opozicijske stranke, ki so se nekaj mesecev neuspešno dogovarjale o skupnih kandidatih, tik pred zdajci tudi odločile, da z liste le umaknejo nekatere svoje kandidate in tako zvišajo možnosti kandidatom drugih opozicijskih strank. To je bila tudi edina strategija, da bi lahko vsaj v nekaterih volilnih okrajih porazili Fidesz. Koalicija madžarskih socialistov (MSZP) in stranka Dialog (PM) ter Demokratska koalicija (DK) so sklenile dogovor, da si 106 volilnih okrajev razdelijo. Z zelenimi (LMP) formalne uskladitve ni bilo, a so tudi v tej stranki v zadnjem trenutku umaknili nekatere kandidate v korist drugih. Enako je veljalo tudi za stranki Együtt (Skupaj) in lani ustanovljeno stranko Momentum. S stranko Jobbik ni bilo doseženega niti neformalnega dogovora, tako da so njihovi kandidati potegovali za glasove v vseh okrajih. Ta poteza je vnesla precejšnjo zmedo. Rok za umik kandidature je bila namreč sobota, 7. aprila, do 11. ure, a so številni ta rok zamudili in so njihova imena vseeno ostala v igri. Spet drugi so bili izbrisani, kar je zmedlo nekatere volivce, ki so že vnaprej izbrali svojega favorita, vendar ga na listi ni bilo, nato pa so se morali na hitro odločati, kdo bi bil najbolj primerna alternativa.

Viktor Orbán in Gábor Vona, predsednik stranke Jobbik, sta bila včeraj dopoldne na voliščih v svojih izjavah zelo dramatična. Orbán je dejal, da gre za usodo Madžarske, po njegovem mnenju lahko le Fidesz zaščiti državo pred »Brusljem, Združenimi narodi in Georgeem Sorosem«, medtem ko druge stranke delajo v korist tujine, ki jim skuša »spet odvzeti njihovo domovino«. Vona, oster Orbánov kritik, pa je poudaril, da bi lahko bili rezultati tokratnih volitev v primeru zmage Fidesza res usodni, in to ne samo za naslednja štiri leta, temveč kar za dve naslednji generaciji Madžarov.

V zadnjih dneh se je zelo stopnjevala predvolilna kampanja, med drugim so pri Fideszu in Budimpešti in drugih večjih mestih izobesili plakate, na katerih so objeti George Soros in vsi voditelji opozicijskih strank, napis pa je sporočal, da bo ta družina skupaj podrla ograjo na madžarski meji in v državo spustila množico migrantov. Še za spoznanje bolj neokusni so bili plakati s portretom Sorosa, ki po Orbánovem mnenju iz tujine manipulira z volitvami, ameriški milijarder pa je na plakatu poimenovan kot »umazana podgana«.

Fidesz je objavil tudi vrsto videozapisov na medmrežnih portalih, ki formalno ali neformalno sodijo pod njegov okvir. Kot najbolj očitno manipulacijo so v opoziciji označili video, ki se je pojavil na provladnem profilu facebooka in je prikazoval napad dveh moških na žensko v cerkvi. Kot je bilo ugotovljeno, je video, ki se konča z vzklikom allahu akbar in vprašanjem, ali si ljudje želijo takšno državo, tri leta star zapis nadzorne kamere iz Omaha v Nebraski v ZDA, napadalci pa niso bili muslimani, temveč lokalna roparska družina. Še posebej pa je opozicijo razburil podatek, da je Orbánova vlada tri tisoč uslužbencem na različnih ministrstvih tik pred volitvami izplačala poseben bonus, za kar so porabili kar okoli sto milijonov evrov. Koliko je tovrstna negativna predvolilna kampanja koristila ali morda škodila Fideszu, bo predmet analiz. Vsekakor pa Orbán, ki bo sicer sestavil že tretjo vlado zapored, ne more računati na dvotretjinsko parlamentarno podporo, kar pomeni, da nekaterih svojih projektov, z nadaljnjimi samovoljnimi spremembami ustave vred, ne bo mogel uresničiti.

- **Orbánov stroj je zmlél opozicijo. Peter Rak. Delo, 10.04.2018, str. 5**

Madžarske volitve. Fidesz ima zagotovljeno dvotretjinsko večino

Relativno zadovoljstvo opozicijskih strank neposredno po zaprtju volišč, ko so prve projekcije rezultatov kazale »zgolj« večinsko zmago Fidesza, se je po predstavitvi volilnih izidov razblinilo. Za stranko Viktorja Orbána je namreč glasovalo kar okoli 49 odstotkov volilcev, kar pomeni, da bo imel v naslednjem sklicu parlamenta dvotretjinsko večino.

»Za nami je velika bitka, dosegli pa smo zgodovinsko zmago in si ustvarili priložnost, da obranimo Madžarsko,« je za zdaj še neuradne volilne rezultate komentiral Orbán, ki bo skupaj s svojo satelitsko Krščansko-demokratsko ljudsko stranko

predvidoma zasedel 133 sedežev v 199-članskem parlamentu, kar je za las več kot znaša dvetretjinska večina. Na drugem mestu je ultra desničarska stranka Jobbik, ki bo imela 26 poslancev, na tretjem mestu pa zavezništvo madžarskih socialistov in stranke Dialog z dvajsetimi. V parlament so se uvrstili še Zeleni, ki so prejeli sedem odstotkov glasov in s tem šest parlamentarnih sedežev, petodstotni parlamenti prag naj bi uspelo prestopiti še Demokratijski koaliciji, ki bo imela osem poslancev, medtem ko bo imela stranka Együtt (Skupaj) zaradi neposredne izvolitve enega poslanca, vendar bo ta evidentiran kot neodvisen.

Polom opozicije

Glede na izkupiček opozicije, ki je ob zelo visoki volilni udeležbi doživela ne samo neuspeh, ampak kar polom, so predsedniki nekaterih strank napovedali svoj odstop. To je storil predsednik Jobbika Gábor Vona, čeprav stranka po moči ostaja na drugem mestu in je prejela sto tisoč glasov več kot pred štirimi leti, prav tako predsednik socialistov Gyula Molnár, ki je v svojem volilnem okraju v Budimpešti sicer zmagal, odstopil bo tudi predsednik stranke Együtt Péter Juhász. Predsednik Demokratijske koalicije in nekdanji madžarski premier Ferenc Gyurcsány je do zdaj zgolj izrazil razočaranje in poudaril, da bo morala opozicija najti drugačno orožje proti Fideszovi protiimigrantski propagandi.

V opozicijskih strankah se vrstijo medsebojne obtožbe, predvsem ker se jim ni uspelo pravočasno uskladiti glede skupnih kandidatov, nekatere stranke pa so zavračale kakršnokoli koordinacijo. Prve analize kažejo, da bi vsaj v Budimpešti lahko Orbána s takšnim sodelovanjem brez težav porazili, saj so bili glasovi opozicijskih kandidatov razpršeni, v seštevku pa so daleč presegali izkupiček kandidatov stranke Fidesz. Opozicija je zmagala v dvanajstih od osemnajstih budimpeških volilnih okrajev, vendar je marsikje posameznemu kandidatu opozicije za zmago manjkalo le nekaj sto glasov.

Tudi v drugih mestih in celo ponekod na podeželju je bil rezultat identičen, ker pa v kombiniranem madžarskem volilnem sistemu avtomatično zmagata kandidat z največ glasovi, je opozicija ostala bolj ali manj praznih rok. Fidesz je tako zmagal v kar enaindevetdesetih od sto šestih madžarskih volilnih okrajev, koalicija socialistov in Dialoga v osmih, Dialog v treh, v po enem pa kandidati Jobbika, stranke Együtt (Skupaj) in neodvisni kandidat.

Uradni rezultati madžarskih volitev bodo znani v soboto, ko bodo tudi prešteti glasovi iz tujine.

- **Na vzhodu spet nič novega. Peter Žerjavič. Delo, 10.04.2018, str. 5**

Bruselj – Orbán je do zdaj prejel predvsem čestitke predstavnikov evropskih desničarskih strank, tudi stranke Alternativa za Nemčijo (AfD), nizozemske Stranke za svobodo Geerta Wildersa, francoske Nacionalne fronte Marine Le Pen ter predsednikov vlad Srbije in Poljske.

Zmago Fidesza je pozdravil tudi nemški notranji minister Horst Seehofer, član nemških krščanskih demokratov. Drugod so bolj zadržani; nemška kanclerka Angela Merkel je Orbánu poslala zgolj formalno pisno čestitko, enako avstrijski kancler Sebastian Kurz, Viktorju Orbánu za zmago na volitvah niso čestitali le politiki z desničarskega obrobja in Višegradske skupine, ampak tudi številni voditelji in zmerni politiki iz desnosredinske Evropske ljudske stranke (EPP), v kateri deluje njegova stranka Fidesz.

Na evropski ravni so se z ogorčenjem odzvali sredinsko in levičarsko usmerjeni. Vodja liberalcev v evropskem parlamentu Guy Verhostadt je na twitterju bental, da EPP s čestitkami Orbánu, ki ne vključujejo pozivov k spoštovanju evropskih vrednot, »daje legitimnost njegovi podli kampanji, napadom na vladavino prava in poskusu vzpostavitve avtoritarizma«. Že prej je belgijski liberallec opozarjal na Fideszov antisemitizem. Tudi evropski socialisti so EPP pripisali odgovornost za razplet na Madžarskem, saj da se nikoli ni resno lotila Orbánovih skrajno desničarskih odmikov.

Zeleni in Združena evropska levica zahtevajo sprožitve 7. člena pogodbe o EU, ker da Madžarska krši temeljne vrednote EU. Evropska komisija je decembra sprožila tak postopek proti Poljski in Orbán je takoj napovedal veto na odločitve, ki bi privedle do sprejetja sankcij proti Varšavi. Voditelji držav članic EU so navadno solidarni drug z drugim in se medsebojno ne kritizirajo. V skupini najglasnejših je luksemburški zunanji minister, socialist Jean Asselborn, ki je v Die Weltu članice na čelu s Francijo in Nemčijo pozval k hitremu ukrepanju za nevtralizacijo »tumorja za vrednote«.

Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker je Madžaru čestital za zmago, a po drugi strani je njegov glasnik povedno opozoril, da je EU unija vrednot. Obramba načel in vrednot je »skupna dolžnost vseh držav članic brez izjeme«. Vsekakor evropska politika po razpletu na Madžarskem ne more pričakovati kaj novega iz Budimpešte, ampak prej vztrajanje pri starem. Tako kot številni populisti je Madžar na veliko kritiziral Bruselj in njegovo administracijo. Kritikam njegovih ukrepov na področju medijev, civilne družbe ali pravosodja je prisluhnil le redko.

Pri konkretnih projektih bodo velike težave ostale. Zanimivo je, da Orbán kljub naklonjenosti Moskvi nikoli ni blokiral podaljševanja sankcij EU proti Rusiji. Tudi na incident v Salisburju se je odzvala z izgonom ruskega diplomata. Več težav je pričakovanih pri vprašanju prenove azilne zakonodaje, ki bi glede na načrte voditeljev držav članic morala biti pod streho do junija ter bi morala vključevati takšno ali drugačno solidarnost pri delitvi bremen z begunskimi kvotami. Solidarnost z najbolj obremenjenimi članicami si na Madžarskem predstavljajo kvečjemu kot strog nadzor zunanje meje.

Močnejši vzvod pritiska na Orbána – kot tudi na Poljsko – je finančni, saj je Madžarska odvisna od nakazil iz evropskega proračuna. Iz njega je leta 2016 dobila za 3,6 milijarde evrov več, kot je vanj vplačala. Neto položaj na prebivalca je dvakrat višji kot na Poljskem. Na Madžarskem v zadnjem obdobju že tako veliko preiskujejo zlorabe evropskega denarja. Poleg tega bo v proračunu EU za prihodnje obdobje pri ključu za strukturno pomoč pomembnejše kot do zdaj spoštovanje pravne države. Tudi vključevanje migracijskega bremena je politično neizogibno.

- **Orbán in Evropa. Peter Žerjavič po madžarskih volitvah. Delo, 10.04.2018, str. 7**

Veliko presenečenje bi bilo, če bo v prihodnjih letih po še eni zmagi Viktorja Orbána iz Budimpešte prišlo kaj drugega kot nadaljevanje napadov na bruseljsko birokracijo, hujskanje proti migrantom, nadaljnje spodkopavanje temeljev liberalne demokracije. Njegovi sledilci doma in po Evropi bodo še bolj samozavestni. Spopad z osrednjim evropskim tokom je del Orbánove ideologije in EU kot celota si bo morala priznati, da poskus ignoriranja smeri razvoja Madžarske ni nikakršna strategija.

To, kar se dogaja na Madžarskem in v celotni Višegradski skupini (V4), je sicer res bolj regionalni pojav. V4 že tako deluje kot trden blok kvečjemu navzven, navznoter so v njem številne razpoke. Tudi svoje gospodarske in druge strateške cilje

četverica lahko doseže le znotraj evropskega (finančnega) okvira. Iz bitk proti evropskemu jedru, denimo pri glasovanju o migrantskih kvotah leta 2015, so višegrajke izšle kot poraženke. Pri takšnih temah zaveznici nimajo. Manjše države morajo pri doseganju ciljev na ravni EU vedno sklepati koalicije z drugimi, z velikimi. Kljub temu lahko nastanejo večji zapleti, saj imajo članice na številnih področjih v EU še vedno pravico do veta. Tako Budimpešta lahko onemogoči sprejetje ukrepov proti Poljski, če bi v prihodnosti članice morale soglasno sprejeti odločitev o obstoju hudih in vztrajnih kršitev temeljnih vrednot EU, ki je ena od stopnic na poti do sankcij. Delu konservativnih struktur na stari celini ustreza Orbánova trda drža na področju migracij, ki je marsikomu bliže kot politika odprtih vrat iz kriznega obdobja 2015/2016. Zaželen gost je pri bavarskih konservativcih (CSU). Kot član desnosredinske EPP, ki je daleč najmočnejša evropska politična skupina, dobi še kakšen odpustek, do katerega poljska vlada ne bi bila upravičena. Podobno ščitijo voditelje iz svojih druge politične skupine. Primer so evropski socialisti in romunska vlada.

Najpomembnejše vprašanje je, ali Unija dolgoročno lahko vzdrži takšen premik od temeljnih vrednot, ki so v desetletjih po vojni povezale evropske države v skupnost. Njen temelj je pravna država, liberalna demokracija, institucionalni okvir EU. Orbán ima predstavo o Uniji, ki je v nasprotju z njenim DNK. Namesto odprtosti ponuja zaprtost, vladavino prava bi nadomestil s politično samovoljo, bolj kot skupne institucije ga navdušuje suverenost močne nacionalne države. Ker Unija povezuje demokratične in pravne države, bi moral Orbánu jasno sporočiti, da Evropa ni à la carte in da milijarde iz bruseljske blagajne, s katerimi se krepi madžarski razvoj, niso samoumevne. Tolažba je, da ljudje na Madžarskem kot tudi na Poljskem ostajajo proevropsko usmerjeni. Kot pravilno opozarja luksemburški zunanji minister Jean Asselborn, prava madžarska težava ni nekaj sto beguncev, ampak več sto tisoč mladih, ki so se izselili iz države.

- **Svetovni dan Romov. Delo, 10.04.2018, str. 15**

Projekt ohranjanja jezika

Knjižni kalejdoskop

Ob svetovnem dnevu Romov 8. aprila je bil v ospredju projekt Zverinice prijateljice/Živutrikane amalinja. V tem prispevku na področju ohranjanja romskega jezika in kulture je v ospredju balkanski romski jezik. Knjiga, v kateri so objavljene uglasbene avtorske otroške pesmi o živalih, je namenjena predvsem romskim otrokom, zanimiva bo tudi za vse druge, ki bi radi poglobljeje spoznali romski jezik. Primerne so tako za učenje glasbe kot jezika.

Avtor besedil je Matjaž Pikalo, ki je z Luko Ropretom tudi avtor glasbe, za ilustracije je poskrbela Ana Šalamun, za notni zapis Miha in Jaka Hawlina (za zavod Štefanova štala), knjigo je izdalo kulturno društvo Hudi Grad – Alt Guttenberg. Publikacija je bila pripravljena s podporo javnega programa Romi 017 ministrstva za kulturo.

- **Bruselj pozval Zagreb, naj odgovori na slovensko pismo o arbitraži. Peter Žerjavič, Bruselj, Be. B., STA. Delo, 10.04.2018**

Po še neuradnih informacijah je evropska komisija pozvala Hrvaško, naj do 17. aprila pisno odgovori na slovensko pismo. <http://www.delo.si/svet/evropa/bruselj-pozval-zagreb-naj-odgovori-na-slovensko-pismo-o-arbitrazi.html>

Po še neuradnih informacijah je evropska komisija pozvala Hrvaško, naj do 17. aprila pisno odgovori na slovensko pismo, s katerim je Ljubljana začela postopek po 259. členu pogodbe o delovanju EU.

Če v trimesečnem roku ne bo preobrata, bo postopek pripeljal do slovenske tožbe proti Hrvaški pred sodiščem EU. Naslednji korak po hrvaškem pisnem odgovoru naj bi bil ustna obravnava 2. maja. Evropska komisija pričakuje, da bosta sodelovali obe državi. Kdo bo vodil postopek na strani evropske komisije, še ni znano.

V evropski komisiji so datum ustne obravnave potrdili. Tako naj bi obe strani dobili možnost, da predložita svoja stališča. Potrdili so tudi, da so Hrvaško pozvali, naj pošlje svoj pisni odgovor.

V evropski komisiji sicer mehanizem po 259. členu razumejo kot »reševanje znotraj družine«. Od poteka prvega zaslišanja, na katerem naj bi evropsko komisijo zastopali uradniki, utegne slediti še drugo. Ali bo do njega prišlo, je menda odvisno od tega, kaj se bo zgodilo na prvem.

Poudarjajo še, da so, kot že v preteklosti v pravnih sporih med članicami, pripravljene posredovati. Navajajo lanski primer Almaraz med Portugalsko in Španijo v zvezi s skladiščenjem radioaktivnih odpadkov.

Kakšna bo drža evropske komisije?

Sproženi postopek omogoča evropski komisiji, da po predstavitvi argumentov poda mnenje.

Ocene tega, ali ga bo evropska komisija sploh podala, so različne. Po enem od scenarijev se s svojo držo raje ne bo izpostavljala, ker bi bila preveč ranljiva na pravnem področju. Komisija ima pristojnost, da kot varuhinja pogodb sama sproži sodni postopek proti državi članici, ki ne izpolnjuje svojih obveznosti po pravu EU.

Kot je znano, Slovenija očita Hrvaški, da z neizvajanjem arbitražne odločbe krši pravo EU na treh področjih: ribištva, schengena in prostorskega načrtovanja.

Poleg tega očita Hrvaški, da krši načelo lojalnega sodelovanja iz četrtega člena pogodbe o EU. To načelo zahteva od Unije in držav članic, da se medsebojno spoštujejo in si pomagajo pri izpolnjevanju nalog, ki izhajajo iz pogodb.

Erjavec: Srečanje v Bruslju poskus prepričati Hrvaško v spoštovanje arbitraže

Predlog sestanka 2. maja v Bruslju o arbitražni razsodbi Slovenija razume kot poskus, da se prepriča Hrvaško v spoštovanje razsodbe arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško, je v odzivu danes dejal zunanji minister Erjavec. Seznanjen je, da EK namerava na sestanek povabiti tako hrvaško kot slovensko stran. Ni pa še znano, na kakšni ravni bo to.

Morda bo to na ravni strokovnjakov ali na ravni podpredsednika **Fransa Timmermansa** ali predsednika Evropske komisije **Jean-Claudea Junckerja**, je še dejal Erjavec in izrazil dvom, da bo to na ravni predsednika komisije. Dodal je še, da se bo osebno udeležil tega sestanka, če bo na ravni podpredsednika. V vsakem primeru se bo Slovenija sestanka udeležila, je še zagotovil.

- **Zagreb in Ljubljana na »družinsko terapijo« v Bruslju. Peter Žerjavič, Zoran Potič. Delo, 11.04.2018, str. 2**
Arbitraža. EK bo na zaslišanju 2. maja prisluhnila argumentom Hrvaške in Slovenije

Bruselj – Evropska komisija je pozvala Hrvaško, naj pisno odgovori na slovensko pismo, s katerim je Ljubljana začela postopek po 259. členu pogodbe o delovanju EU. Minister za zunanje zadeve Karl Erjavec razume srečanje kot poskus prepričati Hrvaško, da spoštuje arbitražno odločbo.

Po neuradnih informacijah je rok za odgovor Zagreba 17. april. Naslednji korak po hrvaškem pisnem odgovoru bo ustna obravnava, predvidena za 2. maj. Evropska komisija pričakuje, da bosta sodelovali obe državi. Kdo bo vodil postopek na strani komisije, še ni znano. Kot pojasnjujejo, bodo argumentom obeh strani prisluhnili uradniki (in ne, denimo, predsednik Jean-Claude Juncker). Ker bodo pogovori bolj tehnični, je pričakovati, da bodo v ekipah članic pravni strokovnjaki. V komisiji poudarjajo še, da so, kot že v preteklosti v pravnih sporih med članicami, pripravljeni posredovati. Navajajo lanski primer Almaraz med Portugalsko in Španijo glede skladiščenja radioaktivnih odpadkov. Ob posredovanju komisije se je Lizbona odpovedala postopku po 259. členu.

Komisija postopek razume kot »reševanje znotraj družine«. Prvi ustni obravnavi lahko sledijo še druge.

Sproženi postopek komisiji omogoča, da po predstavitvi argumentov poda obrazloženo mnenje. Tudi če ga v treh mesecih ne izreče, lahko Slovenija toži Hrvaško pred Sodiščem EU. Komisija ima pristojnost, da kot varuhinja pogodb sama sproži sodni postopek proti državi članici, ki ne izpolnjuje svojih obveznosti po pravu EU.

Minister za zunanje zadeve Karl Erjavec je včeraj pojasnil, da se bo Slovenija udeležila srečanja, vendar še ni povsem jasno, na kateri ravni. Minister meni, da se je komisija pravilno odločila, da pred odločitvijo o morebitnem vstopu v tožbeni postopek sliši obe strani, vendar da so zadeve v tem primeru povsem jasne, saj je komisija doslej ponavljala stališče, da je treba arbitražno odločbo spoštovati in implementirati. »Pričakujem, da se bomo na srečanju pogovarjali, kako implementirati arbitražno odločbo,« je dejal Erjavec.

Medsebojno spoštovanje

Slovenija bo poskušala na Sodišču EU v Luxembourg dokazati, da je posledica hrvaškega neizvajanja arbitražne odločbe kršenje pravnega reda EU na treh področjih: na ribiškem Hrvaška, denimo, slovenskim organom preprečuje izvajanje nalog; drugi del zadeva izvajanje policijskih pooblastil, schengenskih pravil in nadzor pomorske meje. Tretje področje zadeva prostorsko načrtovanje. Slovenija še očita Hrvaški, da krši načelo lojalnega sodelovanja iz 4. člena pogodbe o EU. To načelo zahteva od Unije in držav članic, da se medsebojno spoštujejo in si pomagajo pri izpolnjevanju nalog, ki izhajajo iz pogodb.

- **Orbánova zmaga že deli in resno ogroža tudi Evropo. Damijan Slabe. Delo, 11.04.2018, str. 7**

De-demokratizacija EU. Če bo Bruselj še naprej ravnal po načelu »treh opic«, bo to smrt povezave

Formalno z nedeljsko volilno zmago madžarskega premiera Viktorja Orbána, ki še vedno odmeva po Evropi, ni bilo nič narobe, ugotavljajo opazovalci iz Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (Ovse). Tehnično so bile volitve izpeljane »profesionalno in transparentno«.

Tudi ključne demokratične vrednote in volilni postopki so bili »v glavnem« spoštovani. Kar seveda ne velja za »izrazito pristranski vpliv medijev« na zmago Orbánove stranke in za »izrazito sovražno ozračje« do tujcev in vseh političnih nasprotnikov, v katerem so po oceni Ovseja potekale volitve.

Kljub temu pa je jasno, da si je Orbánova »führer-demokracija«, kot fenomenu vse bolj popularnih in populistično skrajno desno usmerjenih avtoritarnih, a še vedno demokratično izvoljenih evropskih politikov, pravijo nekateri analitiki, prav zaradi obvladovanja ključnih institucij, ki bi morale biti po vseh evropskih pravilih demokracije in pravne države absolutno neodvisne, zagotovila tako rekoč absolutno zmago.

Minulo nedeljo je namreč več kot 60 odstotkov Madžarov glasovalo za eno skrajno desničarsko stranko (Fidesz) in eno še bolj skrajno desničarsko stranko (Jobbik), kar bi moral biti rdeči alarm za Bruselj.

Bruselj pa še kar molči

Nobenega dvoma namreč ni, da politični in demokratični standardi, ki jih zagovarja madžarski premier, močno odstopajo od tistega, kar pod demokracijo in pravno državo razume Evropska unija. Nekateri evropski politiki, tako kot luksemburški zunanji minister Jean Asselborn, zato o dogajanju na Madžarskem govorijo celo kot o »zločestem tumorju«, ki bi ga morale vse druge evropske demokracije kar se da hitro »nevtralizirati«, sicer se bo neobvladljivo razrasel. Ravnanje po načelu »treh opic« (nič ne vidim, nič ne slišim, nič ne rečem), ki ga je Bruslju očital nemški analitik Michel Friedman, je namreč za Evropsko unijo že postalo tako nevarno, da lahko vsaka nadaljnja »de-demokratizacija EU« povzroči zanesljivo smrt povezave.

Zgled vsem antidemokratom

Evropa je namreč že zdaj krepko razdeljena, »metastaz«, kot bi rekel Asselborn, ki ogrožajo njeno demokracijo, pa je iz dneva v dan več. Ne le na Poljskem in v »višegrajkah«, ki vse bolj posnemajo tudi zanje očitno zelo privlačno Orbánovo demokracijo »en narod, en vodja«, ampak celo v tistih menda tradicionalno demokratični starih zahodnih članicah, ki naj bi veljale za varuhinje tradicionalnih evropskih demokratičnih vrednot.

Pri tem ne mislimo le na vsem znane skrajno desničarske evropske populiste, kot sta Geert Wilders in Marine Le Pen, ki so po lanski zmagi Emmanuela Macrona na francoskih predsedniških volitvah nekoliko utihnili in so ob Orbánovi zmagi prvi pohiteli s čestitkami, ampak predvsem na nekatere uveljavljene in etablirane evropske stranke, ki so zastopane celo v koalicijskih vladah ključnih članic unije in med katerimi nekatere ne skrivajo več simpatij do Orbánovega načina vladanja.

»Orbanizacija« Zahoda

Za Avstrijo, ki jo z »Ogrsko« vežejo nekatere zgodovinske danosti in ima pod »ljudskim« kanclerjem v koalicijski vladi po novem tudi skrajno desničarske svobodnjake, morda ni presenetljivo solidariziranje z Orbánovim načinom zmag in vladanja. Migracije in migrante oboji vidijo zelo podobno. Da je Orbánu ob volilni zmagi, češ da je to »velik dan za Evropo«, čestitala tudi tretja in po novem celo v bundestagu zastopana največja nemška opozicijska stranka Alternativa za Nemčijo (AfD), tudi ne bi smelo biti presenečenje. Vsekakor pa je bilo šokantno »veselje«, ki ga je nad Orbánovo »zelo prepričljivo volilno zmago« izrazil prvak bavarske Krščansko-socialne unije (CSU) Horst Seehofer, ki na nemški zvezni ravni vlada s CDU kanclerke Angele Merkel in je celo njen novi zvezni notranji minister. Po njegovih besedah bo CSU tudi v prihodnje negovala tesne partnerske odnose z Orbánovo stranko.

Tudi EP ni nedolžen

Ker se je za podobno potezo odločil tudi Seehoferjev strankarski kolega Manfred Weber, ki v evropskem parlamentu vodi najmočnejšo konservativno frakcijo evropskih ljudskih strank, je bila klobuta kanclerki Angeli Merkel in njeni migrantski politiki videti še bolj očitna. Z njo se je odprlo tudi vprašanje nesporne zaščite, ki jo Orbánova Fidesz pod okriljem evropskih ljudskih strank uživa v evropskem parlamentu, in hkrati vprašanje, ali imata Bruselj in EU sploh kakšne možnosti sankcionirati članice, ki tudi zaradi vse bolj avtoritarnih teženj njihovih voditeljev čedalje bolj očitno kršijo temeljna evropska demokratična načela.

Ideja, da bi kršiteljice v okviru pogajanj o novi evropski »finančni perspektivi« lahko kaznovali z odvzemanjem finančnih sredstev, s čimer EU grozi Poljski, po novem pa bi lahko tudi Madžarski, namreč s tem postaja zelo vodena. V najslabšem primeru lahko vodi celo v resen spor in ne nazadnje v razpad unije.

- **Ustavno sodišče izbrisanim novo upanje. Majda Vukelić. Delo, 12.04.2018, str. 1**

Razveljavitev zakona. Za devet mesecev prekinjeni vsi sodni postopki

Ljubljana – Državni zbor ima do konca leta čas, da na novo uredi višino odškodnin izbrisanim. Ustavno sodišče je razveljavilo tisti del zakonske ureditve, ki omejuje zneske. Do takrat so sodni postopki prekinjeni.

Ustavno sodišče je na zahtevo več sodišč odločalo o ustavnosti zakonske ureditve, po kateri je omejena skupna višina denarne odškodnine, ki jo sodišče v sodnem postopku lahko prisodi tistim, ki jim je bila povzročena škoda z izbrisom iz registra stalnega prebivalstva. Zakonodajalcu je dalo devet mesecev časa, da sprejme novo ureditev, če je ne bo, bo začela razveljavitev zakona učinkovati.

»Razveljavitev tako očitno protiustavne določbe seveda ni presenečenje, zelo problematično pa je, da se je ustavno sodišče pri tem povsem brez potrebe zapletlo v neke globokoumne pravniške finese, zaradi katerih je potem upravičence do odškodnin 'umetelno' (a celo ob kršitvi ustave, kot piše v ločenem mnenju sodnica Špelca Mežnar) razdelilo na take, za katere ta razveljavitev velja takoj, in na take, za katere bo začela veljati čez devet mesecev. Kot da že dosedanjih 26 let čakanja na popravno krivic ni bilo dovolj. Toda s tem bo odpravljena samo ena od vsaj desetih hudih protiustavnosti v zakonih o izbrisanih, vse druge še čakajo, kdaj bodo prizadeti s svojimi pritožbami končno prodrli skozi vse nižje instance do ustavnega sodišča. Če bodo to sploh dočakali,« pravi pravni zastopnik izbrisanih in nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic. Dodaja, da »ima odprava te prve protiustavnosti praktičen pomen samo za okoli tristo izbrisanih (od 25.671 ljudi), ki so imeli dovolj znanja, živcev in denarja, da so s pomočjo odvetnikov sploh lahko vložili strokovno zelo zahtevne odškodninske tožbe. Kako se bodo ti odvetniki izkazali v boju z državnimi odvetniki, je seveda nadaljnje vprašanje, v upanju, da bodo sodišča pri tem res nepristranska. Ampak, ne pozabimo: gre za komaj dober odstotek vseh izbrisanih. Kaj pa preostalih 99 odstotkov?«

- **Po 26 letih imamo bolj in manj izbrisane. Majda Vukelić, Z. P. Delo, 12.04.2018, str. 2**

https://www.delo.si/novice/politika/izbrisani_1.html

Ustavno sodišče. Nekateri odškodnin zaradi nezakonitega izbrisa nikoli ne bodo dobili – Vse več tožb na sodiščih Ljubljana – Ustavno sodišče (US) je s sedmimi glasovi za in enim proti (sodnica Špelca Mežnar) za devet mesecev prekinilo sodne postopke, v katerih izbrisani tožijo državo zaradi njenega protipravnega ravnanja. Vendar odločba ne zadeva vseh izbrisanih, ampak le peščico.

Pravni zastopnik izbrisanih Matevž Krivic pojasnjuje, da se odločitev ustavnih sodnikov nanaša le na tiste izbrisane, ki so tožbo za odškodnino vložili pred uveljavitvijo zakona o odškodninah za izbrisane (junij 2014), in na tiste, ki so to naredili do 19. junija lani, ko je potekel rok za vložitev zahtevkov za odškodnine. »Vsi drugi pa so zamudili že vse roke in odškodnin ne morejo več zahtevati,« pravi Krivic.

Prva skupina oškodovancev

Kaj je pravzaprav odločilo ustavno sodišče? To, da je 12. člen zakona o odškodninah za izbrisane, s katerim je zakonodajalec določil, da odškodnina, ki jo izbrisani prejme v sodnem postopku, ne more preseči trikratnika odškodnine, ki bi jo prejel v upravnem postopku, protiustaven (odškodnina v upravnem postopku za en mesec izbrisa znaša 50 evrov).

Kot so pojasnili na ustavnem sodišču, so tisti, ki so odškodninske pravde zoper državo sprožili pred uporabo zakona in njihovi zahtevki do takrat niso zastarali, pričakovali povračilo škode zaradi izbrisa na podlagi ustave. Prepričani so bili, da bo višina denarne odškodnine odvisna izključno od obsega škode in da ne bo omejena z zakonom.

Ustavno sodišče tako ugotavlja, da je državni zbor med trajanjem sodnih postopkov spremenil pravila za uveljavljanje odškodninskih terjatev, in to v postopkih, v katerih je bila tožena država zaradi protipravnega ravnanja svojih organov oblasti. S tem je zagotovil ugodnejši položaj države kot tožene stranke, pri čemer je bila možna višina denarne obveznosti države v teh postopkih že opredeljena.

Druga skupina oškodovancev

Nekoliko drugačen je po presoji ustavnega sodišča položaj tistih, ki pred začetkom uporabe zakona niso imeli odprtih sodnih postopkov zoper državo zaradi uveljavljanja svojih odškodninskih zahtevkov oziroma so take postopke do tedaj sprožili, pa so po prejšnji ureditvi zastarali. Njihov položaj je opredelila pilotna sodba Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji, ki je Sloveniji naložila obveznost, naj posebej uredi odškodninsko varstvo zaradi omilitve posledic izbrisa iz registra stalnega prebivalstva.

Ustavno sodišče ugotavlja, da omejitev višine denarne odškodnine pomeni poslabšanje položaja za tiste oškodovance, ki v posamičnih sodnih postopkih dokazujejo konkretni obseg prestane škode in zahtevajo tej ustrezno denarno odškodnino, ki presega zakonsko pavšalno opredeljeni najvišji znesek denarne odškodnine.

Ustavno sodišče ocenjuje, da resna javnofinančna kriza sicer lahko pomeni ustavno dopustni cilj za sprejetje zakona, s katerim se omeji skupna višina denarne odškodnine. Vendar je ureditev protiustavna, ker zakon niti v posamičnih primerih, v katerih bi bil ugotovljen nesorazmerno velik razkorak med izkazanim obsegom škode in zakonsko pavšalno omejeno denarno odškodnino, ni omogočil individualne presoje položaja posameznega oškodovanca. Zato je izpodbijana zakonska določba tudi v delu, v katerem se nanaša na drugo skupino oškodovancev, protiustavna.

Malo pravomočnih odločitev

Skupna višina denarne odškodnine za povzročeno škodo zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki se lahko določi v sodnem postopku, je sicer omejena do trikratnika zneska denarne odškodnine, ki je lahko upravičencu določena v upravnem postopku.

Upravne enote so do konca lanskega leta prejele 8161 zahtevkov izbrisanih za določitev denarne odškodnine v upravnem postopku in priznale za nekaj manj kot 26,4 milijona evrov odškodnin. Najvišja je znašala 13.050 evrov.

Izrazito pa se je povečalo število zahtevkov za določitev odškodnine na sodišču, saj se lahko vsak, ki ni zadovoljen z določitvijo odškodnine v upravnem postopku, obrne še na sodne instance. Do konca lanskega leta je bilo takšnih primerov 331, pravomočno je bilo odločeno v desetih, skupna višina odškodnin je bila nekaj manj kot 100.000 evrov. Tožbeni zahtevki znašajo tudi 2,5 milijona evrov.

»Razveljavitev tako očitno protiustavne določbe ni presenečenje, zelo problematično pa je, da se je ustavno sodišče pri tem povsem brez potrebe zapletlo v neke globokoumne pravniške finese, zaradi katerih je potem upravičence do odškodnin 'umetelno' (a celo ob kršitvi ustave, kot piše v ločenem mnenju sodnica Špelca Mežnar) razdelilo na takšne, za katere ta razveljavitev velja takoj, in na takšne, za katere bo začela veljati čez devet mesecev. Kakor da že dosedanjih 26 let čakanja na popravilo krivic ni bilo dovolj. Toda s tem bo odpravljena samo ena od najmanj desetih hudih protiustavnosti v zakonih o izbrisanih, vse druge še čakajo, kdaj bodo prizadeti s svojimi pritožbami končno prodrli skozi vse nižje instance do ustavnega sodišča. Če bodo to sploh dočakali,« **pravi pravni zastopnik izbrisanih in nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic.**

Dodaja, da »ima odprava te prve protiustavnosti praktičen pomen samo za okoli tristo izbrisanih (od 25.671 ljudi), ki so imeli dovolj znanja, živcev in denarja, da so s pomočjo odvetnikov sploh lahko vložili strokovno zelo zahtevne odškodninske tožbe. Kako se bodo ti odvetniki izkazali v boju z državnimi odvetniki, je nadaljnje vprašanje – v upanju, da bodo sodišča pri tem res nepristranska. Ampak ne pozabimo: gre za komaj dober odstotek vseh izbrisanih. Kaj pa preostalih 99 odstotkov?« **Špelca Mežnar, ustavna sodnica:** »Ustavno sodišče je izbrisane razdelilo v dve skupini – v bolj in manj izbrisane. V prvi skupini so tisti, ki imajo več pravic in so upravičeni do popolne odškodnine, v drugi so izbrisani z manj pravicami, ki niso upravičeni do popolne odškodnine, izjemoma imajo le pravico do individualne obravnave. Ustavno sodišče je s takšno delitvijo neenako obravnavalo enake osebe in zagrešilo kršitev načela enakosti.«

Kronologija sage izbrisanih

Ustavno sodišče je več kot 25 let po izbrisu 25.000 prebivalcev Slovenije razveljavilo zakonsko omejitev skupne višine denarne odškodnine, ki se lahko dosodi izbrisanim. Odločitev kaže, da to vprašanje polpretekle zgodovine kljub dolgotrajnemu reševanju še ni zaprto. STA objavlja kronologijo pomembnejših dogodkov, povezanih s to problematiko.

25. junij 1991 – Slovenski parlament je sprejel več osamosvojitvenih zakonov, med njimi zakona o državljanstvu in o tujcih. Zakon o državljanstvu je določal, da morajo državljani drugih republik SFRJ s stalnim prebivališčem v Sloveniji v pol leta vložiti vlogo za pridobitev slovenskega državljanstva.

26. december 1991 – Iztekel se je šestmesečni rok za podajo vloge za pridobitev državljanstva.

26. februar 1992 – Za državljane SFRJ, ki so bili državljani drugih republik in niso zaprosili za slovensko državljanstvo, so začele veljati določbe zakona o tujcih – notranje ministrstvo jih je izbrisalo iz registra stalnega prebivalstva in jih preneslo v tako imenovano pasivno evidenco.

4. februar 1999 – Ustavno sodišče je ugotovilo nezakonitost izbrisa in zakonodajalcu naložilo, naj v šestih mesecih odpravi neskladje z ustavo.

8. julij 1999 – Državni zbor je sprejel zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ, ta je omogočil pridobitev dovoljenja za stalno bivanje za državljane drugih držav naslednic SFRJ, ki so imeli 23. decembra 1990 prijavljeno stalno prebivališče na ozemlju RS in so od tedaj v RS tudi neprekinjeno živeli.

26. februar 2002 – Nekateri izbrisani so se povezali v Društvo izbrisanih prebivalcev Slovenije; pozneje so bila ustanovljena še druga društva in iniciative, ki se borijo za pravice izbrisanih. Med drugim je 16. aprila 2005 nastala Civilna iniciativa izbrisanih aktivistov.

14. november 2002 – Začela je veljati novela zakona o državljanstvu, ki je omogočila pridobitev državljanstva, če je imela polnoletna oseba 23. decembra 1990 prijavljeno stalno prebivališče in je od tega dne v Sloveniji neprekinjeno živela.

3. april 2003 – Ustavno sodišče je odločilo, da zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Sloveniji ni skladen z ustavo, ker državljanom drugih republik, ki so bili februarja 1992 izbrisani iz registra stalnega prebivalstva, ne priznava stalnega prebivanja od dne izbrisa. Zakonodajalcu je naložilo, naj v šestih mesecih odpravi neskladje z ustavo in izbrisanim retroaktivno vrne status stalnega prebivalca.

9. oktober 2003 – Vlada je sprejela tako imenovani sistemski zakon o izbrisanih, a o njem zaradi proceduralnih zapletov in zahtev po referendumskem odločanju DZ ni nikoli glasoval.

15. oktober 2003 – Komisar Sveta Evrope za človekove pravice Álvaro Gil-Robles je Sloveniji priporočil, naj zakonsko uredi status izbrisanih skladno z odločbama ustavnega sodišča.

29. oktober 2003 – DZ je sprejel tako imenovani tehnični zakon o izbrisanih, na podlagi katerega bi notranje ministrstvo lahko izvršilo naloženo obveznost ustavnega sodišča in po uradni dolžnosti uvedlo postopek izdaje odločb o ugotovitvi stalnega prebivanja od dneva izbrisa do pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje.

3. februar 2004 – Notranje ministrstvo je izbrisanim na podlagi odločbe ustavnega sodišča začelo vročati dopolnilne odločbe o stalnem prebivanju.

30. marec 2004 – DZ je zavrnil interpelacijo zoper tedanjega notranjega ministra Rada Bohinca, ki so jo zaradi izdajanja odločb izbrisanim vložili poslanci SDS.

4. april 2004 – Na zahtevo skupine poslancev iz vrst SDS, NSi, SNS, SLS in SMS je potekal referendum o tako imenovanem tehničnem zakonu o izbrisanih. Ob 31-odstotni udeležbi je zakon zavrnilo 94 odstotkov udeležencev.

2. julija 2005 – Začela se je gladovna stavka nekaterih izbrisanih.

november 2005 – Odbor ZN za ekonomske, socialne in kulturne pravice je Slovenijo opomnil zaradi odrekanja statusa izbrisanim.

24. januar 2009 – Notranje ministrstvo je objavilo podatek, da je bilo izbrisanih 25.671, in ne 18.305, kot je veljalo do takrat.

23. februar 2009 – Notranje ministrstvo je začelo na podlagi odločbe ustavnega sodišča izdajati odločbe izbrisanim.

1. april 2009 – DZ ni izglasoval interpelacije proti ministrici za notranje zadeve Katarini Kresal, ki so jo zaradi izdajanja odločb izbrisanim vložili poslanci SDS.

15. maj 2009 – DZ je na zahtevo poslancev SDS, SLS in SNS ustanovil preiskovalno komisijo za ugotovitev politične odgovornosti nosilcev javnih funkcij, odgovornih za pripravo in izvedbo štetja izbrisanih v letih 2003 in 2009. Iz poročila komisije, ki ga je DZ sprejel 3. maja 2011, izhaja, da niso ugotovili politične odgovornosti za prirejanje ali politično motivirano štetje. Poslanci SDS, SLS in SNS pa so v ločenem mnenju vztrajali, da je izbrisanih 18.305, in ne 25.671.

8. marec 2010 – DZ je sprejel spremembe zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v RS. Z njimi se ureja status tistim izbrisanim, ki niso bili upravičeni do dopolnilnih odločb. Poslanci SDS in SNS so zahtevali referendum, a ga je junija 2010 ustavno sodišče prepovedalo, saj bi z zavrnitvijo zakona na referendumu nastale protiustavne posledice.

13. julij 2010 – Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) je razsodilo, da slovenske oblasti še vedno niso izpolnile odločbe ustavnega sodišča in popravile krivic izbrisanim.

6. julij 2011 – Pred velikim senatom Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu je potekala javna obravnava v primeru skupine izbrisanih proti Sloveniji.

26. junij 2012 – Veliki senat ESČP je v primeru Kurić in drugi proti Sloveniji odločil, da slovenskim oblastem ni uspelo v celoti urediti vprašanja izbrisanih, in vladi naložil, naj pripravi sistem odškodnin. Šestim izbrisanim je tudi določil odškodnino za nematerialno škodo, državi pa naložil, naj se z njimi v šestih mesecih dogovori še za odškodnino za materialno škodo.

21. november 2013 – DZ je skoraj pet mesecev po izteku roka, ki ga je določilo ESČP, sprejel odškodninsko shemo za izbrisane.

4. december 2013 – Notranji minister Gregor Virant je zakon o odškodninah za izbrisane predstavil na odboru namestnikov ministrov Sveta Evrope. Po predstavitvi je povedal, da kritik in pripomb na zakon ni več.

24. januar 2014 – Društvo izbrisanih je na ustavno sodišče vložilo pobudo za oceno ustavnosti zakona o odškodninski shemi za izbrisane. Kot sporno so navedli zlasti višino odškodnin.

12. marec 2014 – ESČP je v primeru Kurić in drugi proti Sloveniji odločilo še o odškodnini za materialno škodo za šest izbrisanih, ki jim je junija 2012 dosodilo odškodnino za nematerialno škodo. Slovenija jim je morala za materialno škodo skupaj plačati dobrih 240.000 evrov.

18. junij 2014 – Slovenija je začela izvajati zakon o odškodninah za izbrisane. Na upravnih enotah so začeli sprejemati vloge za določitev odškodnine v upravnem postopku, na sodiščih pa tožbe za tiste, ki se ne strinjajo z odškodnino, določeno v upravnem postopku. Na notranjem ministrstvu so izrazili pričakovanje, da bo odškodnino v upravnem postopku zahtevalo okoli 12.000 ljudi, v zakonu pa je bila zapisana ocena, da bo država za odškodnine namenila okoli 75 milijonov evrov.

21. januar 2015 – Ustavno sodišče je zaradi pomanjkanja pravnega interesa zavrglo pobudi društva izbrisanih za oceno ustavnosti več členov zakonov o izbrisanih in o povračilu škode.

25. maj 2016 – Odbor ministrov Sveta Evrope za nadzor nad izvrševanjem sodb ESČP je končal postopek v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji. Ugotovil je, da je Slovenija z zakonom o povračilu škode izbrisanim zadostila zahtevam, ki so izhajale iz pilotne sodbe 26. junija 2012.

17. november 2016 – ESČP je zavrgel tožbo izbrisanih proti državi, saj da so odškodnine izbrisanim v Sloveniji ustrezno urejene.

26. februar 2017 – Ob 25. obletnici izbrisa se je predsednik DZ Milan Brglez vsem, ki se jim je z izbrisom zgodila krivica, javno opravičil.

18. junij 2017 – Iztekel se je triletni rok za vložitev zahtevka za odškodnino zaradi izbrisa. Po navedbah ministrstva za javno upravo sta bila do tega datuma število vloženih zahtevkov in skupna višina odškodnin v upravnih postopkih precej manjša od prvotnih predvidevanj.

22. junij 2017 – Ustavno sodišče je obravnavalo štiri zahteve za oceno ustavnosti zakona o odškodninah za izbrisane. Dve zahtevi je podalo Okrajno sodišče v Ljubljani, po eno pa Okrožno sodišče v Ljubljani in Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu. Vse je zanimalo, ali je ustaven 12. člen zakona, ki določa, da višina denarne odškodnine zaradi izbrisa, določena v sodnem postopku, ne sme preseči trikratnika odškodnine, ki bi jo izbrisani dobil v upravnem postopku.

23. november 2017 – Ustavno sodišče je znova obravnavalo zahteve sodišč za oceno ustavnosti 12. člena zakona o odškodninah za izbrisane.

31. december 2017 – Upravne enote so do konca leta 2017 prejele 8161 zahtevkov izbrisanih za določitev denarne odškodnine v upravnem postopku. Skupaj so priznale za skoraj 26,4 milijona evrov odškodnin. Izrazito se je povečalo število zahtevkov za določitev odškodnine na sodišču. Od 8161 prejetih zahtevkov so upravne enote odločile o 8012 primerih, pri čemer so 5784 zahtevkom ugodile, 1966 so jih zavrnile, 87 ustavile, 175 pa zavrgle. Najvišja priznana odškodnina je znašala 13.050 evrov, kar je tudi največ, kolikor lahko oseba dobi v upravnem postopku.

11. april 2018 – Ustavno sodišče je razsodilo, da je zakonski člen, ki omejuje skupno višino denarne odškodnine, ki se lahko dosodi izbrisanim, protiustaven. Ureditev je razveljavilo, in sicer s takojšnjim učinkom za tiste, ki so zahtevke vložili pred uveljavitvijo zakona o odškodninam izbrisanim. Za druge oškodovance pa je ustavno sodišče zakonodajalcu dalo devetmesečni rok, da sprejme novo ureditev. Sicer bo razveljavitev 12. člena zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, začela veljati tudi zanje.

- **Arbitraža. STA. Delo, 12.04.2018, str. 3**

Erjavec: Odgovor Hrvaške na pismo je dokaz o obstoju sodbe

Na kratko

Ljubljana – »To je dokaz o tem, da arbitražna rzsodba obstaja,« se je včeraj ob obisku zunanjega ministra BiH Igorja Crnadaka v Ljubljani odzval zunanji minister Karl Erjavec na izjavo hrvaškega premiera Andreja Plenkovića (na fotografiji), da se bo Hrvaška izrekla o tožbi Slovenije proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne rzsodbe in tudi ustno pojasnila svoja stališča. Hrvaška se bo o tožbi Slovenije pisno izrekla do 17. aprila, ustno pa bo svoja stališča pojasnila na obravnavi, predvideni za 2. maj v Bruslju.

- **Gora predpisov ureja vse, razen problemov. Barbara Hočevar o ugotovitvah varuhinje človekovih pravic. Delo, 12.04.2018, str. 5**

Varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer je na več kot štiristo straneh popisala, kaj slabega in dobrega se je lani dogajalo v državi na področju, nad katerim bedi njen urad. Postregla je s kupom podatkov – denimo, da so ljudje vložili 3023 pobud, urad pa jih je 386 prepoznal za utemeljene, v njih so zaznali 433 kršitev ali drugih nepravilnosti, ki jih je zagrešilo 54 organov. Vse te številke nam v resnici ne povedo kaj dosti, kar priznava sama varuhinja, zgodbe za njimi pa pričajo o tem, da sta v naši državi velik problem slabo upravljanje in nespoštovanje načela, da je Slovenija pravna in socialna država.

Poleg zimzelenih tem, ki se ponavljajo iz poročila v poročilo – kot so slab položaj in bivanjske razmere Romov, ki so leta 2018 sredi razvite Evrope še vedno brez tekoče vode in kanalizacije –, se kot kritična izpostavlja vrsta ravnanj, ki bi jih najlažje strnili v ugotovitev: oblast ima premalo razumevanja za ljudi. Na državni in lokalni ravni.

Zadeve, ki jih ne bi mogli uvrstiti med hude systemske kršitve človekovih pravic, številnim državljanom zelo grenijo življenje. Med njimi je prenormiranost. Ali kot se je izrazil namestnik varuhinje Tone Dolčič, »imamo goro predpisov, ki urejajo vse, ko pa želimo neki problem rešiti, ugotovimo, da ne urejajo ničesar«. Tako, na primer, v državi, ki ima 853 zakonov in več kot 19.000 pravilnikov, odlokov in uredb, že leta in leta čakamo na podzakonski akt, ki bo podlaga za določitev vrste in stopnje telesnih okvar, zato se določena skupina ljudi, ki niso spodobni za delo, ne more invalidsko upokojiti. In takih predpisov, ki jim manjkajo izvedbeni deli, je še cela vrsta. Hkrati pa je zakonov, ki posegajo v druge zakone, toliko, da niti pravni strokovnjaki včasih ne razberejo, katera določba za kako zadevo velja. Za človeka, ki ima konkreten problem in ni več legalističnih terminov, je položaj lahko brezupen. Posebno ob podatku, da se pritožbe, predvsem na ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki je pristojno za cel kup zadev od rojstva do smrti, rešujejo tudi po več let.

»Ljudje se pogosto počutijo kot hlapci Jerneji, ki iščejo svojo pravico,« ugotavlja varuhinja, ki začneja šesto leto mandata. Pri uradnikih pogosto pogreša pojasnilno dolžnost – pomeni, da bi ljudem na njim razumljiv način dali vse za njih pomembne informacije. Njihovi nadrejeni pa se ne zavedajo, da je dobro upravljanje nekaj več kot izpolnjevanje »del in nalog«. V uradu ugotavljajo, da je najteže reševati probleme, ki presegajo meje določenega resorja, saj večkrat opažajo, da niti različne službe istega ministrstva ne sodelujejo med seboj. Neredko naletijo na primere, ko se pokaže, da za njihovo reševanje uradno pravzaprav ni pristojen nihče. To se je, denimo, pokazalo pri tako banalnemu problemu, kot so posteljne stenice v Ljubljani. Tudi ta težava ostaja nerešena.

- **Prvi koraki k ustanovitvi skupnosti srbskih občin. Vili Einspieler. Delo, 12.04.2018, str. 7**

Kosovski gordijski voz. Preboj je zasluga Bruslja, ki je prvič jasno dejal, da je oblikovanje skupnosti obveznost Prištine. Priština je pod pritiskom Bruslja naredila prve korake za ustanovitev skupnosti srbskih občin. Kar zadeva njene pristojnosti, si jih predstavlja drugače kot Beograd. Vprašljiv je rok do 20. aprila, ki so ga kosovski Srbi določili prištinski oblasti.

Kosovski predsednik in premier, Hashim Thaçi in Ramush Haradinaj, sta aktivirala ekipo, ki bo pripravila predlog statuta skupnosti srbskih občin. Po navedbah prištinskih medijev bo statut sledil bruseljskemu dogovoru Kosova s Srbijo pred petimi leti. Priština bo izpeljala proces skladno z odločitvami kosovskega ustavnega sodišča in v okviru kosovske zakonodaje. Preboj se je zgodil po intervenciji Bruslja, ki je prvič poudaril, da je oblikovanje skupnosti obveznost Prištine.

Po oceni vodje urada srbske vlade za Kosovo Marka Đurića si Priština prizadeva oblikovati skupnost srbskih občin, ki bo prazna lupina. Kot je poudaril, Priština tega filma ne bo videla, ker bo Beograd vztrajal, naj vzpostavi skupnost, ki bo imela v rokah vso potrebno moč odločanja. Bruselj je v sporočilu določil tudi štirimesečni rok, vendar v Beogradu dvomijo, da ga bo Priština upoštevala.

Kljub temu se je Beograd odločil, da se bo namesto na enostransko oblikovanje skupnosti srbskih občin, ki so ga za 20. april napovedali politični predstavniki kosovskih Srbov, raje osredotočil na spremljanje nadaljnjih potez prištinske oblasti. V pričakovanju razpleta so vse oči uprte v srbskega predsednika Aleksandra Vučića, ki je dopustil možnost preložitve predloga rešitve, ki ga je napovedal sredi aprila.

Po zagotovilih kosovske vlade bodo v proces ustanavljanja skupnosti srbskih občin vključeni celoten politični spekter, civilna družba in vsi relevantni dejavniki, končni predlog pa bo vseboval tudi mednarodne mehanizme. Vlada računa tudi na sodelovanje političnih predstavnikov kosovskih Srbov, medtem ko jim je vodja kosovske diplomacije Behgjet Pacolli jasno dal vedeti, da procesa ni mogoče izpeljati do 20. aprila, kot so ultimativno zahtevali po Đurićevi aretaciji in izgonu ter izstopu Srbske liste iz vladne koalicije.

Na pragu izrednih volitev

Ustanavljanje skupnosti srbskih občin se lahko zavleče tudi zaradi morebitnega padca kosovske vlade, ki je po izstopu Beogradu zveste Srbske liste na trhljih nogah. Haradinaj je tako podprl zahtevo najvplivnejše opozicijske stranke Demokratske lige Kosova (LDK) za sklic predčasnih parlamentarnih volitev. Pojasnil je, da bo njegovo Zavezništvo za prihodnost (AAK) podprlo volitve, če se bodo s tem strinjale tudi ostale vladne stranke in opozicija.

LDK je pozval k sklicu predčasnih volitev zaradi politične krize. Haradinajeva manjšinska vlada namreč nima več večine v parlamentu. Kriza se je dodatno zaostriila po tajnem izgonu šestih pripadnikov Fethullaha Gülena na Kosovu. Haradinaj je odstavil notranjega ministra Flamurja Sefaja in direktorja obveščevalne službe Dritona Gashija, ker ga o prijetju in izgonu nista predhodno obvestila. Vodja poslanske skupine LDK Avdullah Hoti je zato ocenil, da Haradinaj nima nadzora nad vlado, policijo in preostalimi državnimi institucijami.

Srbija še ni za sporazum

Na srečanju kosovskih voditeljev s predstavniki civilne družbe in tujimi veleposlaniki je Haradinaj menil, da mora Kosovo, če mu ne more pomagati EU, prositi za pomoč druge. Postavil je vprašanje, do kdaj naj nadaljuje dialog. Ker EU dovoljuje nezakonito delovanje Srbov na Kosovu, je menil, da bi morala Albancem na Balkanu dovoliti, da se sami odločijo, kako naprej. Tema konference je bil scenarij velikega finala v dialogu Kosova s Srbijo. Skupna ugotovitev je bila, da je za končni sporazum s Srbijo nujno politično in družbeno soglasje.

Po Thačijevi oceni so se zaradi prekinitve bruseljskega dialoga v zadnjih dveh letih poslabšali odnosi med Prištino in Beogradom, strategija o širitvi EU pa zahteva čimprejšnji sprejem pravno obvezujočega sporazuma. Kot je poudaril, Priština razume sporazum kot recipročno priznanje med Kosovom in Srbijo ter popolno normalizacijo odnosov med državama. Sporazum bi moral omogočiti Kosovu, da postane član ZN in drugih mednarodnih organizacij. Priština si je vsa leta prizadevala za takšen zgodovinski sporazum z Beogradom, vendar Srbija nanj še ni pripravljena. Prvak Samoopredelitve Albin Kurti je poudaril, da Priština ne bi smela kompromitirati članstva v ZN z delitvijo Kosova. Zavzel se je za dialog s kosovskimi Srbi in ne z Beogradom ter za združitev južne in severne Mitrovice.

- **Lektorat slovenskega jezika na Reki. D. B. Delo, 12.04.2018, str. 13**

Znanost po svetu in doma

Predstavniki ljubljanske univerze so podpisali sporazum o odprtju lektorata slovenskega jezika, književnosti in kulture na filozofski fakulteti reške univerze. To bo olajšalo akademske raziskave in še poglobilo sodelovanje med obema univerzama, kjer bi lahko uvedli nove študijske programe ter izmenjave študentov in raziskovalcev.

Rektorica reške univerze prof. dr. Snježana Prijić Samaržija je ob tem poudarila, da je ljubljanska univerza pomembna evropska univerza, ki je denimo veliko dosegla pri internacionalizaciji in med drugim uvedla številne programe v angleškem jeziku, zato vidi tudi v prihodnje dobre možnosti za sodelovanje.

Tudi po besedah rektorja ljubljanske univerze prof. dr. Igorja Papiča ima internacionalizacija posebno mesto v strategiji do leta 2020, saj je to pomemben del njenih razvojnih ciljev. Tako so v prvem trimesečju izvedli več zelo uspešnih srečanj s tujimi izobraževalnimi institucijami. S konservatorijem Giuseppeja Tartinija v Trstu so potekali pogovori o akreditaciji novega skupnega drugostopenjskega študijskega programa o novih tehnologijah v glasbi ter o ustanovitvi slovenske sekcije v okviru konservatorija. Gostili so predstavnike univerze v Tübingenu, ki je ljubljansko univerzo prepoznala kot odličnega strateškega partnerja v tem delu Evrope. Papič je opozoril še na srečanje s predstavniki univerze na Dunaju in skupni interes za tesnejše sodelovanje, zlasti možnosti za izboljšanje statusa študija slovenščine v okviru dunajske univerze. S predstavniki tržaške univerze pa se dogovarjajo za dejavno sodelovanje pri magistrskih in doktorskih študijskih programih ter promociji znanosti in prenosu tehnologij.

Dnevnik, Ljubljana

- **Davor Bernardić, predsednik hrvaških socialdemokratov: Arbitražna odločitev obstoji in bo zagotovo eden izmed temeljev za pogovore. Intervju: Davor Bernardić, predsednik hrvaških socialdemokratov. Pogovarjal se je: Aleš Gaube, Dnevnik, Ljubljana, 9. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042817758/slovenija/davor-bernardic-predsednik-hrvaskih-socialdemokratov-arbitrazna-odlocitev-obstoji-in-bo-zagotovo-eden-izmed-temeljev-za-pogovore>

Davor Bernardić je že trinajst let zapisan hrvaški socialdemokratski stranki (SDP). Po porazu Zorana Milanovića na zadnjih parlamentarnih volitvah na Hrvaškem je pred dvema letoma prevzel krmilo SDP. 38-letni politik, ki je zdaj vodja opozicije pri južnih sosedih, je podobno kot drugi hrvaški politiki po lanski razglasitvi razzodbe arbitražnega sodišča v Haagu o meji med Slovenijo in Hrvaško ocenil, da arbitražna odločba za Hrvaško ni obvezujoča. Zdaj je svoje mnenje nekoliko uglašil z realnostjo. Arbitražna razzodba obstaja in temu ni mogoče oporekati, pravi. Vendar podobno kot premier Andrej Plenković dodaja, da morata državi dogovor najti v dvostranskem dogovoru, katerega del bo tudi arbitražna odločba. Možnost, da se rešijo vsa vprašanja med državama, vidi le, če se bosta o rešitvi pogajali dve socialdemokratski vladi. Na kateri točki so 26 let po neodvisnosti Slovenije in Hrvaške zdaj meddržavni odnosi? Zdi se, da so na začetku, in to zaradi nerešenih vprašanj, ki izvirajo iz razpada Jugoslavije – torej meje in ljubljanske banke.

Slovenija in Hrvaška delita dolgo skupno zgodovino in delita podobno novo skupno zgodovino odnosov. Imeli smo primerljivo pot k osamosvojitvi. Delita tudi isti dan državnosti, ki ga hkrati zaznamujemo v Sloveniji in na Hrvaškem. Nastopil je čas, da nismo več zgolj sosedi, temveč tudi partnerji in prijatelji. Dejstvo pa je, da se je v pomanjkanju konkretnih rešitev, vizije in politike dialoga nalagala politika konflikta, ki je imela od takšnega stanja tudi koristi. Politiki desnega spektra so se srečavali na protokolarnih dogodkih, izobešale so se zastave, z njimi se je mahal. Ko pa ugasnejo kamere, se problemi zgolj poglobijo. Hkrati ti isti politiki gradijo temeljne kamne (za reševanje sporov, op. p.), a po volitvah na tem mestu raste plevel. To so politiki, katerih cilj je odlaganje sporov, da bi lahko poenotili svoje desno volilno telo. Edina možnost za rešitev vprašanj med Slovenijo in Hrvaško – in ta so absolutno rešljiva v kratkem času – je, da za mizo sedejo normalni ljudje, katerih prvi cilj je interes državljanov Hrvaške in Slovenije. S tiho diplomacijo lahko takšni ljudje rešijo vsa odprta vprašanja.

Preteklih 26 let so leve in desne vlade v obeh državah poskušale rešiti ta vprašanja. A nobeni ni uspelo.

Leve vlade so bile bolj usposobljene, da rešijo problem. Rešitvi so bile precej bližje. Spomnite se poskusa premierjev Drnovška in Račana. V ozračju spodbujanja nacionalizma, ki se prvenstveno koristi za to, da bi se pridobivale cenene politične točke, namesto da bi se problemi reševali, pa so se vlade srečevale s številnimi neuspehi. To je treba priznati. Zadnjih 26 let meddržavni odnosi niso bili prida uspešni. Vendarle sem trdno prepričan, da bo napočil čas za novo fazo v teh odnosih. Rešiti moramo zgolj odprta vprašanja. Priznati si moramo, da živimo drug ob drugem. Hrvaška si mora priznati, da je njena prednost to, da ima Slovenijo za sosedo. In obrnjeno. Edina pot je sprememba političnega vodstva. Odgovornost mora pripasti socialdemokratskim vladam. Potem je odprta vprašanja mogoče rešiti brez težav.

Socialdemokratski premier Zoran Milanović je imel možnost, da bi rešil vprašanje prenesenih deviznih vlog ljubljanske banke. Pogovarjal se je in dogovoril s takratnim premierjem Janšo, da se sodni postopki pred hrvaškimi sodišči odložijo in

se rešitev najde v okviru nasledstvenih pogajanjih. Pri nas se zdaj ta dogovor z Mokric razume, da se je Hrvaška dogovarjala s figo v žepu.

Prepričan sem, da je takrat obstajal dober namen socialdemokratskih vlad za reševanje odprtih vprašanj med državama. To se je dogajalo dvakrat. Imeli pa smo tudi nesrečno epizodo v odnosih s kontaminiranim procesom arbitraže, kjer so slovenske predstavnike na sodišču ujeli in flagranti v poskusu dogovarjanja. Hrvaška je nato zapustila proces arbitraže, kar je soglasno sprejel hrvaški parlament. To je poglobilo konflikt in nas odpeljalo stran od reševanja problemov. Ta zadeva pa se zagotovo ne bo rešila, če bo vsakdo trdno vztrajal na svojih začetnih pozicijah in govoril nekaj, kar ni resnica, zgolj zato, ker to od njega želijo slišati državljani v njegovi državi.

Zdaj smo v situaciji, ko je arbitraža realnost. Zgodila se je. Čeprav se ne bom spuščal v podrobnejše ocene arbitražne razsodbe, ker je to naloga vlade, jo je Hrvaška vendarle z arbitražno razsodbo bolje odnesla na kopnem, Slovenija pa na morju. Temu se ne more oporekati. To je realnost. Na koncu pa vendarle velja, da mora biti končna rešitev tako o vprašanju meje kot o Ljubljanski banki dogovor med dvema državama. To je ključno. Brez tega ne bo šlo. Slednjič je treba takšen dogovor – tudi tistega o odprtem mejnem vprašanju – potrditi v parlamentu.

Kako naj se to torej reši? Zagotovo ne z organiziranjem formalnih sestankov, tiskovnih konferenc in protokolarnih sprejemov, katerih edini namen je mobilizacija volilcev. Potrebujemo reševanje s pomočjo tihe diplomacije in potem sem prepričan, da je mogoče vsa odprta vprašanja rešiti v kratkem času. Za to pa je treba imeti iskrene namene. Najslabše je, če se srečuješ s figo v žepu. To pa sem videl zadnjih 26 let tako v slovenski kot v hrvaški politiki.

Toda slovenska politika je poenotena, da je vsaj vprašanje meje rešeno z arbitražno razsodbo. Slovenija bo zato proti Hrvaški vložila tožbo pred sodiščem EU, kjer se bo verjetno znašlo tudi vprašanje prenesenih deviznih vlog Ljubljanske banke. Bodo torej zdaj sodišča reševala meddržavne odnose?

Odnosi, predvsem ko govorimo o odprtih mejnih vprašanjih, se morajo reševati z dialogom. To je pravi način. Da bi verificirali potek meje, je potrebna določitev meje, pred tem pa je treba doseči dvostranski dogovor. V arbitražo je Hrvaška vstopila zavestno, ker nismo mogli drugače rešiti tega mejnega spora s Slovenijo. Nato je bila arbitraža kontaminirana in zato smo iz nje izstopili. Hkrati pa se tudi zavedamo, da arbitražna odločitev obstoji. Arbitražna presoja bo zagotovo eden izmed temeljev za pogovore dveh držav. Brez tega ne bo šlo. Mislim, da je tako politikom v Sloveniji kot na Hrvaškem jasno, kaj je treba storiti. Toda nihče ne želi odstopiti od svojih pozicij zaradi predvolilne kampanje, ki zdaj poteka v Sloveniji, kmalu pa bo – videli bomo, kako se bodo stvari razvijale – lahko potekala tudi na Hrvaškem. Nastale situacije ni mogoče rešiti pred kamerami.

Ko je arbitražno sodišče v Haagu sprejelo odločitev, ste dejali, da arbitražna razsodba za Hrvaško ni obvezujoča. Še vedno tako mislite?

Ko je Hrvaška izstopila iz arbitraže, ker se je in flagranti med dogovarjanjem ujelo slovenska predstavnika, je s to odločitvijo tudi jasno sporočila, da arbitražna razsodba zanj ni obvezujoča. Toda hkrati je tudi dejstvo, da je z zaključkom arbitraže sodišče nekaj razsodilo. Arbitraža torej je realnost in to moramo sprejeti. Od umetnosti politike na obeh straneh je torej odvisno, kako bo mogoče doseči pravičen, pošten in iskren dogovor med dvema državama.

Premierja Plenković in Cerar sta prejšnje leto s tajno diplomacijo poskušala doseči dogovor.

Oba sta to počela pred kamerami. Cerar je rekel, da se bo šlo v uresničevanje arbitražne razsodbe, pa čeprav ve, da ta sploh ni tako dobra za Slovenijo, a je bila percepcija v Sloveniji, da je treba iti v izvajanje arbitražne razsodbe. Po drugi strani pa je bil Plenković v situaciji, da bi s privolitvijo v razsodbo kršil odločitev parlamenta, ki je rekel, da je treba izstopiti iz arbitraže. Morda pa je celo arbitražna razsodba boljša za Hrvaško, saj smo dobili vse na kopnem in nismo izgubili vsega na morju. Verjetno je boljša od tistega, kar bi dosegli z dvostranskim dogovorom.

Pomembno je, da tako pač ne moremo reševati problemov. Ni jih mogoče rešiti v času predvolilnega obdobja, ki bi potekalo v Sloveniji ali na Hrvaškem. Volitve morajo miniti, saj zaradi predvolilne retorike ne sme vladati hektično stanje v družbi. Nato je dogovor treba s tiho diplomacijo doseči v mirnem ozračju.

Je za vas problematična razmejitev na morju, kot jo je določilo arbitražno sodišče?

Zame ni problematičen noben zdravorazumski dogovor. Zavedam se, da je Slovenija tako kot Hrvaška pomorska država in da mora imeti način izhoda na odprto morje. Sodba arbitražnega sodišča je sprejeta v duhu dobre evropske prakse. Kaj pa bo končni dogovor in kako se bo implementiral – ali bo to več ali manj od arbitraže – je odvisno od obeh držav. Najpomembnejše v tem trenutku pa je, da se zaščitijo ribiči, ki delajo na tem območju, ter da še naprej nimamo težav v čezmejnem prometu.

Če bi bili zdaj na oblasti na Hrvaškem, bi si s Slovenijo želeli vnovične pogovore o mejnem vprašanju in Ljubljanski banki?

Trdno sem prepričan, da če obstajajo pravi sogovorniki, se lahko ta vprašanja hitro rešijo. Edina možnost za rešitev je, da se pogovori vodijo med socialdemokratskima vladama. Desničarske vlade ne bodo rešile problema. Njim težave ustrezajo, saj lahko z njihovo pomočjo mobilizirajo volilno telo. Dlje ko ta problem obstaja, dlje ga lahko povlečejo v vsako predvolilno kampanjo.

Bi po vašem mnenju morali mejno vprašanje in Ljubljansko banko reševati v paketu ali samostojno?

Bilo bi sijajno, če bi lahko oboje rešili v paketu. Ne vem pa, ali je to mogoče. Lahko poskusimo.

- Bruselj predlaga 2. maja ustno obravnavo v povezavi z arbitražo. STA, Dnevnik, Ljubljana, 10. april 2018

[https://www.dnevnik.si/1042817969/svet/bruselj-predlaga-2-maja-ustno-obravnavo-v-povezavi-z-arbitrazo-](https://www.dnevnik.si/1042817969/svet/bruselj-predlaga-2-maja-ustno-obravnavo-v-povezavi-z-arbitrazo)

Evropska komisija predlaga 2. maja ustno obravnavo v povezavi s slovenskim pismom glede tožbe proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama. Obravnava 2. maja bo priložnost za strani, da predstavita svoja opažanja, kot je predvideno v sklopu 259. člena, so danes sporočili v komisiji.

Predlagani datum, ko naj bi prišli slovenska in hrvaška delegacija v Bruselj predstaviti svoja stališča, je komisija po neuradnih informacijah pred nekaj dnevi pisno sporočila obema stranema.

Obenem naj bi komisija Hrvaško pozvala, naj do 17. aprila pošlje pisni odziv na slovensko pismo, ki je bilo komisiji posredovano 16. marca v okviru 259. člena lizbonske pogodbe.

Ustna obravnava, predvidena v sklopu 259. člena, ki je podlaga za ukrepanje članice unije proti drugi članici na Sodišču EU, naj bi potekala na strokovni ravni in za zaprtimi vrati.

Komisija ima sicer po prejetju slovenskega pisma tri mesece časa, da poda svoje mnenje. Ni pa nujno, da to stori. Slovenija lahko zadevo po treh mesecih v vsakem primeru preda Sodišču EU.

- **Ustna zaslišanja Slovenije in Hrvaške pred morebitno tožbo v Luksemburgu. Aleš Gaube. 10. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042817969/slovenija/bruseli-predlaga-2-maja-ustno-obravnavo-v-povezavi-z-arbitrazo>

Pred morebitno vložitvijo tožbe zaradi hrvaških kršitev arbitražne razsodbe sta Slovenija in Hrvaška pozvani k predstavitvi ustnih stališč na sedežu evropske komisije v Bruslju. Drugega maja bo skupno zaslihanje predstavnikov obeh držav potekalo za tesno zaprtimi vrati. Zunanji minister Karl Erjavec ta sestanek razume kot poskus Hrvaško prepričati o spoštovanju arbitražne razsodbe.

Slovenija in Hrvaška sta pozvani, da evropski komisiji tudi ustno predstavita svoja stališča o neuresničevanju arbitražne razsodbe o meji med državama. Drugega maja naj bi se na sedežu evropske komisije oglasili predstavniki Slovenije in Hrvaške, potem ko je Slovenija začela predsodni postopek zaradi hrvaških kršitev arbitražne razsodbe po 259. členu pogodbe o delovanju Evropske unije. Ta postopek lahko slednjič privede do tožbe proti Hrvaški pred sodiščem EU v Luksemburgu. Ustna predstavitev stališč je ena od zadnjih faz pred tem morebitnim dejanjem. Slovenija se bo ustnega zaslihanja zagotovo udeležila, ali bo to storila Hrvaška, pa danes še ni bilo znano. V slovenskih diplomatskih krogih ocenjujejo, da se s pozivom evropske komisije na zaslihanja vendarle začena krepi politični pritisk evropske komisije na Hrvaško.

Zunanji minister Karl Erjavec je danes dejal, da še ni znano, na kakšni ravni bo potekal sestanek pri evropski komisiji. Če bo na ekspertni ravni, bodo slovensko delegacijo predvidoma sestavili iz pravnih strokovnjakov z zunanega ministrstva. Če bo srečanje vodil podpredsednik evropske komisije Frans Timmermans, ki je zadolžen za posredovanje med Slovenijo in Hrvaško, se namerava zaslihanja udeležiti Erjavec. »Če se hrvaška stran ne bi udeležila tega sestanka, bi bila to klobuta za evropsko komisijo,« dodaja vodja slovenske diplomacije.

Zadnji poskus mediacije pred tožbo?

Ustno zaslihanje bo potekalo za zaprtimi vrati, hkrati bodo skupaj z uradniki evropske komisije v dvorani navzoči tako zastopniki Slovenije kot Hrvaške. Postopek ustnega zaslihanja je podoben tistemu na sodišču. Predstavniki obeh držav še enkrat pojasnijo svoja stališča, predstavniki komisije pa jim nato zastavijo še kakšno dodatno vprašanje.

Je torej to ustno zaslihanje po razumevanju Slovenije še zadnji poskus mediacije pred slovensko vložitvijo tožbe, smo vprašali ministra Erjavca. »Za nas je pomembno, da se arbitražna razsodba v celoti spoštuje. Ta sestanek razumemo kot poskus, da se prepriča hrvaško stran, da je treba spoštovati arbitražno razsodbo, ker je takšno stališče evropske komisije,« je odgovoril. Če bi se zgodilo kar koli drugega, bi bilo to za Erjavca presenečenje. »Ne morem pričakovati, da se bomo pogovarjali o tem, ali arbitražna razsodba velja ali ne velja, ali jo je treba implementirati ali ne. To ne more biti več predmet razprave na ravni evropske komisije.«

Bruselj pričakuje tudi pisni odziv Hrvaške

Več kot tri tedne po tem, ko je vlada Mira Cerarja evropski komisiji izročila dobrih osem strani dolgo pismo skupaj z več kot sto stranmi prilog, v katerem komisijo obvešča o hrvaških kršitvah izvajanja arbitražne razsodbe, je iz Bruslja torej prišel znak, da predsodni postopek proti Hrvaški počasi prehaja v novo fazo. Potem ko so v evropski komisiji pismo proučili in ga tudi posredovali Hrvaški, sta obe državi prejšnji teden dobili povabilo na ustno predstavitev stališč v Bruslju. Hrvaška je v skladu s postopkom po 259. členu pogodbe o delovanju Evropske unije dobila priložnost, da se odzove na navedbe iz slovenskega pisma, ki ga je vlada potrdila tik pred odstopom premierja Mira Cerarja. Svoje pisno stališče mora evropski komisiji posredovati do 17. aprila.

Tiskovni predstavnik evropske komisije Margaritis Schinas je danes dejal, da je evropska komisija še vedno pripravljena posredovati med Slovenijo in Hrvaško. Po opravljenem ustnem zaslišanju lahko komisija ukrepa v treh smereh.

Najugodnejša za Slovenijo je, da bi se komisija strinjala z argumentacijo, da Hrvaška krši evropski pravni red, in ji naložila odpravo kršitev. V tem primeru ne bi prišlo do tožbe pred sodiščem EU. Neugodni bi bili drugi dve možnosti: da se s Slovenijo ne strinja ali da ne stori ničesar. V obeh primerih bi Slovenija tožbo proti Hrvaški morala sprožiti sama.

Komisija ne razkriva, ali bo izdala mnenje

Ali bo evropska komisija v predtožbenem postopku izkoristila postopkovno možnost in sprejela mnenje o zadevi, tiskovni predstavnik komisije Schinas danes ni želel špekulirati. Dejal je le, da jim postopek po 259. členu omogoča, da o pravnih sporih spregovorijo »znotraj družine«. Evropska komisija torej še vedno stavi na dialog in posredovanje, preden bi Slovenija dokončno sprožila tožbo pred sodiščem EU. To bi se sicer lahko zgodilo najhitreje 18. junija, ko se izteče trimesečno obdobje po prejemu pisma Slovenije. Do takrat pričakuje komisija še pisno stališče Hrvaške in ustne zagovore obeh držav, nakar bo preučila, kako bo ukrepala naprej.

Toda za zunanega ministra so zadeve precej jasne. »Evropska komisija ima zelo jasno stališče, da je arbitražno odločbo treba spoštovati in implementirati. Pričakujem, da bo predvsem govor o tem, na kakšen način je treba doseči spoštovanje arbitražne razsodbe zlasti s strani Hrvaške.« Prav tako ga ne skrbi, ali se bo evropska komisija odločila, da gre v tožbo proti Hrvaški skupaj s Slovenijo. »Nobene potrebe ni, da bi evropska komisija šla v tožbo skupaj s Slovenijo. Evropska komisija ima inštrumente, da prepriča hrvaško stran, da je treba spoštovati zaveze in vladavino prava.«

- **Hrvaška se bo o tožbi Slovenije glede arbitraže izrekla pisno. STA. 11. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818076/slovenija/hrvaska-se-bo-o-tozbi-slovenije-glede-arbitraze-izrekla-pisno>

Hrvaška se bo do 17. aprila pisno izrekla o tožbi Slovenije zaradi nespoštovanja arbitražne razsodbe, danes piše hrvaški časnik Jutarnji list. Ustno bo Hrvaška svoja stališča pojasnila na ustni obravnavi, predvideni za 2. maj v Bruslju.

Naj do 17. aprila pošlje pisni odziv na slovensko pismo, naj bi Hrvaško pozvala Evropska komisija.

Kot so za časnik pojasnili na zunanjem ministrstvu v Zagrebu, bo Hrvaška odgovorila na vse trditve Slovenije ter izpostavila stališče, da z nesprijemanjem in neizvajanjem arbitražne razsodbe o meji med državama, ki je rezultat arbitražnega postopka, ki ga je Slovenija kompromitirala in mu odvzela verodostojnost, ne krši prava Evropske unije. Slovenija je pismo v povezavi s tožbo proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne razsodbe Evropski komisiji predala 16. marca v okviru 259. člena lizbonske pogodbe.

Vsebina za zdaj zaupna

Vsebina pisma za zdaj ostaja zaupne narave. Po doslej razkritih informacijah naj bi pismo vsebovalo povsem konkretne kršitve evropskega prava zaradi hrvaškega zavračanja arbitražne sodbe o meji med državama, s tem pa tudi vse elemente tožbe. Po neuradnih informacijah naj bi z vsemi prilogami, med katerimi naj bi bili tudi zemljevidi, presegalo sto strani. Ko Evropska komisija prejme pismo, posredovano na podlagi 259. člena lizbonske pogodbe, ima tri mesece časa za odziv. Komisija lahko sama sproži postopek proti Hrvaški, kar lahko sicer stori na podlagi 258. člena, zgolj poda mnenje o primeru ali pa ne stori ničesar. Če komisija v treh mesecih ne bo ukrepala, bo Slovenija po napovedih s postopki tožbe na Sodišču EU nadaljevala sama.

Ustna obravnava, predvidena v sklopu 259. člena, naj bi potekala na strokovni ravni in za zaprtimi vrati.

- **Ustavno sodišče: Omejitev odškodnine izbrisanim je protiustavna. STA. 11. april 2018**

[https://www.dnevnik.si/1042818096/slovenija/ustavno-sodisce-omejitev-odskodnine-izbrisanim-je-protiustavna-](https://www.dnevnik.si/1042818096/slovenija/ustavno-sodisce-omejitev-odskodnine-izbrisanim-je-protiustavna)

Zakonski člen, s katerim je zakonodajalec določil omejitev skupne višine denarne odškodnine, ki se lahko dosodi izbrisanim, je ustavno sodišče ocenilo kot protiustaven. Ureditev je razveljavilo, in sicer s takojšnjim učinkom za tiste, ki so zahtevke vložili pred uveljavitvijo zakona o odškodninam izbrisanim.

Ko gre za ostale oškodovance, pa je ustavno sodišče zakonodajalcu dalo devetmesečni rok, da sprejme novo ureditev. Sicer bo razveljavitev 12. člena zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, začela veljati tudi zanje, so pojasnili na ustavnem sodišču.

Ustavno sodišče je sodiščem hkrati naložilo, naj do uveljavitve nove zakonske ureditve oz. najdlje do izteka odložnega roka prekinejo sodne postopke, v katerih so izbrisani vložili tožbe za plačilo denarne odškodnine v sodnem postopku. S tem bo v odprtih sodnih postopkih preprečena uporaba protiustavnega zakona.

Ustavno sodišče ugotavlja, da je zakonodajalec med trajanjem sodnih postopkov spremenil pogoje za uveljavljanje odškodninskih terjatev, in to v postopkih, v katerih je bila tožena država zaradi protipravnega ravnanja svojih organov oblasti. S tem je zagotovil ugodnejši položaj države kot tožene stranke, pri čemer je bila možna višina denarne obveznosti države v teh postopkih že opredeljena.

Zakonodajalec ni navedel razlogov v javnem interesu, ki bi lahko glede te obveznosti države upravičili zakonodajno vmešavanje v odprte sodne postopke. Zato je ravnal v neskladju z 2. členom ustave, ugotavlja ustavno sodišče.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Mora se prejkdati štafetna palica. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 2**

Zdaj ka smo se pripravljali na redni letni občni zbor (közgyűlés) Slovenske zveze, mi je na pamet prišlo, kakšne so bile priprave pred 28. lejti, gda smo ustanavljali našo prvo organizacijo. Bila je gesen, prve demokratične, svobaudne volitve (választások) so bile za nami, vsi smo bili v velkom pričakovanju. Živali smo v vüpanji, ka se začne nika nauvoga pa lepšoga, kak je bilau v starom sistemi. Tak v rosagi kak pri nas, Slovencaj na Vogrskom.

27. oktober je bijo mrzel, deževen den. Takšen, za kakšnoga starejši lidgé pravijo, ka dober gazda ešče svojoga pisa ne pošle vö iz iže. Ne gledé na tau se je kulturni daum na Gorenjom Seniki do slejdnjoga stauca napuno. Ešče iz Budimpešte so prišli, kakkoli ka so ranč na té den strajkali taksisti, steri so napravili blokade po cestaj, zatok so nej vozili redno busi itd. pa ešče cugi so zamidili. Dapa Peštarge so dunk prišli.

Prišli so starejši, med njimi tisti funkcionarge tö, steri so do tistoga mau zastopali Slovence v Demokratičnoj zvezi Južnih Slovanov (Délszláv Szövetség), tisti srejdnji lejt, steri so eti doma delali po občinaj (tanács) pa pomagali, ka je tisti par kulturni skupin, stere so po vasaj bile, leko delalo. Prišli so prausni lidgé, dapa prišli so školnicke pa lerance pa kotrige kulturni skupin tö.

Prvi občni zbor je bijo posrečena mešanica starejši pa (malo menje) mlajši generacij, pa dunk smo se razmili. Pa nej samo zatok, ka smo vsi gučali slovenski, liki zatok, ka smo se poštüvali.

Mi, (malo menje) mlajši, steri smo dali pobudo kezdeményeztük), naj se gorpostavi samostojna slovenska organizacija v Porabji, smo poštüvali starejše. Poštüvali smo je, pa nej samo zatok, ka so nas tak včili, ka se tau tak šika, liki zatok tö, ka smo vedli, ka majo prakso, majo izkušnje (tapasztalat). Leko ka smo večkrat nej tak razmišlali kak oni, tau je normalna generacijska razlika, dapa vsigdar smo se trli, ka bi prišli do konsenza.

Zatok smo pa s prvoga (ustanovnoga) občnoga zbora na Gorenjom Seniki odišli puno vüpanja, meli smo puno energije pa smo začnili delati na tistom, za ka so nas prosili. Tak so se narodile novine, gratalo vse več kulturni skupin, so se vödavale knjige, pripravljale slovenske prireditve, programi, kesnej se je zozido Slovenski dom ... Gratali smo vse bole znani, prepoznavni pa pripoznani. Dapa pomalek se je zgübo začetni elan, tiste energije iz začetni lejt je tö vse menje. Za nami je več kak 27 lejt pa smo zdaj že mi – ustanovne kotrige Slovenske zveze – tisti malo menje mladi, po pravici povedano starejša generacija, stera mora štafetno palico prejkdati srejdnji, spoj pa mladi generaciji. Ešče te tö, če oni gnes nas ne poštüvlejo več tak, kak smo mi starejše. Dapa pomalek do oni na vrsti, ka prejkvzemejo našo delo, pa ma dajo nauvi zagon (lendület). Pa se vöpokažejo (izkažejo), kak smo se mi pred več kak četrt stoletjem.

- **Občni zbor Zveze Slovencev - kak je bilau, kak tadale. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 2**

Letošnji občni zbor Zveze Slovencev na Madžarskem so v konferenčnoj dvorani varaškoga Slovenskoga doma držali

7. aprila. Od kauli 120 članov krovne organizacije je na velki djilejš prišlo 37 kotrig s porabski slovenski vesnic, Monoštra ino Sombotela.

Občni zbor je vodila sekretarka Slovenske zveze Gyöngyi Bajzek, štera je - po tistom, ka so navzauči sprejeli dnevni red - prosila predsednika Zveze Jožeta Hirnöka, aj povej svojo poročilo o delovanji v leti 2017. Predsednik je gučo o vsej programaj v lanjskom leti, o vödavanji novin ino knjig pa o gospodarski projektaj. Vö je postavo sodelovanje s porabskimi mladimi ino penzionisti, pa eške s političnimi ino kulturnimi organizacijami na Madžarskom pa v matičnoj Sloveniji. Raztomačo je svojo skrb, ka na programe Zveze samo malo lüstva pride. (Predsednikovo poročilo ste leko prešteli v eni od naši starejši novin.)

V 2. točki dnevnoga reda je knjigovodkinja Brigita Korpič z numerami nupkazala vertivanje Zveze Slovencev v leti 2017, tau je bilanco pa poslovni izid (mérleg és eredménykimutatás). Raztomačila je, od koga vse je Zveza lani dobila pomauč (iz Slovenije, z Madžarske pa od varaša Monošter) pa za ka vse so té peneze ponücali (med drugim za plače, druknivanje, Slovenski dom, ceringe pa programe). Kak je knjigovodkinja povödala, v nauvom leti Zveza nede mejla finančne probleme. Lanjskoletno delo Nadzorne komisije ZSM (Felügyelő Bizottság) je nupkazala predsednica Ildiko Windisch. Povödala je, ka so skrb meli na poslovanje Zveze Slovencev, Razvojne agencije Slovenska krajina in Porabje d. o. o., cuj pa so bili pri sejaj predsedstva Zveze ranč tak. Vse so najšli po regulaj pa zakonaj. Plane za programe in proračun (kölségvetés) za leto 2018 je nupkazalo predsednik Jože Hirnök. Prireditve do bogate pa za vse generacije, za gordržanje kulturne erbe pa slovenskoga gezika. Najgir lidgé do leko med drugimi vidli plese, poslušali spejvanje, šteli literaturo pa gledali likovno umetnost. Ostanejo tradicionalni programi kak slovenski kulturni svetek, Lipa- Fest ali Vrajža paut. O finančni planaj je povödo, ka v etom leti problemov nede, Zveza de gazdüvala s kauli 207 miljaunov forintov. Na velkom djilejši je trbölo eške spremeniti statut ZSM (alapszabály), med drugimi de melo predsedstvo mesto 12 samo 8 članov vküper s predsednikom. Ovaške so gratale eške regule pri imenüvanji voditelov gospodarski družb v lasti Zveze pa metoduš volitev za Nadzorno komisijo.

Na žalost sta dva člana predsedstva ZSM na vöke zapüstila té svejt, zatok je trbölo do volilnoga občnoga zbora v majuši 2019 izvoliti dvej nauvi kotrigi. Na tajnom glasovanji sta glas navzauči članov dobili Emma Karba ino Melinda Csató Ropoš, šterivi ta delo dale pelali v predsedstvi ZSM.

Na konci velkoga djilejša je leko eške vsikši kaj cujpravo. Predsednica Društva porabski slovenski penzionistov Klara Fodor se je Zvezi zavalila za vso pomauč, predlagala pa je, aj se gorpoiškejo člani Zveze Slovencev pa aj se je opita, če škejo eške dale ostati kotrige organizacije - ka donk na naslednjom, volilnom občnom zbori zavolé prisotni članov baude. Toma je istino dala Elizabeta Soós s Števanovec tö: aj se vöopita lüstvo, štero etak pa tak ne odi na občne zборе. Klara Fodor je eške cujdala, ka na Zvezine programe že zdaj zvekšoga penzionisti odijo, tak ka trbej s kem bole mlade aktiverati. Občni zbor Zveze Slovencev na Madžarskem je vse sklepe potrdno enoglasno.

- **Poezija ima moč, ki nima tekmeča – vabi vas Vrabec Anarhist! Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 3**

Svetovni dan poezije

Na pobudo Unesca je 21. marec (najpogosteje tudi prvi dan pomladi) svetovni dan poezije. Generalna direktorica te svetovne organizacije Irina Bokova je dejala, »da ima poezija moč, ki nima tekmeča. To je moč, ki nas predrami iz vsakdanjika, da bi nas opomnila na lepoto, ki nas obdaja, in na trdoživost človeškega duha.« Nekaj, kar v letošnji poslanici »Biti pesnik je vse, biti znan pesnik je nič,« izpostavlja tudi Ivo Svetina, predsednik Društva slovenskih pisateljev. V Sloveniji so se tudi ob letošnjem svetovnem dnevu poezije zvrstile številne slovesnosti, predvsem literarna branja. Slovenija je tudi vključena v poseben mednarodni projekt, ko v izbrani kavarni napiše pesnik verz in (si) z njim plača kavo ali čaj. V štiridesetih državah je okoli 1500 kavarn, od tega 70 v Sloveniji, kjer je mogoče za izvorni verz popiti kavo ali čaj. V Pomurju je v gibanje vključenih več lokalov, dva tudi v Murski Soboti. To pa je tudi zadnja leta vse, kar se zgodi ob svetovnem dnevu poezije. Nikogar ni, ki bi pripravil literarno, pesniško branje ali prireditve, posvečeno poeziji. Kar daleč nazaj so enkrat poskusili v Lendavi (na pobudo župana Antona Balažka) in (nas) pesnike povabili na nekajurno branje v Centru Bánffyi oziroma v tamkajšnji knjigarni. Brali smo več ur tako, da je bilo vseskozi nekaj obiskovalcev, oziroma poslušalcev. Za začetek je prireditve uspela, a je kmalu zamrla.

Za atraktivni dogodek so se odločili in ga izpeljali na Radiu Slovenija, program Ars. Na letališče Jožeta Pučnika so povabili pesnike in dramske igralce, ki so ves dan v živo brali poezijo, ki so jo lahko spremljali poslušalci kulturno-umetniškega programa osrednje slovenske radijske postaje. Zvočno poetični dogodek Daljave je uspel. Kot je pred leti uspel z zamisljo Italijanski inštitut za kulturo v Budimpešti, ki je na ladjo, ki je plula med mostovoma Erzsébet in Verižni, povabil pesnike, okoli štirideset, z vseh koncev sveta. Vsak pesnik je imel spremljevalko ali spremljevalca (moja spremljevalka je bila poznejša veleposlanica Ksenija Škrilec, ki je zdaj veleposlanica na Dunaju, na dogodek pa me je poslalo Društvo slovenskih pisateljev). Pesmi v madžarskem jeziku so brali gledališki igralci, v izvirniku pa avtorji. Ob odlični in vsestranski postrežbi in glasbi je ladja med mostovoma krožila kakšne štiri ure, če ne celo več. Dogodek, v lepem pomladnem dnevu, mi je »zarisal« trajen, prijeten vtis.

Kaj danes pomeni biti pesnik? Pisati pesmi? Je naš čas tak, kot je bil čas Hölderlina, ki se je spraševal, čemu pesem v ubožnem času? Današnji čas je čas virtualnosti, resničnostnih šovov, lažnih novic, najbolj perverznega orožja. Lahko poezija, ta stara večščina srca in »naravna molitev človekove duše«, kakorkoli vpliva na človekovo zavedanje o izgubljenem raju? In kaj pomeni danes, da je pesnik znan, nagrajevan, prevajan, čaščen? Nič podobnega kot olimpijski prvak v metu kopja ... To so misli, nanizane iz poslanice predsednika DSP Iva Svetine.

O tem, kaj je bila pesem nekoč, Ivo Svetina meni, da je bila človekova sestra, »ki ga je spremljala na njegovi poti skozi življenje, in bila dar, ki ga je pesnik nesebično delil z bralci. Pesem je izrekanje resnice človeka in sveta, ki ga je sam zgradil, a ga sproti tudi rušil. Lepota in resnica sta sestri, tako kot estetika in etika. Torej velja pritrditi pesnici, ki za svojega življenja ni doživela „slave“, da je najpomembneje biti pesnik, živeti poezijo in tako presepati izpraznjenost današnjega, jutrišnjega sveta.«

Ivo Svetina v poslanici razmišlja o pesniški sreči, tudi na primeru Franceta Prešerna, in ugotavlja, da je ta sreča redkokdaj, morda jo čuti pesnik, ko pesem piše in napiše. »Tiste hiše, ki so edina sled božanskega na zemlji, zlata posoda srca, v katero boječe polagaš besedo k besedi, da se pred teboj začne svetlikati Njeno ime, saj je edina pesnikova dolžnost, da ljubi. Biti pesnik pomeni, da svoj jezik prepustiš tihim viharjem, ki šepetajo skozi mlado zelenje. Si svetloba sredi svetovne noči, si luč, ko ugasne poslednja zvezda.«

Z 21. marcem je na svetovnem spletu zaživel portal za književnost in mišljenje Društva slovenskih pisateljev z imenom Vrabec Anarhist, poimenovan po neuklonljivem ptiču iz romana Ivana Cankarja Hiša Marije Pomočnice, ki za nobeno ceno ni bil pripravljen privoliti v ujetništvo. »Simbolno ga z našim portalom, na namenjenim književnosti in mišljenju, ponovno oživimo. Na njem bomo objavljali najnovejše pesniške prispevke, odlomke iz še neobjavljenega leposlovja, vpogleda v rokopise dramskih besedil in pomembne odlomke iz slovenskega leposlovja ...

Vrabca seveda ne moremo primerjati s kakšnim orlom, ki se je v literaturi in siceršnji tradiciji uveljavil kot simbol svobode in moči. Mali ptiček je proletoarec, ki se mora z marljivim kljuvanjem drobtinic ves čas bojevati za svoj obstoj,« sporočajo iz Društva slovenskih pisateljev in dodajajo, da bodo namenjali posebno pozornost tudi socialnemu položaju literarnih ustvarjalcev v družbi. Osrednja naloga pa je, kako približati lepo in ustvarjalno besedo širši slovenski javnosti. Odgovorni urednik portala je dr. Igor Divjak, objavljenih pa je že več različnih besedil.

Kmalu bo tudi tradicionalna Noč knjige. Lani je Noč knjige, 23. aprila, povezala izjemno veliko število ljubiteljev knjige v 128 slovenskih in zamejskih krajih, kjer se je zvrstilo prek 350 dogodkov. Tudi letos bodo literarna branja, pogovori o knjigi in literaturi, spomnili pa se bomo tudi 100-letnice smrti Ivana Cankarja. Morda bo dogodek Noč knjige letos prvič tudi v Porabju. Kaže dobro!

- **Razvijali bodo etični turizem. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 4**

ETHOS LAND

V okviru 6. Zasedanja Odbora za spremljanje programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Madžarska za programsko obdobje 2014–2020 so člani odbora na sestanku, ki je bil 23. marca v Gosztoli (Zalska županija) odobrili štiri projekte, ki so bili oddani v okviru četrtega roka za predložitev vlog. Med izbranimi je bil tudi nekaj več kot milijon evrov vreden projekt z naslovom ETHOS LAND, pri katerem sodeluje sedem partnerjev, vodilni pa je Razvojna agencija Slovenska krajina (RASK). »Skupni proračun projekta, katerega osnovni cilj je razvoj etičnega turizma, znaša nekaj manj kot 1,1 milijona evrov, pri čemer bomo vsi partnerji skupaj prejeli malo več kot 923 tisoč evrov evropskih sredstev,« je povedala direktorica RASK Andreja Kovač in razložila, da poleg njihove agencije iz Porabja sodeluje še Občina Sakalovci, z madžarske strani pa še dve organizaciji iz Županije Zala, in sicer Nap Harmata Közhasznú Alapítvány, sklad iz Galamboka, ter društvo Együtt a sikeres Nováért.

Iz Slovenije so partnerji trije: socialni podjetji (Permakulturni center za boljšo kakovost življenja in za pot k samozadostnosti Makrobios Panonija iz Lucove in Zavod za socialni razvoj Murska Sobota) in Zavod Marianum iz Veržeja: »Gre za partnerje, ki že zdaj delajo na tem, da bi se območja, na katerih delujejo, razvijala. Delujejo na področju turizma in tudi s socialno ogroženimi skupinami. Poudariti moram, da prvotno mi nismo bili vodilni partner, ampak smo to postali šele po tistem, ko se je Občina Moravske Toplice odločila, da v njem ne bo sodelovala. Čutili smo, da je ta projekt za nadaljnji razvoj Porabja lahko zelo pomemben, zato smo to nalogo tudi z veseljem prevzeli.«

Lahko rečemo, da boste s tem projektom, ki bo trajal tri leta, začeli pa ga boste izvajati meseca julija, nadgradili ponudbo Slovenske vzorčne kmetije na Gornjem Seniku.

»Drži. Vsak naš projekt je usmerjen v to, da kmetiji dodamo nekaj novega. Že takrat, ko je zaživela, so nam povedali, da je naša naloga, da delamo kot dober gospodar. Vzorčna kmetija je nastala zato, da bi bila dober zgled za to, da se s kmetovanjem da tudi v Porabju preživeti. Naša druga naloga je bila, da k temu pritegnemo tudi lokalno prebivalstvo. Vemo, da imamo izredno dobre produkte, ampak zaenkrat nimamo ničesar na trgu. Ljudje zdaj marmelade, namaze, sokove, salame in še bi lahko naštevala delajo samo za svoje potrebe. Bistvo etičnega turizma je, da narediš nekaj dobrega za svojega partnerja, hkrati pa je to dobro za celotno pokrajino. S tem da ponujaš lokalno pridelane izdelke, bogatiš turistično ponudbo regije. Mi bomo naš cilj dosegli le tako, da poleg lastnih začnemo tržiti tudi na primer proizvode teticke Elizabete, tete Marjetke ali strica Lacija. V okviru našega projekta bomo tako poskušali pridobiti vsaj deset lokalnih produktov. Domačinom bomo najprej pomagali, da se bodo registrirali, pozneje tudi pri knjigovodstvu ali še kako drugače. Mi bomo s tem nadaljevali tudi po tem, ko bo naš projekt zaključen. Delovali bomo v upanju, da bodo v treh letih prišli do odločitve, da je njihovo početje smiselno. Madžarska zakonodaja je taka, da omogoča da do vrednosti 600 tisoč forintov letno lahko prodajaš izdelke in ti ni potrebno plačati davka. Tako bi se lahko upokojevali, pa tudi tisti, ki so zaposleni, ukvarjali s tem kot z dopolnilno dejavnostjo.«

- Ko boste pridobili prve kandidate in jih primerno usposobili, bodo prav gotovo lahko vzgled drugim. Sicer pa vem, da ste z nekaterimi ljudmi uspešno sodelovali že doslej, tako da je potrebno to sodelovanje samo še ustrezno nadgraditi.

»Res je. Mi s posamezniki že sodelujemo. Kot strokovno pomoč smo organizirali tudi nekaj delavnic. Marsikaj so se ljudje naučili tudi od svojih prednikov. Naslednji korak je, da se registrirajo in s svojimi artikli pridejo na trg. Madžarska zakonodaja določa, da jih lahko ponujajo v bližini, v krogu štiridesetihkilometrov. Mi bomo na vzorčni kmetiji naredili trgovinico lokalnih produktov. Kolikor se bo dalo, jih bomo uporabili tudi v naši kuhinji, če ne drugače pri pripravi zajtrkov. Sicer pa bomo v okviru projekta pripravili tudi skupno celostno podobo za naše porabske izdelke.«

- Tudi sama vzorčna kmetija bo doživela nekaj novosti.

»Da. Tudi mi poskušamo našo ponudbo iz leta v leto dopolnjevati. Ker bomo en prostor na kmetiji, ki je bil do zdaj del restavracije, namenili za trgovinico lokalnih produktov, smo se odločili, da zasteklimo našo teraso, tako da bo uporabna tudi v primeru slabega vremena. Našo turistično ponudbo bomo obogatili še s Hišo savn.«

- Drugi porabski partner v projektu Ethos land je Občina Sakalovci. Kakšne načrte imajo oni?

»Pri njih bomo uredili nove prenočitvene kapacitete. Ne gre za izgradnjo hotela ali hostla, ampak za to, da bo občina odkupila staro domačijo in jo obnovila tako, da bodo v njej lahko organizirali različne prireditve. V nekdanjem gospodarskem posloju pa bodo uredili prenočitvene kapacitete, ki bodo namenjene predvsem mladim, šolskim skupinam, za šolo v naravi. Urejena bo tudi okolica kmetije. Zasajen bo majhen sadovnjak, uredili bodo visoke grede, omogočeno pa bo tudi šotorjenje.«

- **»Če bi nej odla spejvat, bi v taši lejpi mestaj nikdar nej odla«. Intervju: Majči Lang. Pogovarjala se je: Klara Fodor. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 5 (nadaljevanje iz prejšnje številke)**

V prejšnji novini so Majči Lang pripovedjali, kak ji je doseglo, ka so dobili priznanje Spominsko plaketo Avgusta Pavla z medaljo Skupščine Železne županije. Ka vse so včiniili že za svoj slovenski narod, za svojo ves, za svoj varaš pa eške vse kaj drugo nam pa tapovejo zdaj.

- Na svetki so vam vse lepau gora našтели, ka vse ste včiniili, sto ste. Tau pá vsakši sam vej najbole, tak ka vas je nin nekak poskrivoma mogo vse vöopitati.

»Ja, vej pa Iluška Bartakovič me je tö spitavala dosta vse kaj, na pa té gda mi moja či tau prajla, aj dja dola spišem, ka sam dja v svojom življenji delala. Ona ména lažala, ka prej tau v vrtec trbej. Pravim, dobro. Té sam go pitala na drudji den, če je dobro bilau, prej dja, dobro. Pa té, gda sam dobila tau pismo, té mi dola spadnilo, zakoj so me telko spitavale. Pa zdaj moram zavaliti vsakšomi, steri je malo kaj rokau notra emo, ka sam dja dobila priznanje. Ka je drudji tö vrejden, nej samo dja, ka dosta tašni djestejo, ka delajo za slovenstvo.«

- Majči neni, taši lidij je zatok nej na telko dosta, steri telko vse delajo pa tak doudji lejt. Delate tak za slovenstvo kak za svojo ves, tak za cerkev kak za Drúštvo porabski slovenski penzionistov pa eške za vogrsko kulturo v Monoštri tü. Pa tau vse zaubston, brezi plače! Zdaj pa povejte tá sami, od koj gučim.

»Dja vejš, dvajsti lejt sam odla spejvat k varaškim slovenskim ljudskim pevkam, tau je tö nej léko bilau. Gda si eške bole mladi, té tá dé. Vsikši tjeden smo mogli na vaje titi pa je té skur sir dež üšo pa smo se mogli v Lipo pelati. Pa tau v zima, tjelkokrat smo pejšti domau šli, zatok tau nej vseeno bilau prejk dvajsti lejt. Bilau tak, ka smo šli na vaje pa je tašna oblačina prišla, ka nas prvin zaodla na pauti, kak smo ta prišli. Pa je z nas voda tekla, tak smo sejdli. Té nas je naša Marija Rituper tak fejs šanalivala, ka smo prvin prvin tak njali vajo. De pa namé zatok tö bolelo, ka tak moramo njati. Pa ka si moraš, če vidiš, ka ne moreš, pa drudji so ranč tak bili, vsikšoga nika bolelo. Dja sam s srca rada spejvala te lejpe slovenske naute. Zdaj naš slovenski radio poslušam, dostokrat naše naute dejo pa tak popejvam tü doma, dobro, ka sam sama, ka me niške ne čüje. Pri slovenski meši v Varaši tö spejvam v zbori, Trifus Marija nas vodi, ka enoga tašoga človeka trbej, steri se razmej na tau spejvanje. Ona nam dosta pomaga, dosta se trüdi z nami. Taum je nej lagvo, ka mi vaje ejkstra nej mamo, prvin kak je meša, té nas v zima, v leta Iluška Bartakovič furt tá pa nazaj pripela. Eštje en cerkveni zbor itak mam, ka je v varaškoj cerkvi, tüj že duže kak deset lejt spejvam. Istina, ka dosta tüj v Varaši ne moremo popejvati, ka nas naš gospaud nika ne ceni. Depa dosta odimo na Štajersko, ka je naš dirigent taum kantor. Pa na Vogrskom nas tü zovejo, vsi popovge, steri so bili tü v Varaši, so nas že pozvali tá, gde zdaj slüžijo Boga. Té 16 lejt spejvam eške pri vogrskom zbori Békeffi Antal. Pri školnikaj školnikaj sam tö spejvala prejk deset lejt, pri Pevskom zbori Szivárvány/Mavrica, v etom leti sam dola pravla. Pri Drúštvi varaški penzionistov sam bizalmi (vodja slovenčarske sekcije) tö bila, tisto sem delala 28 lejt, zdaj sem taum tö dola pravla. Spejvanje sam nej dola pravla, ka vse nagnauk ne moreš dolapovedati, té si doma ne najdeš mesta.«

- Zvöjn toga popejvate v pevskom zbori pri slovenski penzionistaj tü, kakoli ka na rejdke mate vaje. Mnaugokrat vas prosimo kaj indašnjoga spečti na kakšne razstave ali vekšo pogostitev, redno odite na razne programe tü. Vö nam ovadite, kak ste si na telko talov leko nota vtalali čas, vej pa svojo držino, svojo življenje tü mate.

»Mojo dejte, puno papirov sam mejla pa mam en kalendar, taum vse nota spisano mam, steri tjeden, steri den kama trbej titi. Pa zdaj gda v pondejlek mam z Békeffi zborom probo predpodnevom v 11-oj vöri, varaški cerkveni zbor pa večer v šestoj vöri má. Tau je lagvo, ka mi v glasbenoj šauli mam vaje, tá pa samo večer leko demo, gda mlajši zgotauvijo. Pa té na den dvakart dém v Varaš. Večer nej mam busa, moram se z biciklinom pelati ali titi pejški. Če neojdiš na vaje, té ti tau fali.«

- Vam se je tau nika nej vnaušalo pa eške zdaj nej? Vi ne poznate trüdnosti?

»Nej, gledaj, če rada spejvaš, té se tau ne šté, ka trbej titi, té ti ranč na pamet ne pride, ka Baug moj, zdaj mi pá trbej titi. Titi trbej pa gotovo!«

- Vsikša skupina je ovakša, v vsakšoj so drüdjij lidgé? Sto je v telko skupinaj, mora dosta požirati, se prilagajati. Kak se poznate (počutite) z njimi?

»Dja vejš, tau je tak, kakši človek je stoj. Taši djé, ka se ma vse kaj ne vidi. Dja sem z nitjin nej mejla nevole. Dja sam nej taša, ka bi se rada kurila ali se mi kaj ne vidi pa bi tak vö pravla. Ta požrem pa dobro. Tak ka mena vsikša skupina dobra bila. Pa ka smo mi odli, ka vse lejpoga smo vidli po Sloveniji! Če bi nej bila vcuj, bi nikdar nej odla taum. V kakše lejpe krajine smo odli pa tjelkokrat. Vseposedik je dobro bilau. Pa v Varaša ranč tak. Tü smo tö telko vse odli po cejlom rosadji, tjelkokrat smo v Pešt odli pa z ednoga konca do drugoga konca rosaga. Če bi nej odla spejvat, bi nikdar v taši lejpi mestaj nej odla.«

Majči neni, s toploga srca vam čestitamo pa dobro zdravdje želimo! V moji očaj ste vi ena najlepša pelda Porabski Slovincov! Baug plati vam za vse!

- **Preprosto enostavno čas je za spremembe. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 6**

Sandi Horvat – romski novinar in pisatelj V Lendavi so pred kratkim predstavili knjigo z naslovom Preprosto enostavno čas je za spremembe. Napiso jo je 33-letni Sandi Horvat, novinar, steri na RTV Slovenija pomaga delati romski radijsko in televizijsko oddajo. Knjigo je vküper z vogrskimi in rovaškimi partneri vödala Ljudska univerza Lendava in tau ob pomauči penez iz programa Erasmus+.

»Naslov knjige je moj življenjski moto. Ge sam v svojom žitki že dosta, tak dobroga kak slaboga, skauz dau,« je raztolmačo Sandi Horvat, steroga njegovi pajdaši in kolegi zovejo Sonček, tak ka si je tüdi na Facebooki odpro profil pod imenom Sonček Sandi. Knjiga, v steroj je opisno svoj žitek, je bila prevedena tüdi v vogrski in rovaški gezik, »čnglij sam tau prva spoj nej brodo.

Gda sam spozno direktorico Ljudske univerze Lendava Rahelo Hojnik Kelenc, mi je ona pravila, ka bi tau leko biu tüdi priročnik, steri bi dosta pomago škonikom, steri delajo z Romi. Pišem tüdi o tom, kak se počütiš, gda zvejš, ka si Rom, pa ka sta romska kultura in gezik. Lepau je, ka je knjiga bila dobro sprejeta. 400 izvodov smo dali vö, pa jih skor nega več. Knjige smo nej odavali, liki talali. Gda sam biu v depresiji ali slabevole, sam rad šteu takše knjige, kaj je moja. Iz tej knjig, stere sam daubo v dar, sam se dosta navčo o tom, kak biti pozitiven. Zatau sam steu, ka tüdi moja prpovejst nekomi pomaga. Z Rahelo zdaj že brodiva, kak zriktati peneze za ponatis knjige.«

Sandi Horvat je gor raso na Gorenjskom. Do svojoga 13. leta, do tistoga mau je z držino živo v Kranjski Gori, je sploy nej znau, ka je on Rom. »Moj oča in mati, oba sta iz Prekmurja, sta se spoznala na Gorenjskom, gé sta oba delala v turizmi. Prvih Trinajst let, stere sam preživo v Kekčevi deželi, je bilou rejsan lepoh. Meu sam lepo detinstvo. Po tistom, gda je oča zbetežau za multiplo sklerozo, smo vidli, ka nemo več mogli ostati v stanovanji, stero je nej melo lifta. On je čeduže slabše odo. Z bota je prišo na bergle, kesnej v Prekmurji že na voziček in na postelo. In tak smo se preselili v očovo domajo vesnico, Vadarce, gé ške gnesden živem. Tü smo si napravili ram. Ges sam te sploy nej znau, kama se selim. Celi svoj znani svet, sošolce in pajdaše, sam mogo pistiti za sebov. Te je prišo za mene ške drügi šok, vej pa sam do tistoga cajta nej znau, ka je moj oča Rom. Spaumnim se, kak sam tau zvedo. Ena od mojih tet je oči neka po romsko povedala. Nej je znala, ka ge tau čujem. Šau sam k njoj in sam jo pito, kakšni gezik je tau. Morem povedati, ka mam ges trno rad tijinske gezike, vej pa gučim angleško, nenško, špansko, samo nejsam razmeu, ka je ona gučala. In te mi je samo pravla: „Vej pa mi smo Cigani“. Glij v tistom cajti so bili v Sloveniji po vsej medijaj Strojanovi, ena romska držina, s stero so nevole bile. Svojo edino predstavo o Romih sam meu prej te držine. Te sam si tak brodo, Jezuš, vej pa tau sam nej ges.«

Sogovornik oči, steri je na žalost že pokojni, in materi ne zameri, ka sta njemi kak deteti nej povedala, ka je Rom: »Znam, ka sta mela svoje razloge, ka sta se tak odlaučila. Samo telko mi je žau, ka sam nej gor raso z romskim gezikom, tak ka se ga morem zdaj včiti. Tüdi kulturo in zgodovino zdaj spoznavam in odkrivan, ka je fantastična. Tau je tista dodatna vrednost, ka mene dela stauptocentnoga. Gnesden tak pravim, ka sam ponosen (büszke), ka sam Rom, vej pa me tau dela popolnoga. Je pa moglo miniti dosta lejt, ka sam do toga prišo, ka sam san sebe sprejel kak Roma.«

V osmi razred je odo na OŠ Grad, po istom pa je šau v so soboško gimnazijo, čiglij je bilou dosta takših, ka so njemi pravli, ka se naj rajši vči za kakšni poklic. »Vsi so bili veseli, gda sam napravo maturo. In te sam šau študerat v Maribor, angleški in enški gezik. Po par mesecaj sam mogo – zavolo problemov s penezi in tüdi zavolo toga, ka se je oči zdravdje poslabšalo - študij ta njati in sam osto na socialni pomauči. Grato sam glij takši Rom, kakšnoga poznamo v stereotipi, ka žive na plečaj rosaga. Po dvej lejtaj sam šau ške gnauk probat izredno študerat multimedijo, pa mi je pa nej vö šlo zavolo penez,« je raztolmačo sogovornik in povedo, ka se je vse vöminilo te, gda je biu star 23 let. Malo po tistom, ka je mati doživela srčni infarkt, je tüdi njega stisnilo pri srcej: »Gda je ona prišla domau z rehabilitacije v toplicaj, bilou je v petek, je meni začnilo srce trno brž biti. Odpelala me je v špital, gé so me zadržali. Celou nauč sam biu priklopleni na mašine. In te se mi je neka obrnilo v glavej. San sebe sam pito, ali je tau konec mojoga žitka. Ka če se zrankoma več ne zbidim? Star sam 23 let in sam v žitki nika ške nej napravo in doživo. Te sam se odlaučo, ka če se zrankoma zbidim, te škem neka napraviti iz svojoga žitka. In tak je tüdi bilou. Na srci so mi najšli lükjno na pravi strani srca in me vözvrčili. Psiholog mi je pravo, ka je bole kak tau, za moje probleme bila kriva psiha. In te, gda sam začno ovak broditu osebi in svojom žitki, ka sam se nej več püsto telko sekerati in sprovcerati, biti pod stresom, sam začno delati na sebi. Gda sam svoj „pod“ v glavi začno spreminjati, se je na boukše obrno tüdi moj žitek.«

- **Velikonočni zajček in gumijasti škornji. Zapisala in fotografirala: Andreja Serdt Maučec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 7**

Zajček

pirhe je preštel,
po dva in dva
je s tačko vzel:
dva modra,
dva bela, (oba sta še cela!),
dva siva, dva rumena,
dva črna, dva zelena,
dva rožnato rdeča
zdaj polna je vreča!
(Mili Hrobath)

Sreda pred veliko nočjo je bila za otroke v Vrtcu Gornji Senik prav poseben dan, kajti obiskal jih je velikonočni zajček in jim nastavlil v travo na otroško igrišče pisane pirhe ter čokoladna jajčka. »Danes imam s sabo v vrtec gumijaste škornje!« so ta dan ob prihodu v vrtec vzklikali otroci, polni navdušenja in pričakovanja. Prav vsak otrok se je že doma spomnil, da mora danes imeti s sabo v vrtec gumijaste škornje, da bi tako lahko skupaj z drugimi otroki iskal pirhe in čokoladna jajčka na mokrem otroškem igrišču.

Joj, to je bilo lepo in vznemirljivo pričakovanje otrok. Le-ti so prinesli s sabo tudi manjše košarice, da bi vanje položili pirhe in čokoladna jajčka. Da bi priklicali velikonočnega zajčka, so otroci pokazali, kaj vse so se v času priprave na velikonočne praznike naučili v vrtcu. Povedali so, da smo se v vrtcu pogovarjali o že zelo težko pričakovani pomladi, o njenih prvih znanilcih, sončku, ptičkah in drugih pomladnih cvetlicah. Prepevali smo pesmice o zvončku in trobentici in se naučili pesmico o pomladi. Otroci so tudi povedali, da upajo, da se bo narava zares prebudila v času velikonočnih praznikov in da se tudi zato teh praznikov še posebej veselijo. Poleg tega jih bo med prazniki obiskal velikonočni zajček in jih razveselil s skrivanjem jajčk v travo. V vrtcu smo se tudi pogovarjali o zajčku. Povedali smo, kakšen je zajček, kaj zajček dela in kaj rad jé. Plesali in rajali smo ob pesmicah o zajčku. Igrali smo se igro Didl didl dajčka mi imamo zajčka, plesali in rajali smo ob pesmici zajček dolgoušček in z zajčkom zaplesali v paru ob pesmici Pleši z mano zajček. Naučili smo se besedne igre o zajčku. Naredili

smo si zajčke iz papirja in se živeli v vlogi zajčka. Otroci so se veselili barvanja pirhov v vrtcu. Igralnico smo okrasili z najrazličnejšimi otroškimi izdelki. Skupaj z vzgojiteljico Evo so otroci posadili čebulice in si vsak dan ogledovali, kako rastlina raste. Naredili so tudi papirnate kokoši in piščančke. Tako so otroci začutili praznično vzdušje v vrtcu. Skupaj smo se igrali gibalno igro Lisica, kaj rada ješ? In igro Skrij jajca, pri kateri so otroci iskali skrita jajca. Povedali smo, katere velikonočne jedi nesemo k blagoslovu na velikonočno soboto. Kako doma pripravimo velikonočni zajtrk na veliko noč. Naše prepevanje lepih pesmic o zajčku v vrtcu in na igrišču pa je slišal tudi velikonočni zajček in se odločil, da bo razveselil pridne otroke. In res je storil tako. Na igrišču, pa tudi v vrtcu je otroke že čakalo presenečenje.

- **Rudi Ringbauer je Ptujju podaril večino likovne zbirke. E. Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 7**

Ptuj: darilo, vredno posnemanja

Po izobrazbi pravnik, po duši humanist in Sobočanec Rudi Ringbauer je mestu Ptuj, kjer preživlja večino svojega dinamičnega življenja, podaril prek 300 likovnih del iz bogate zasebne zbirke, ki je nastajala več desetletij. Del zbirke bo do 6. maja na ogled v novi, lani ustanovljeni galeriji mesta Ptuj. Razstavo spremlja obsežen katalog, ki ga je uredila umetnostna zgodovinarica in avtorica razstave dr. Marjeta Ciglencečki. Ob lanskem popisu so v Ringbauerjevi zbirki našli 432 del različnih avtorjev, med katerimi prevladujejo grafični listi Lojzeta Logarja, s katerega deli je zbirka tudi začela nastajati. Ringbauer je podaril 83 Logarjevih grafik Krajinskemu parku Goričko. S temi deli je začela nastajati stalna likovna zbirka v gradu Grad.

V zbirki Rudija Ringbauerja so dela najvidnejših slovenskih likovnih umetnikov: Janeza Bernika, Sandija Červeka, Franca Mesariča, Marjana Gumilarja, Janeza Boljke, Zvesta Apolonija, Jožeta Ciuhe, Bogdana Borčiča, Ignaca Medena, Štefana Hauka, Marjana Remca, Bogdana Čobala, Zdenka Huzjana, Štefana Galiča, Boruta Vilda in drugih.

Rudi Ringbauer je izdal tudi 4 knjige aforizmov (in jih več let objavljaj v Delu) in esejistično delo Moj prepis z Bogom.

- **Drugi Slovenski dan na monoštrski gimnaziji. -dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 10**

Lahko bi rekli, da postaja Slovenski dan na monoštrski Gimnaziji Mihályja Vörösmartyja tradicija – letos, 6. aprila, so ga namreč na srednješolski ustanovi priredili že drugič. Program se je sicer začel nekoliko izven slovenskega konteksta, kajti učenci kar petih gimnazijskih razredov so si v jutranjih urah ogledali film o zgodovinskem spominu prekmurskih Madžarov z naslovom »Miljniki v Prekmurju« režiserke Anasztázie Gál.

Nekaj minut pred enajsto uro so se nato v avli gimnazije zbrali učenci šole in najprej prisluhnili slovenski pesmi Milene Batič »Vsaka domovina ima svoje nebo« v izvedbi učenca 9. Letnika Zalána Langa. Na sporočilo pesmi se je nato navezal generalni konzul RS v Monoštru dr. Boris Jesih, ki je izpostavil, da je za večino Slovencev domovina Republika Slovenija, vendar to ni res za Slovence na Madžarskem. Njihova kultura je del kulture tega območja, je nadaljeval, zato je prav, da se slovenski dnevi odvijajo tudi na gimnaziji. »Danes je v Evropski uniji zaželeno, da govorimo ob svoji materinščini dva svetovna jezika in še jezik sosedu - zakaj ne bi to bila slovenščina?« je prisotne vprašal slovenski diplomat in dodal, da si vsak dijak želi v življenju doseči čim več. Pri tem je znanje slovenščine enkratna priložnost, saj je povpraševanje po madžarskih državljanih s tem vedenjem redno. Zato naj se srednješolci ne bojijo nadaljevati študija morda celo v Sloveniji in naj si tako pridobijo veliko slovenskih prijateljev.

»S programom Slovenski dan smo pričeli v lanskem letu z namenom, da bi učenci naše šole поблиže spoznali kulturo slovenskega naroda in Slovenijo. Vanj nismo vključili le učencev slovenskega jezika, temveč tudi ostale,« je poudarila namestnica ravnateljice gimnazije Dancs Józsefné, Jutka. Zbrane dijake je nato zagovornica zagovornica slovenske narodnosti v madžarskem Parlamentu Erika Köleš Kiss zaprosila, naj se sprostijo in usedejo. Kakor je povedala, je pred mnogimi leti tudi sama obiskovala učilnice te šole. Takrat je sama nekoliko odstopala od okolja - bila je slovenskega porekla. Še danes živi v Monoštru okoli šeststo Slovencev, tako zagovornica, ki morajo sobivati z večinskim narodom v medsebojnem spoštovanju. Izrazila je upanje, da se bodo dijaki po Slovenskem dnevu spraševali, kdo so bili in kdo so zdaj Porabski Slovenci. Tudi sama je poudarila, da deluje na Madžarskem skoraj petdeset podjetij, ki iščejo govorce slovenskega jezika.

»Oglejte si turistično tablo pri vstopu v mesto in izvedite, zakaj so Slovenci dobri ljudje,« je zaključila zagovornica. Slovenski dan na Gimnaziji Mihályja Vörösmartyja so s krajšim kulturnim programom popestrili učenci DOŠ Jožefa Košiča z Gornjega Senika, ki so pod mentorstvom Margite Gyécsek predstavili venček porabsko-prekmurskih ljudskih plesov.

»Tudi za večinski narod je pomembno, da ve, kdo so Slovenci na Madžarskem in kakšne šege ohranjajo. Naj spoznajo našo tradicijo, s tem namenom se prirejajo slovenski dnevi na gimnaziji,« nam je kasneje povedala slovenska parlamentarna zastopnica Erika Köleš Kiss in dodala: »Lepo je, če dijaki, s katerimi živimo, spoznajo tudi naše pomembne ljudi.« Res je, učenci monoštrske srednješolske ustanove so si lahko že predhodno ogledali razstavo na panojih, ki jih je o življenju in delu Avgusta Pavla pripravila slovenska zagovornica. »Moramo poznati ljudi, ki so naredili nekaj za to, da se naša preteklost ohrani. Da spoznamo razmišljanje ljudi z dvojno identiteto, z madžarsko in slovensko navezanostjo,« je poudarila Erika Köleš Kiss, nato pa odšla v eno od učilnic, da bi učencem 7. razreda predstavila prvega poklicnega znanstvenika iz vrst Slovencev na Madžarskem. »Izredna šolska ura književnosti« je potekala interaktivno, nekdanja srednješolska profesorica je v dogajanje vključevala tudi dijake. Prebrala jim je nekatere madžarske pesmi Avgusta Pavla ter predstavila njegovo ljubezen do rodne Slovenske krajine in slovenske družine. »Tudi Avgust Pavel je bil dijak vaše gimnazije,« je šolarjem razkrila Erika Köleš Kiss in kot zaključek Slovenskega dneva učno uro o Avgustu Pavlu izvedla še v 9. letniku.

- **Na veliki petek v Sakalovcih molili križev pot. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 12. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 15, str. 10**

Veliki petek je najbolj tihi dan cerkvenega leta: to je dan Jezusovega trpljenja in smrti na križu. Simbolika velikega petka predstavlja namero in razpoloženje, da se v odgovodi odpremo in postanemo bolj razpoložljivi za Božjo milost in spreobrnjenje srca.

V Sakalovcih se je na veliki petek napotilo v hladnem, oblačnem vremenu kakih 150 vernikov po postajah križevega pota, da bi molili in premišljevali ter prispeli do križa na simbolični Golgoti nad vasjo. Verniki so s svojimi razmišljanji, molitvami in doživetim petjem pričali o svoji veri v to, da stoji Bog na strani življenja, ki je novico, da je njegov sin, razpet na križu, na tretji dan od mrtvih vstal, zaupal svoji Cerkvi. Tako je postal on, ki je bil rojen v Betlehemu, križan na Golgoti in ki je od mrtvih vstal, naš Odrešenik. Tisti, ki je obhodil postaje križevega pota, je lahko prepričan, da ima zadnjo besedo Bog. Križev pot zagotavlja nam vsem, da zadnji dan ni veliki petek, temveč velika nedelja (Vüzemska nedelja). Velika nedelja je zmaga obrega nad zlim, zmaga ljubezni nad sovraštvom, je zmaga življenja nad smrtjo. V okviru obreda pri svetlobnem križu so asijon po priredbi Alajosa Wernerja (poročilo o Jezusovem trpljenju) zapeli pevci Cerkvenega pevskega zbora ZSM iz Števanovec in pevci monoštrske župnije Marijinega vnebovzeta pod vodstvom kantorja Gáborja Sebestyéna. V vlogi naratorja smo poslušali Ferenca Sütőja. Pri obredu so peli pevci Cerkvenega pevskega zbora sv. Cecilija z Gornjega Senika.

Vestnik, Murska Sobota

- **Feri, ki "vse ve", so mu v spomin zapisali v muzeju. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, 6.4.2018**

<https://www.vestnik.si/umrl-je-muzejski-svetovalec-franc-kuzmic-6440795>

Pedagog, bibliotekar, slavist, ki je dve desetletji delal kot muzejski svetovalec, kustos pedagog in bibliotekar v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota, avtor številnih strokovnih in poljudnih razprav ter samostojnih publikacij, Franc Kuzmič je umrl.

Feri Kuzmič je bil rojen leta 1952 v Murski Soboti. Odraščal je v Veščici pri Murski Soboti in najprej nekaj let obiskoval osnovno šolo Kupšinci, nato pa prvo soboško osemletko. V Murski Soboti je hodil tudi v srednjo ekonomsko šolo. Nato se je odpravil na študij v Ljubljano, na Pedagoško akademijo, administrativno smer za srednje strokovne šole. Prav tako na pedagoški akademiji je končal študij slovenskega jezika in knjižničarstva. Po končani pedagoški se je vpisal še na ljubljansko Filozofsko fakulteto, kjer je študiral pedagogiko in psihologijo, končal pa je tudi Teološko fakulteto v Osijeku. Ves čas ga je zanimala zgodovina in pa Židje. Tako je v Osijeku tudi diplomiral na temo Židje v Prekmurju. Podiplomski študij je prav tako opravljal v Osijeku, izbral pa je cerkveno zgodovino; magistriral je leta 2001.

Feri Kuzmič je učil na srednji ekonomski in administrativni šoli v Murski Soboti, nato je delal v soboški Pokrajinski in študijski knjižnici, zadnjih 20 let svoje delovne dobe pa je bi muzejski svetovalec v soboški Pokrajinski in študijski knjižnici, zadnjih 20 let svoje delovne dobe pa je bi muzejski svetovalec v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota. Tam je opravljal tudi delo kustosa pedagoga in bibliotekarja. Feriju, kot so ga klicali, so se nekdanji sodelavci poklonili tudi na družbenem omrežju.

Bil je tudi pastor Binkoštna cerkve; vodil je cerkveno občino v Murski Soboti.

Kuzmič je napisal številne strokovne in poljudne razprave ter članke; bil je urednik in sourednik pa tudi avtor nekaj samostojnih publikacij. Pisal je predvsem o arheoloških odpiranjih v Prekmurju ter o prekmurščini in prekmurskem knjižnem jeziku. Sodeloval je pri pripravi dokumentarnega filma o Štefanu Kuzmiču in pri projektu o Primožu Trubarju.

- **Romska manjšina eden od temeljev medkulturne Slovenije. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, 7.4.2018**

<https://www.vestnik.si/romska-manjsina-eden-od-temeljev-medkulturne-slovenije-6441611>

Osrednja slovesnost ob svetovnem dnevu Romov v Murski Soboti

Danes je svetovni dan Romov, ki ga praznujejo Romi po vsem svetu, tudi v Sloveniji in Prekmurju. Ob tem so, kot tudi prejšnja leta, pripravili osrednjo slovesnost v Gledališču Park v Murski Soboti.

Letos so svoj praznik, kot je povedal predsednik Zveze Romov Slovenije, Jožek Horvat Muc, posvetili tisoči obletnici množičnega prihoda Romov iz Indije v Evropo. Muc: "V Indiji so želeli Rome zasužnjiti in pomuslimaniti, zato so začeli množično bežati. Sicer nekateri zapisi kažejo, da so prišli Romi v Evropo že v četrtem stoletju, pa tudi še v 17. in 18. stoletju. Ampak ta tisoča obletnica romskega eksodosa iz Indije obeležuje tisti najbolj množičen prihod naših prednikov v Evropo."

Muc pravi, da lahko eksodos Romov aktualiziramo in jih primerjamo z današnjimi begunci: "Tudi naši predniki so bežali, a ta pot je bila dolga, res dolga, tudi časovno. Niso oni šli iz Indije in čez mesec dni že prispeli v Evropo. To je trajalo desetletja. Ena od poti je Rome recimo peljala čez Grčijo, a tam so se ustavili za kar nekaj časa in šele potem šli naprej. Danes je drugače, tukaj je diplomacija, meje, tehnologija obstaja; takrat biti begunec je bilo čisto drugače."

Slavnostni govornik v dvorani Park pa je bil predsednik slovenske vlade, Miro Cerar. Ta je nocoj - po tem, ko se je cel popoldan mudil v Pomurju in si najprej ogledal, kako postavljajo paviljon EXPO, gradijo južno obvoznico mimo Murske Sobote in obiskal RIS v Rakičanu - spregovoril tudi na večerni slovesnosti ob svetovnem dnevu. Med drugim je zbranim povedal, da predstavlja romska etnična manjšina pomemben del slovenske družbe: "Romska manjšina s svojo kulturo in jezikom, skupaj z italijansko in madžarsko narodno manjšino, tvori temelj medkulturnosti v Sloveniji."

Naštel je, kako so poizkušali sprejeti številne ukrepe za izboljšanje položaja romske skupnosti pri nas in zaključil: "Strateški dokumenti in projekti so dobro zasnovani in oblikovani v dobrobit romske skupnosti. Poudarjajo sodelovanje med vsemi: med državno in lokalno ravni ter romskim in neromskim prebivalstvom. Prav s sodelovanjem pa lahko izboljšanje položaja romske skupnosti na vseh ravneh življenja tudi uresničimo."

- **Ferijevo zadnje popotovanje. Branko Žunec. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 15, 12. aprila 2018, str. 3**

Umrl je Franc Kuzmič (1952–2018).

Pred obiskom Izraela, tam je minuli petek nenadoma umrl, je uredil zbirko pesmi Iz dežele daljne soboškega Žida Sandorja Valyija

Še čisto svež upokojenec mi je leta 2012 z besedami skoraj že pozabljenega pesnika Jožeta Olaja dejal, da ima v ognju več stvari, pozneje pa se je s povedjo lani preminulega akademika dr. Antona Vratuše izrazil, da »tke na več statvah«. Pred že petim obiskom zibelke judovstva Izraela je uredil zbirko pesmi malo znanega soboškega Žida Sandorja Valyija z zgovornim naslovom Iz dežele daljne, za prevod iz madžarščine je na njegovo idejo navdihujoče poskrbel škof dr. Jožef Smej.

Nekaj prvih vrstic prve pesmi bi lahko govorilo o zadnjem Ferijevev popotovanju v daljno deželo: »Obstoj mi, vetrič, le za hip,/za važno, važno sporočilo,/potem odleti, a mene pusti tu/otožno željno kornečega.« Minuli petek je tam, »kjer svet drugačen je,/drugačno morda še nebo«, za vedno zaspal. Njegov sobrat v Evangelijski binkoštni cerkvi Daniel Grabar je v spominskem utrinku menil, da »je Feri odšel v obljubljeni počivališče svojega verovanja«.

»Že od leta 1756 se naš rod piše Kuzmič in ne Kūzmič,« je rad ponovil 3. novembra 1952 v Veščici pri Murski Soboti rojen Franc Kuzmič. Podoba rodne vasi skozi stoletja in gasilstvo v Veščici je predstavil v dveh knjižnih delih. Osnovno šolo je obiskoval v Kupšincih in Murski Soboti, tam je končal tudi srednjo ekonomsko šolo. »Sedem generacij nazaj je Sočič vzel Kuzmičevo, potem je Kuzmič vzel Sočičevo,« se je nasmehnil ob navedbi zanimivosti iz družinskega debela. Na ljubljanski pedagoški akademiji je študiral administrativno smer za srednje strokovne šole ter slovenski jezik in knjižničarstvo, pozneje je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani študiral še psihologijo. Na Teološki fakulteti v Osijeku je diplomiral z nalogo Židje v Prekmurju, tam je tudi opravil magisterij iz cerkvene zgodovine. Na račun tega, kdaj bo doktoriral, sva se pogosto šalila, res pa je, da je pred desetletjem po nostrifikaciji magisterija na ljubljanski univerzi začel pripravljati doktorsko tezo o protestantizmu v Sloveniji v obdobju od jožefinskih reform do razpada Avstro-Ogrske, pri tem je ostalo.

V poznih 80. oziroma zgodnjih 90. letih nama je Feri sodelavec dr. Mihael Kuzmič sporočil pobudo, ki jo je predstavil Slovenskemu protestantskemu društvu Primoža Trubarja, za izvedbo simpozija o evropsko priznanem matematiku prof. dr. Aleksandru Mikoli iz Gornjih Petrovec, madžarskem akademiku. Ta pri nas še vedno velja za sporno zgodovinsko osebnost, ker se je – podobno kot denimo soboški židovski odvetnik Sandor Valyi – zavzemal za to, da bi Prekmurje po prvi svetovni vojni ostalo pod Madžarsko.

Kuzmič, ki je najprej poučeval na soboški ekonomski komercialni šoli, je bil v obdobju 1980–1992 zaposlen kot domoznaneec v študijski knjižnici, v letih 1992–2012 je bil v Pokrajinskem muzeju Murska Sobota muzejski svetovalec, kustos pedagog in bibliotekar. O Mikoli je menil: »Krivično je, da še vedno zaradi nekega političnega prepričanja odrinemo, spregledamo delo, vlogo in pomen takšne osebnosti, kot je bil Mikola. V zgodovini smo imeli pomembne može, zakaj bi se jih sramovali in jih ne bi obdelovali, če si to nedvomno zaslužijo.« Do simpozija o Mikoli še ni prišlo, Ferijevo mnenje pa bi bilo lahko del njegove duhovne oporoke zanamcem.

Zgodovinar dr. Andrej Hozjan med najbolj dragocene Ferijeve znanstvenoraziskovalne dosežke šteje »njegove znamenite bibliografije o prekmurskih avtorjih in njihovem delu ter objave o protestantizmu na Slovenskem«. Med najmanj 470 bibliografskimi enotami ima vidno mesto Bibliografija prekmurskih tiskov 1920–1998, ki jo je ob 80. obletnici priključitve Prekmurja Sloveniji izdala založba ZRC SAZU. »Zdaj bom kot nekakšen akademik,« mi je bolj v šali kot zares dejal med enim od zadnjih pogovorov v muzeju v pisarni, kjer je – kot že velja pravilo pri takih osebnostih – vedno vladal »ustvarjalni nered«.

Tudi zadnje vrstice prve pesmi iz pesniške zbirke Iz dežele daljne bi lahko veljale za tega počastnega, srčnega in predanega izobraženca, ki je nazadnje tudi vodil programski svet Šiftarjeve fundacije in kot urednik, avtor ali soavtor podpisal več knjižnih del in razstav. »Zakrili hitro s krili!/In povej, ne bo miru mi prej,/ dokler ne pridem tja,/le tam je sreča mojega srca.«

- **Knjižnica v njej bo, glasbena šola pa ne. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 15, 12. aprila 2018, str. 3**

Nekdanja blagovnica v Lendavi bo postala kulturni center

V občinskem proračunu letos za obnovo stare blagovnice in njeno preureditev v kulturni center dober milijon evrov

Lendavska občina je v sklopu priprav na kandidaturu za evropsko prestolnico kulture (EPK) decembra 2016 kupila nekdanjo blagovnico v starem mestnem jedru Lendave, zdaj pa se je izteklo razpis za izbiro izvajalca, ki bo pripravil idejni projekt, projekt za obnovo in dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Zapuščeni objekt je občina kupila z namenom, da v njem uredi sedež mednarodnega kulturnega centra, kot je bilo rečeno v času nakupa, pa naj bi se občina s projektom potegovala tudi za nacionalna in evropska razvojna sredstva. Višina kupnine je namreč glede na stanje objekta in potrebna vlaganja v obnovo vzbujala pri nekaterih številne pomisleke.

Opuščena stavba je bila v večjem delu v lasti družbe Finimo Jožeta Gomboca, kletni prostori v velikosti 781 kvadratnih metrov pa so bili Mercatorjevi. Kupnina je znašala po pogodbi, ki so jo podpisali 1. decembra, 795 tisoč evrov, občina pa je za ta namen najela 800 tisoč evrov posojila z odplačilno dobo deset let. Občinska uprava je takrat tudi napovedovala, da bosta priprava načrtov in obnova objekta stekli že v letu 2017, vendar je bil razpis za pripravo dokumentacije objavljen šele 29. marca.

Razpisna dokumentacija tudi razkriva, da želi občina v objektu urediti kulturno- promocijsko središče s sodobno knjižnico in mediateko, prostore za spremljevalno galerijsko in gostinsko dejavnost ter prostore za potrebe projekta EPK. Izdelovalec projektne dokumentacije bo tako moral upoštevati željo naročnika, da bo prostor dobil zunanji oddelek knjižnice s čitalnico ter digitalnimi vsebinami, oddelek za revije in časopise ter prodajalno. Prav tako bodo v objektu kongresna dvorana za okoli 200 ljudi, prostori za vsebine, povezane z EPK, prostori za romski center in pisarne za upravo.

Stavba obsega tri etaže, klet v velikosti 980 kvadratnih metrov, pritličje v velikosti 1.112 kvadratnih metrov, prav toliko pa je veliko tudi nadstropje. Skupaj torej 3.205 kvadratnih metrov. Po navodilu občine bo dokumentacija morala biti pripravljena tako, da bo približno tisoč kvadratnih metrov ali tretjina vseh površin namenjenih potrebam knjižnice, tretjina multimedijским vsebinam in tretjina za skupne prostore ter druge dopolnilne vsebine. Po prvotnih načrtih naj bi se v prenovljeni objekt vselila tudi glasbena šola, a po novem to ni več predvideno.

V sklopu projekta se bo urejala tudi ploščad s stopniščem, ki povezuje Glavno ulico s Trgom Györgya Zale pred kulturnim domom in območje ob Spodnji ulici. Območje ob Glavni ulici bodo urejali v sklopu urejanja Cerkevne trga, oba projekta pa se bosta morala smiselno povezovati.

Lendavska občina je za projekt ureditve mednarodnega kulturnega centra v letošnjem proračunu zagotovila dober milijon evrov ter za pripravo načrtov ter dokumentacije še dodatnih 45 tisoč evrov. Kdo bo pripravil dokumente, še ni znano, sta pa bili za ureditev blagovnice že izdelani idejna zasnova in maketa po zamisli podjetja Arhitektura iz Ljubljane. To podjetje

Petra in Aleša Gabrijelčiča je že sodelovalo pri pripravi programa investicijskih vlaganj v okviru lokalnega programa za kulturo in kandidaturu EPK, in sicer za del arhitekture, medtem ko je mariborsko podjetje Lineal pripravljalo zasnovno prometne ureditve, vodja projekta pa je bil Samo Peter Medved.

- **»S tem da smo v parlamentu, nas bolje poznajo«. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 15, 12. aprila 2018, str. 3**

Erika Köleš Kiss v Budimpešto še za štiri leta

Za listo Erike Köleš Kiss glasovalo 196 od 4000 Slovencev na Madžarskem - Glasujejo lahko ali za narodnostno ali za strankarsko listo

Predstavniki slovenske manjšine na Madžarskem so na nedeljskih parlamentarnih volitvah na Madžarskem, na katerih je vnovič slavila stranka Fidesz Viktorja Orbana, izvolili tudi svojega predstavnika v Budimpešti. Glasovali so lahko za listo kandidatov s tremi imeni, katere nosilka je bila Erika Köleš Kiss, tej bi tako že en oddan glas prinesel vnovičen mandat. Listo je sestavila krovna organizacija porabskih Slovencev Državna slovenska samouprava, ki jo vodi Martin Ropoš. Sicer je za listo glasovalo samo 196 od približno 4000 Slovencev na Madžarskem, to pa zato, ker se morajo odločiti, ali bodo glasovali za narodnostno ali strankarsko listo. »Veliko ljudi želi, glede na to, da živijo na Madžarskem, svoj glas oddati za eno od strank in s tem vplivati na prihodnjo sestavo odločevalskih organov,« pojasnjuje Köleš Kissova.

Brez pravice glasovanja

S takim načinom glasovanja se sami ne strinjajo, zato želijo že jeseni na dnevni red seje parlamentarnega odbora za narodnosti uvrstiti zahtevo, da bi pripadniki narodnostnih skupnosti lahko glasovali tako za narodnostne kot za strankarske liste, kar bi po mnenju Köleš Kissove pomenilo pozitivno diskriminacijo. Predstavniki manjšin se v madžarskem parlamentu sicer lahko vključijo v razpravo, nimajo pa pravice glasovati, vendar to po mnenju Köleš Kissove ni tako problematično. »Dejstvo, da nimam pravice do glasovanja v parlamentu, zame ne pomeni nekaj negativnega, saj bi bil moj glas tako ali tako samo eden, prav tako bi večinoma šlo za glasovanje o zadevah, ki se neposredno ne dotikajo manjšinske problematike. Več mi pomeni priložnost, da lahko nagovorim številne politike, prav tako možnost, da potrkam na marsikatera vrata,« pojasnjuje.

Köleš Kissova meni, da so manjšinski zagovorniki v Budimpešti v prejšnjem mandatu dosegli marsikaj za razvoj manjšin v državi: »Tudi za slovensko, ki je najmanjša med vsemi. Tako imamo zagotovljena sredstva, ki jih naše institucije potrebujejo za delovanje. Recimo za dvojezični šoli v Števanovcih in na Gornjem Seniku, ki ju upravlja Državna slovenska samo uprava, imamo podpisano pogodbo za pet let z ministrstvom za človeške vire. Torej imata zagotovljen denar še vsaj za naslednja štiri leta. Več denarja smo dobili tudi za obnovo različnih objektov. S tem da smo v parlamentu, nas bolje poznajo po celotni državi, spoznali pa so nas tudi tisti, ki odločajo o državnem proračunu, ko ti vidijo naša prizadevanja, vidijo tudi, da denarja ne mečejo skozi okno.«

Manjšina se razvija

Kot še pove, Slovence v Porabju vedno bolj prepoznavajo tudi pripadniki večinskega naroda, kljub temu pa je pred njimi še veliko nalog v novem mandatu. »Porabje je zaradi različnih razlogov zapustilo veliko ljudi, zato moramo narediti konkreten načrt za gospodarski razvoj pokrajine in tudi načrt za razvoj kadrov, ki bodo opravljali naloge na narodnostnem območju,« pravi Köleš Kissova, ki meni, da če bosta Madžarska in Slovenija poskrbeli za gospodarski razvoj regije, bo tudi Porabje bolj privlačno za mlade, ki ga danes zapuščajo. »Pri tem je za nas osrednji cilj ohranitev našega jezika in kulture.« Zagovornica Porabcev še poudarja, da morejo pri tem sodelovati vsi, ki so kakor koli vključeni v delo na področju manjšinske problematike. »Možnosti, ki nam jih danes ponuja madžarska država, moramo izkoristiti, saj nam te omogočajo, da obstanemo kot Slovenci na Madžarskem.« Pri tem še omenja ceste v Porabju, ki so v zelo slabem stanju, hkrati pa imajo v pokrajini vedno več turistov. »Moramo paziti, kakšen turistični razvoj želimo, v vsakem primeru si moramo prizadevati za ohranitev neokrnjene narave, ki danes dela Porabje tako privlačno.« Köleš Kissova torej pozitivno ocenjuje razvoj slovenske manjšine na Madžarskem v zadnjih štirih letih. »Že ob prihodu v Porabje se lahko vsak na lastne oči prepriča o doseženem napredku. Narodnosti imajo danes v državi tudi precej drugačno vlogo, kot so jo imele še pred desetimi leti.«

- **Romska skupnost je pomemben del družbe. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 15, 12. aprila 2018, str. 11**

Svetovni dan Romov

Romska manjšina je eden od temeljev medkulturne Slovenije – Svoj praznik so Romi letos posvetili tisoči obletnici množičnega prihoda Romov iz Indije v Evropo

Romi so letos svoj praznik, svetovni dan Romov (8. april), posvetili tisoči obletnici množičnega prihoda Romov iz Indije v Evropo, je povedal predsednik Zveze Romov Slovenije Jože Horvat Muc. »V Indiji so želeli Rome zaslužniti in pomuslimaniti, zato so začeli množično bežati. Sicer nekateri zapisi kažejo, da so prišli Romi v Evropo že v četrtem stoletju, pa tudi še v 17. in 18. stoletju. Ampak ta tisoča obletnica romskega eksodusa iz Indije zaznamuje najbolj množičen prihod naših prednikov v Evropo.«

Horvat Muc pravi, da lahko eksodus Romov aktualiziramo in to primerjamo z današnjimi begunci. »Tudi naši predniki so bežali, a ta pot je bila dolga, res dolga, tudi časovno. Oni niso šli iz Indije in čez mesec dni že prispeli v Evropo. To je trajalo desetletja. Ena od poti jih je recimo peljala čez Grčijo, tam so se ustavili za kar nekaj časa in šele potem šli naprej. Danes je drugače, obstajajo diplomacija, meje, tehnologija, biti begunec takrat je bilo čisto drugače.«

Slavnostni govornik na osrednji prireditvi ob prazniku, ki je minulo soboto potekala v Gledališču Park v Murski Soboti, je bil predsednik slovenske vlade v odstopu Miro Cerar, ki si je pred prireditvijo ogledal postavljanje paviljona Expansio in gradnjo južne obvoznice v Murski Soboti in obiskal Raziskovalno-izobraževalno središče Dvorec Rakičan. Cerar je zbranim med drugim povedal, da je romska etnična manjšina pomemben del slovenske družbe. »Romska manjšina s svojo kulturo in jezikom, poleg italijanske in madžarske narodne manjšine, tvori temelj medkulturnosti v Sloveniji.« Naštel je ukrepe, ki so jih skušali sprejeti za izboljšanje položaja romske skupnosti pri nas in sklenil: »Strateški dokumenti in projekti so dobro zasnovani in oblikovani v dobrobit romske skupnosti. Poudarjajo sodelovanje med vsemi: med državno in lokalno ravni»

ter romskim in neromskim prebivalstvom. Prav s sodelovanjem pa lahko izboljšanje položaja romske skupnosti na vseh ravneh življenja tudi uresničimo.«

- **Knjižnico želijo pripeljati med ljudi in pod zvezde. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 15, 12. aprila 2018, str. 16-17**

Z direktorico PIŠK Klaudijo Šek Škafar o viziji knjižnice

Poleg uveljavljenih projektov načrtujejo nove, da bi pritegnili širšo populacijo – Z ambasadormi branja bodo spodbujali branje

Vodenje ene od osrednjih in najbolj množično obiskanih kulturnih ustanov Pokrajinske in študijske knjižnice (PIŠK) Murska Sobota je z letošnjim letom prevzela Klaudija Šek Škafar. V ta javni zavod je prišla iz gospodarstva, kjer seveda veljajo drugačne zakonitosti in drugačna dinamika. Preden je podrobneje spregovorila o svojih načrtih in viziji za knjižnico, kot nam je razložila, je hotela bolje spoznati svoje sodelavce, procese dela in si ustvariti vtis, kaj jo čaka pri uresničevanju zadanih ciljev.

Kakšni so bili prvi vtisi in česa ste se najprej lotili?

»Pogled na knjižnico z očmi uporabnika se močno razlikuje od pogleda na knjižnico z očmi menedžerja tega zavoda. Prvi vtisi so pozitivni, se pa s sodelavci spoznavamo in uspešno uresničujemo skupne projekte. Vzporedno pa potekata analiza poslovanja in spoznavanje knjižnične dejavnosti in to še ni končano.«

Po navadi knjižnice opozarjajo na pomanjkanje finančnih sredstev, še posebno za nakup gradiva, kar uporabniki najbolj čutimo. V kakšni finančni in kadrovski kondiciji je PIŠK?

»PIŠK sofinancirajo soustanoviteljici Mestna občina Murska Sobota in Občina Beltinci ter občine pogodbene partnerice. Na osnovi vsakoletnih javnih pozivov pridobivamo tudi finančna sredstva ministrstva za kulturo ter urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Finančna konstrukcija za poslovno leto 2018 še ni sklenjena. Iz preteklih let pa imamo neporavnane obveznosti občin in vsako leto se zmanjšujejo finančna sredstva, ki jih za knjižnično dejavnost namenja kulturno ministrstvo. Letni prirast knjižnega in neknjižnega gradiva po mojem mnenju ni na zadovoljivi ravni. Smo pa v minulemu letu v izkazu prihodkov in odhodkov po fakturirani vrednosti imeli presežek odhodkov nad prihodki. Glede na standarde bi nas moralo biti v knjižnici zaposlenih več, trenutno pa je 27 zaposlenih.«

Kako urejate nerešene zadeve v odnosih z občinami in glede njihovih finančnih obveznosti?

»Na svojih preteklih delovnih mestih sem vrsto let transparentno, sinergijsko in uspešno sodelovala z župani in njihovimi strokovnimi sodelavci vseh 12 občin murskosoboške upravne enote, ki sofinancirajo delovanje naše ustanove. Za negovanje sodelovanja, delovanja in partnerskega dialoga se bom zavzemala tudi v prihodnje. Prepričana sem, da bomo tako v doglednem času uspeli urediti odprta, nerešena vprašanja in se zazreti v prihodnje skupne projekte.«

Dodatna finančna sredstva bi lahko, kot menite, pridobili iz različnih projektov EU.

»Prizadevali si bomo pridobiti dodatna sredstva z drugih razpisov na slovenskem in evropskem nivoju, ki morebiti na prvi pogled niso pisani na kožo naši dejavnosti. Našo priložnost vidim v statusu osrednje območne knjižnice in geografskem položaju, saj mejimo na tri države.«

Kje pa trenutno vidite največje težave oziroma izzive?

»V javni sektor prihajam po več kot sedemnajstletnem delovanju v zasebnem sektorju, v katerem se po mojih izkušnjah stvari dogajajo z večjo dinamiko, prilagodljivostjo, odzivnostjo, predvsem pa odvisnostjo od razmer na tržišču. Javni sektor ima svoje zakonitosti delovanja in te je treba bolj spoznati in izkoristiti v dobrobit vseh deležnikov knjižnice.«

PIŠK je danes prepoznavna kulturna ustanova. Kako si zamišljate nadaljnji razvoj in njeno vlogo v okolju?

»Knjižnica je s svojo več kot 70-letno tradicijo postala in ostala kulturno središče, ki skrbi za ohranjanje kulturne dediščine in prenaša spoštljiv odnos do nje na vse generacije. Širi bralno kulturo. Je eden od osrednjih prostorov izobraževalnega, znanstvenega, kulturnega in družabnega dogajanja v mestu in širše. Je tudi najbolj množično lokalno informacijsko središče, v katerem se uresničujejo potrebe posameznikov in skupin po izobraževanju, raziskovanju, informacijah in razvoju osebnosti, vključno s sprostitvijo, razvedrilom in druženjem, in za to si bomo prizadevali tudi v prihodnje. Še naprej se bomo trudili povečati ugled in prepoznavnost knjižnice v širšem okolju.«

Sodelovanje pa želite okrepiti tudi z lokalnim okoljem, različnimi ustanovami in posameznimi skupinami. Kako ste si to zamislili?

»Knjižnica je že v preteklosti na različne načine sodelovala v lokalnem okolju. To sodelovanje skušamo okrepiti in vsebinsko nadgraditi ter vzpostaviti novo sodelovanje z različnimi društvi, zavodi, podjetji in posamezniki. V mislih imamo tudi aktivnosti in projekte, ki bi se posvečali posameznim ciljnim skupinam naših uporabnikov, na primer Romom, slepim in slabovidnim, populaciji v tretjem življenjskem obdobju, otrokom in odraslim z bralnimi težavami ... Za spodbujanje in razvijanje bralne kulture pa bi želeli uvesti ambasadormi knjižnice, da bi skrbeli za ugled, promocijo, razvoj knjižničarstva in knjižnice. Ambasadorji branja bi bili ugledni posamezniki, ki bi bili pripravljene svoj čas in ugled posvetiti prej navedenemu.«

Omenjate, da naj bi bilo premalo aktualnega gradiva, zato me zanima, katerih knjig ali s katerega področja lahko bralci pričakujejo več?

»V knjižnici skrbimo za bogatitev, posodabljanje in obnavljanje knjižnične zbirke. Kot osrednja območna knjižnica zagotavljamo tudi razširjen izbor gradiva za potrebe celotnega območja. Pri nakupu gradiva moramo spoštovati standarde za splošne knjižnice in pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Spremljali bomo želje in potrebe naših uporabnikov ter jih skušali čim bolj udeležiti v skladu s finančnimi zmožnostmi. Nakup knjižničnega gradiva nam omogočajo ministrstvo za kulturo, občini soustanoviteljici in občine pogodbene partnerice. Poleg nakupa prirast gradimo tudi z obveznimi izvodi, darovi in zamenjavami.«

V zadnjih letih se je v knjižnici razvila raziskovalna dejavnost, rezultat tega so razstave, tiski in publikacije, ki širši javnosti prikazujejo bogastvo knjižnice in predstavijo pomembne osebnosti in dogodke. Koliko se boste temu posvečali v prihodnje?

»Zaradi zgodovinskega razvoja Prekmurja v okviru nekdanje ogrske države ima naša knjižnica prav posebno vlogo. Tu živeči prekmurški Slovenci so razvili knjižno dejavnost, pri čemer so njihove prve knjige pisane v prekmurškem knjižnem jeziku z madžarskim črkopisom. Ustanovitev naše knjižnice pomeni sistematičen začetek zbiranja, obdelovanja, hranjenja in varovanja starejšega prekmurskega gradiva kot določevalca kulturne identitete prekmurskega prostora. Dragoceno prekmursko gradivo predstavljamo s tematskimi razstavami, razstavami ob obletnicah rojstev ali smrti prekmurskih ustvarjalcev ter izdajamo kataloge in zloženke. Starejše prekmurske avtorje in njihova dela predstavljamo v strokovnih časopisih. Izdelujemo tematske in osebne bibliografije prekmurskih piscev in analize njihovih del. Med bibliopedagoškimi urami učencem fizično predstavimo naše dragoceno gradivo. Gradivo predstavljamo tudi v elektronskih domoznanskih portalih, kot sta Kamra in leksikon Pomurci.si. To je le nekaj aktivnosti, ki jih bomo nadaljevali.«

Ne smemo tudi pozabiti, da igra PIŠK pomembno vlogo pri zamejskih Slovencih, Porabcih. Kako boste krepili sodelovanje in popularizacijo slovenske besede?

»Knjižnična dejavnost v Porabju je zelo pomembna, saj vsaka manjšina potrebuje pomoč in podporo matične domovine v različnih oblikah. Gotovo pa je najpomembnejše ohranjanje kulture in narodne zavesti porabskih Slovencev in slovenskega jezika, za kar se po najboljših močeh zavzemamo tudi soboški knjižničarji z urami pravljic na porabskih šolah, s pravljničnimi večeri za odrasle in redno izposojajo slovenskih knjižnih gradiv, ki jo v Porabju izvajamo s potujočo knjižnico. Letos bomo izvedli še projekt Tak je inda bilou: zgodbe iz življenja Porabk in Porabcev.«

Razmišljate, da bi spodbujali mlade nadarjene literarne ustvarjalce, da bodo pogumneje predstavili svoje delo.

»Da imamo potencial na tem področju, potrjuje letošnji kulturni nagrajenec Alen Nemec. Menim, da moramo dati mladim nadarjenim literarnim ustvarjalcem priložnost, da se predstavijo širši javnosti. Zato bi izvedli natečaj, pri nadaljnjem razvoju pa bi bili mladim v pomoč uveljavljeni avtorji, ki bi jim zagotavljali strokovno podporo pri njihovem ustvarjanju.«

Knjižnica pa ni le ena od tistih ustanov, ki pripravljajo kulturne dogodke, literarne večere, predavanja ali razstave, ampak je tudi prostor, kjer se ljudje srečujejo in družijo.

»Knjižnica ponuja svojim uporabnikom bogat, raznovrsten in kakovosten mesečni program dogodkov in prireditev. Trudili se bomo, da bo tako ostalo tudi v prihodnje, hkrati pa se skušali s svojimi aktivnostmi usmeriti med širšo populacijo ljudi. Eden od večjih projektov bo Knjižnica pod zvezdami, v okviru katerega bomo poleti na Skritem dvorišču organizirali dva literarno-glasbena večera s priznanimi literati in pevci.«

In za konec, kako to, da ste se odločili prevzeti vodenje kulturne ustanove? Kje ste videli največji izziv na svoji karierni poti?

»Na svoji poklicni poti sem doslej pridobila različna znanja, sposobnosti in izkušnje, ki jih mora imeti posameznik, da lahko učinkovito in uspešno vodi organizacijo. Menim, da lahko s svojimi kompetencami doprinesem k nadaljnji rasti in razvoju knjižnice. Moj največji izziv pri delu je izpolnjevanje pričakovanj vseh, ki se jih knjižnica dotika, uporabnikov, zaposlenih, soustanoviteljev, občin pogodbenih partneric, dobaviteljev ter širše in ožje družbene skupnosti.«

Mladina

- Volilni boj (od preteklosti k zunanji politiki) /Vlado Mihelj. – št. 15, 13.04.2018, str. 6
- Umiranje na meji : tudi begunska pot skozi Slovenijo postaja smrtno nevarna /Peter Petrovič. – št. 15, 13.04.2018, str. 11
- Za mame gre! : diskriminatorne želje strank, ki se sklicujejo na katoliške korenine /Igor Jurekovič. – št. 15, 13.04.2018, str. 11
- Izbrisana zgodovina : v slovenskih osnovnih in srednjih šolah se o resnicah druge svetovne vojne praktično ne govori /Vasja Jager. – št. 15, 13.04.2018, str. 18-23
- »Orban je uresničil naša najhujša pričakovanja« : Krisztian Simon, madžarski politolog / Borut Mekina. – št. 15, 13.04.2018, str. 31-35
- »Dva milijona smo jih pospravili!« : življenje in smrt Odila Globočnika, Hitlerjevega menedžerja smrti ... /Marcel Štefančič jr. – št. 15, 13.04.2018, str. 38-41

Reporter

- Slovenski narobe svet : o političnih zapornikih v EU /Igor Kršinar. – št. 15, 09.04.2018, str. 17
- Biti ali ne biti : o histeriji glede priznanja Palestine /Nenad Glucks. –št. 15, 09.04.2018, str. 17
- Politični kriminalci so strici iz ozadja : dr. Vasko Simoniti, zgodovinar /Ivan Puc. – št. 15, 09.04.2018, str. 28-34
- Slovenija med Gazo in Zahodnim bregom / Ivan Puc. – št. 15, 09.04.2018, str. 36-37

Periodične publikacije – kazala

- **Journal of Language and Social Psychology, Vol. 37, Issue 2, March 2018**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/37/2>
- **Dela, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani, Št. 47 (2017)**

<https://revije.ff.uni-lj.si/Dela/issue/view/dela.47>

- Teorija in praksa 1 (2018)

<https://www.fdv.uni-lj.si/en/journals/science-journals/teorija-in-praksa>

[https://www.fdv.uni-lj.si/en/journals/science-journals/teorija-in-praksa/about-journal/teorija-in-praksa-1-\(2018\)](https://www.fdv.uni-lj.si/en/journals/science-journals/teorija-in-praksa/about-journal/teorija-in-praksa-1-(2018))